

Telšių rajono
2023–2030 m.

**fizinio aktyvumo ir
sporto strategija**

PATVIRTINTA
Telšių rajono savivaldybės
tarybos 2023 m. kovo 30d.
sprendimu Nr. T1-92

Telšių rajono 2023–2030 m. **fizinio aktyvumo ir sporto strategija**

Turinys

Santrumpos	4
Įvadas	5
Vizija	7
Tikslai	8
Tapatybė	9
Žmogiškieji ištekliai	12
Produktai ir paslaugos	14
Infrastruktūra	17
Valdymas	20
Stiprybės, silpnybės, galimybės, grėsmės	23
Veiksmų planas	24
Strategijos įgyvendinimo planas	30
Priedai	36
1 Priedas. Sąvokos	36
2 Priedas. Telšių rajono savivaldybės fizinio aktyvumo ir sporto strategijos rengimui aktualių strateginių dokumentų analizė	37
3 Priedas. Situacijos analizė	43
4 Priedas. Gyventojų apklausos rezultatai	50
5 Priedas. Organizacijų apklausos rezultatai	56

Santrumpos

AM – aukštas meistriškumas

FA – fizinis aktyvumas

JRC – Jungtinis tyrimų centras prie Europos komisijos

SRC – Sporto ir rekreacijos centras

PSPC – Pirminės sveikatos priežiūros centras

ŠSS – Švietimo ir Sporto skyrius

ŠMSM – Švietimo, mokslo ir sporto ministerija

VSB – Visuomenės sveikatos biuras

Įvadas

Kodėl kuriama ši strategija?

Telšių rajono fizinio aktyvumo ir sporto strategijoje 2023–2030 m. (toliau – strategija) laikomasi nuostatos, kad **fizinis aktyvumas ir sportas yra svarbios sveiko ir laimingo žmogaus gyvenimo, prasmingo buvimo bendruomenės dalimi prielaidos**. Todėl strategija kuriama laikant **fizinį aktyvumą ir sportą kaip priemones siekiant aukštesnių gyvenimo kokybės standartų**. Tokio požiūrio laikymasis išplėtė pirminį strategijos pozicionavimą iš siauresnės sporto į platesnę – fizinio aktyvumo ir sporto – perspektyvą, atkreipiant dėmesį ne tik į aukšto meistriškumo ar mėgėjiškas sporto veiklas, tačiau ir bendrą rajono gyventojų fizinio aktyvumo būklę ir jos gerinimą. Abi sudedamosios dalys viena kitą papildė bei praplečia, nes fizinis aktyvumas gali būti nesunkiai redukuotas iki kasdinių buitinių darbų pakankamumo be sporto elemento, o sportinis meistriškumas tapti uždara ir savitiksle sistema, jei nebus stimuliuojamas ir palaikomas platesnės visuomenės įsitraukimo ir susidomėjimo.

Telšių rajono savivaldybės strateginis plėtros plane iki 2030 m. yra išdėstyta vizija, kad „Telšių rajonas – tai Lietuvos geografinio, etnografinio ir Europos istorinio regiono Žemaitijos centras su klestinčia kultūros, ekonomikos, religijos ir švietimo sostine – Telšių miestu. Telšių rajonas vystomas kaip valstybės ir regiono partnerių pripažinta Žemaitijos sostinė su istoriniam regionui atstovaujančiomis institucijomis. Misija – kurti modernų, augantį, gyvą Telšių rajoną, kaip Žemaitijos istorinio regiono centrą, sudarant palankias sąlygas kokybiškam žmonių gyvenimui socialinės, ekonominės ir tvarios aplinkos dermėje.“ Svarbu, kad ši, naujai kuriama fizinio aktyvumo ir sporto strategija taptų papildančiu ir prasmingai plėtros plane suformuotas rajono vystymo kryptis patikslinančiu dokumentu.

Fizinio aktyvumo ir sporto samprata

Kadangi strategija remiasi nuostata, kad fizinis aktyvumas ir sportas yra svarbios sveiko ir laimingo žmogaus gyvenimo, prasmingo buvimo bendruomenės dalimi prielaidos, svarbu patikslinti šias sąvokas ir jų vartojimą. Strategijoje laikomasi LR Sporto įstatyme numatytų sąvokų apibrėžimų: **sportas** – visos asmens fizinės veiklos formos, kuriomis siekiama ugdyti ir tobulinti fizines ir psichines jo savybes bei įgūdžius ar stiprinti sveikatą; **fizinis aktyvumas** – asmens fizinė veikla, kuria siekiama stiprinti sveikatą, tobulinti fizines ir psichines savybes bei įgūdžius neturint tikslo pasirengti aukšto meistriškumo sporto varžyboms ir (ar) dalyvauti jose, taip pat veikla šviečiant visuomenę sporto, fizinio aktyvumo ir jais pasiekiamo sveikatos stiprinimo klausimais. Analizuotuose strateginiuose dokumentuose, reglamentuojančiuose šias sri-

tis, daroma skirtis tarp **aukšto meistriškumo** ir **mėgėjiškų sporto** bei **fizinio aktyvumo veiklų** – ši takoskyra aktuali ir šios strategijos kontekste, ypač nustatant ir vėliau įgyvendinant tikslus, uždavinius, veiksmus, sekant poveikio matavimo rodiklius.

Bendros kūrybos sesijos metu įgyvendinus nedidelę eksperimentą su Telšių rajono savivaldybės administracijos sudaryta darbo grupe (toliau – darbo grupė), ieškant atsakymo į klausimą „Kas yra sportas?“ buvo patikslinta, kad po sporto sąvoka talpinama daugiau reikšmių nei apibrėžta LR sporto įstatyme. Sugrupavus pateiktus atsakymus pradėjo ryškėti keletas pagrindinių grupių. Visų pirma, **sportas – tai ir turininga bendruomenės, šeimos ar draugų laisvalaikio praleidimo, ir individuali asmenybės ugdymo forma**. Antroji grupė atsakymų atskleidžia sąsają su sveikatos aspektais, teigiant, kad **sportas – tai tikslinga sveikatos puoselėjimo forma, sportas ir fizinis aktyvumas lygu sveikatinimuisi – tiek fiziniam, tiek ir emociniam**. Galiausiai, susiformavo sportą kaip **rezultatų siekimą, meistriškumą, tam tikrų įgūdžių lavinimą, pasiekimų sritis** apibrėžianti atsakymų grupė. Apibendrinant galima teigti, kad formuluojant šios strategijos turinį, stengiamasi sportą kaip individualią ir grupės veiklą traktuoti platesne prasme, į turinį įterpiančius visus išvardintus jai būdingus aspektus.

Kas, kada ir kaip sukūrė šią strategiją?

Strategiją parengė Performatyvaus dizaino asociacijos vadovė Dovilė Gaižauskienė ir Viktoras Urbis (toliau – rengėjai), glaudžiai bendradarbiaudami su Telšių rajono savivaldybės mero potvarkiu sudaryta darbo grupe strategijai parengti. Darbo grupės sudėtis: Rimantas Adomaitis – Telšių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotojas (Darbo grupės vadovas); Martynas Armalis – VšĮ „Telšių futbolo ateitis“ direktorius; Vacys Butkus – Telšių sporto ir rekreacijos centro direktorius; Vygantas Macevičius – Telšių rajono savivaldybės administracijos švietimo ir sporto skyriaus vyriausiasis specialistas; Mantas Serva – Telšių rajono savivaldybės tarybos narys; Valerija Sungailienė – Telšių sporto ir rekreacijos centro vedėja ugdymui; Valdas Zykas – Telšių rajono savivaldybės sporto tarybos pirmininkas; Šarūnė Žebrauskaitė-Lekavičienė – Telšių rajono savivaldybės administracijos Strateginio planavimo ir investicijų skyriaus vedėja.

Strategijos rengimo procese laikytasi įrodymais grįsto valdymo ir bendros kūrybos principų. 2022 m. rugsėjo – 2023 m. sausio mėnesiais buvo atliekama strateginių rajono, šalies ir tarptautinių šaltinių analizė, parengta ir įgyvendinta rajono gyventojų ir organizacijų apklausa, surengtos trys bendros kūrybos dirbtuvės – strateginės sesijos su darbo grupės na-

riais, atlikta silpnųjų, stipriųjų, galimybių, grėsmių analizė (toliau – SSGG), politinių, ekonominių, socialinių ir technologinių veiksnių (toliau – PEST), išanalizuoti antriniai Telšių rajono fizinio aktyvumo ir sporto situaciją reprezentuojantys statistiniai duomenys ir rodikliai. Galutinis atliktos analizės rezultatas pristatomas šiame dokumente, jungiant skirtingų analizės etapų rezultatus ir išvalgas, o atliktų analizių rezultatai pateikiami dokumento prieduose.

Siekiant pastebėti tendencijas lyginami 2018 – 2021 m. duomenys. Dalis duomenų analizuojami apskrities lygmeniu, lyginant Telšių rajono situaciją su Mažeikių, Plungės rajonų, Rietavo savivaldybėmis. Siekiant įvertinti Telšių rajono savivaldybės, kaip apskrities centro situaciją, kai kurie duomenys lyginami su kitų, panašaus dydžio apskričių centrų, ne miesto savivaldybių – Tauragės ir Utenos r. duomenimis, o taip pat Lietuvos kontekstu.

Kaip skaityti šią strategiją?

Šis dokumentas sukurtas laikantis supratimo, kad **strategija – tai pasakojimas, kurį turi gebėti perpasakoti ir pagal jį veikti visos strategijos įgyvendinimu suinteresuoti veikėjai**, t.y. savivaldos atstovai, sporto srities darbuotojai, rajone veikiančios sporto ir kitų sričių organizacijos, verslai, gyventojai, partneriai ir svečiai. Tai kartu reiškia, kad norint gebėti perpasakoti strategiją – istoriją, reikia žinoti kaip ji turi baigtis, suprasti jos prasmę ir priimti ją kaip savą.

Todėl šis dokumentas struktūruojamas kitaip nei įprasta ir pradamas nuo sukurtos vizijos, pagrindinių tikslų pristatymo, vėliau pereinama prie apibendrinto atliktos analizės pristatymo ir išvalgų išskleidimo, grupuojant jas pagal tapatybės, žmogiškųjų išteklių, produktų ir paslaugų, infrastruktūros ir valdymo elementus. Šie penki elementai atsikartoja ir SSGG analizėje – apibendrinančioje iššūkius ir ateities galimybes. Galiausiai, pateikiamas pilnas strategijos viziją ir tikslus pasiekti padėsiančių veiksnių ir priemonių planas bei jo įgyvendinimo ir stebėsenos planas, aptariant skirtingų Telšių rajono fizinio aktyvumo ir sporto ekosistemoje veikiančių dalyvių vaidmenis, pagrindinius matavimo rodiklius. Strategijoje naudojamos fotografijos iš nemokamo turinio svetainės: *unsplash.com*.

Vizija

Fiziškai aktyvesnė rajono bendruomenė, kurianti gyvenimo kokybę visiems ir skatinanti proveržio sveikam gyvenimui jungtis regione.

Telšių rajono strategijos vizijoje koduojamas **fizinio aktyvumo ir sporto reikšmę įsisažmoninusios Telšių rajono bendruomenės vaizdinys**, pabrėžiant jos įvairovę ir siekį sukurti skirtingų visuomenės grupių fizinio aktyvumo pokytį. Aktyvesnė **bendruomenė kartu kuria ir puoselėja aplinką, kurioje vystomos ir teikiamos kokybiškos ir**

visiems prieinamos fizinio aktyvumo ir sporto paslaugos bei produktai. Požiūrio, veiksmų ir aplinkos pokytis turi įtakos ir poziciniam rajono pasikeitimui – Žemaitijos geografiniame centre susiformuoja veržlus pavyzdys kitiems regiono kaimynams – inicijuojantis ir skatinantis fizinio aktyvumo ir sporto inovacijas, bendradarbiavimą siekiant sveiko gyvenimo tikslo regione.

→ **Sąmoninga – fiziškai aktyvesnė bendruomenė: *Sitius*.**

Greičiau – susitelkti ir mobilizuotis, siekiant tapti aukštesnius fizinio aktyvumo ir sporto pasiekimus ir sveikesnį gyvenimą būdą propaguojančia bendruomene.

→ **Kuria gyvenimo kokybę užtikrinančią aplinką visiems: *Altius*.**

Aukščiau – kelti aukštesnį paslaugų ir produktų kokybės ir įtraukumo standartą, sukuriant fizinio aktyvumo ir sporto susietumą su kitomis gyvenimo veiklomis.

→ **Tampa pavyzdžiu kitiems ir lyderiais regione: *Fortius*.**

Tvirtiau – įtvirtinti naujoves, bendradarbiavimą, ambicijas ir aktyvų veikimą savo kasdienybėje, tampant stipresniu, iššūkius nugalinčiu pavyzdžiu kitiems.

Tikslai

1 tikslas. Siekti ilgalaikio bendruomenės požiūrio į fizinį aktyvumą ir sportą kaitos.

Šis tikslas žymi norimą pokytį skirtingų visuomenės grupių įsitraukime į fizinio aktyvumo ir (ar) sporto veiklas. Jis apima socialinių normų pokyčio siekį, kuriam pasiekti yra reikalingas ilgalaikis kompleksinis tarpsritis požiūris ir pastangos įvairiomis formomis gyventojus informuoti apie fizinio aktyvumo ir sporto naudą. Pokyčio siekiama plečiant entuziastų ir savanorių tinklą, skatinant AM sportininkų ugdymą ir aukštų rezultatų siekimą.

Igyvendinus šį tikslą tikimasi fizinio aktyvumo ir sporto reikšmę įsisąmoninusios bendruomenės Telšių r. susiformavimo.

2 tikslas. Siekti gyvenimo kokybės pokyčių, investuojant į fizinio aktyvumo ir sporto veiklas.

Antruoju tikslu siekiama užtikrinti esamų bei naujų fizinio aktyvumo ir sporto produktų, paslaugų, erdvių ir įrengimų tęstinumą, atsiradimą ir siekti jų kokybės augimo – tvarumo, inovatyvumo, integralumo su kitomis gyvenimo veiklomis atžvilgiais.

Igyvendinus šį tikslą tikimasi, kad įvairiems poreikiams pritaikyta fizinį aktyvumą skatinanti fizinė ir skaitmeninė aplinka, užtikrintos sporto medicinos, sportinio turizmo paslaugos prisidės siekiant ilgesnės Telšių rajono gyventojų sveiko gyvenimo trukmės, padės pajusti aukštesnės gyvenimo kokybės standartą Telšių rajono gyventojams ir svečiams.

3 tikslas. Siekti lyderystės, kuriant fizinio aktyvumo ir sporto srities proveržį regione.

Šiuo tikslu siekiama įtvirtinti Telšių rajono kaip Žemaitijos regiono lyderio tapatybę fizinio aktyvumo ir sporto srityje. Šis tikslas apima infrastruktūros, paslaugų, produktų ir žmogiškųjų išteklių valdymo inovacijų, bendradarbiavimo su kitais regionais, organizacijomis, privačios ir viešosios partnerystės inicijavimo ir skatinimo projektų plėtrą siekiant fizinio aktyvumo ir sporto srities proveržio regione.

Igyvendinus šį tikslą tikimasi, kad Telšių rajone įgyvendinamos fizinio aktyvumo ir sporto srities iniciatyvos, inovacijos sukurs šios ir kitų susijusių sričių proveržį rajone ir pavyzdį, kurį dėl atsiradusių gyvybingų jungčių sėkmingai perims kitos regiono ar net Lietuvos savivaldybės.

Tapatybė

Tapatybės elementas yra vienas iš svarbiausių formuojant strategiją ir mąstant apie jos įgyvendinimą. Tapatybė nusako, kas esame ir kuo norėtume tapti, kaip matome save ir kaip mus mato kiti. Tapatybė apima žmones, įskaitant ir personažus, lyderius, jų praktikas, požiūrius, lūkesčius ateičiai, kultūrą, komunikaciją, simbolius ir kitus svarbius kasdienybėje sutinkamus elementus. Tapatybės elementas šioje strategijoje traktuojamas kaip vienijančio pasakojimo apie transformaciją pagrindas, taip pat kaip demografinių, sveikatos ir kitų Telšių r. gyventojus apibūdinančių duomenų apibendrinimas ir įvertinimas.

Lūkesčiai pokyčiams iki 2030 – ujų metų – kaip keisimės ir kuo tapsime?

Prieš keletą metų Telšių r. savivaldybę buvo galima apibūdinti kaip mažiausiai judančią Lietuvoje. Pagal Higienos instituto suaugusiųjų gyvenimo tyrimo 2018 m. duomenis, Telšių r. savivaldybėje suaugusiųjų, kurie užsiima aktyvia fizine veikla bent po 30 min. 5 dienas per savaitę ar dažniau, dalis buvo **27,3 proc.**, kai ši dalis Lietuvoje – **40,5 proc.** Žvelgiant į 2022 m. duomenis akivaizdu, kad Lietuvoje šiam rodikliui gana ženkliai suprastėjus ir dabar tesiekiant 28,5 proc., Telšių r. situaciją pavyko pakeisti į gerąją pusę – dabar Telšių r. suaugusiųjų, kurie užsiima energinga fizine veikla bent po 30 min. 5 dienas ir daugiau per savaitę, dalis procentais yra **34 proc.** Galima teigti, kad nauja strategija – tai ieškojimas būdo, kaip paskatinti fiziškai aktyvius gyventojus ir toliau išlikti aktyviais, dedant pastangas ši skaičių didinti. Sveikintinas noras ir pasiryžimas tęsti darbus programuojant pokytį, dėti tvirtesnius pagrindus aktyvesnės bendruomenės atsiradimui. **Svarbu užtikrinti, kad 34 proc. aktyvių Telšių r. gyventojų taptų fizinio aktyvumo ambasadorių komanda ir padėtų transformotis iki šiol į fizinio aktyvumo ir sporto veiklas neįsitraukusiems šeimos nariams, draugams, kaimynams ar bendradarbiams.**

Strategijos rengėjai ir darbo grupė atliko nedidelį eksperimentą ir atliko užduotį „Pasakykite, kokią pokytį įsivaizduojate 2030 m., įgyvendinus šią strategiją? Kokią informaciją apie šį pokytį pateikia Telšių, Lietuvos ar tarptautiniai medijų kanalai?“. Buvo siekiama ne tik įvardinti pokytį, tačiau ir identifikuoti turimą ambiciją bei ryžtą jos siekti. Pateikti atsakymai padėjo iškristalizuoti tai, kad šios strategijos rengimo procesas turi padėti atrasti būdus, kaip atsikratyti vis dar gyvo mažiausiai judančio miesto įvaizdžio, suformuoti fizinio aktyvumo ir sporto srities vystymosi kryptis. Būtinus pokyčius iki 2030 m. patirsiančios sritys, darbo grupės narių nuomone – bendruomenės įsitraukimas, inovatyvių sprendimų pasitelkimas, jaunų sporto srities spe-

cialistų pritraukimas, aiški skatinimo sistema, nepamirštant ir Žemaitijos sostinės aspekto, kaip jungiančios grandies ir reikšmingo sėkmei tapatybės elemento.

Siekiant geriau suprasti Telšių r. gyventojų požiūrį į fizinį aktyvumą ir sportą, lūkesčius naujai rengiamai strategijai, atrasti bendrus pasakojimo elementus buvo surengta ir atlikta elektroninė gyventojų apklausa.

Apklausoje viso dalyvavo 412 respondentų. Daugiau nei pusė (60,9 proc.) apklausoje dalyvavusių respondentų buvo 30 – 65 m. amžiaus. Apklausoje dalyvavo iš viso 7 asmenys, turintys 66 m. ir daugiau. Amžiaus grupėje iki 29 m. aktyviausi buvo 15 – 18 m. gyventojai (18,2 proc.), o moterų ir vyrų pasiskirstymas tarp apklausos dalyvių buvo tolygus. Iš dalyvavusių gyventojų apklausoje daugiausiai buvo Telšių m. gyventojų (58,7 proc.), mažiausiai – Gadūnavo seniūnijos gyventojų (1,7 proc.). Pagal užimtumo statusą, didžioji dalis respondentų yra dirbantys, o ketvirtadalis – moksleiviai (25,5 proc.). Didžioji dauguma apklausos respondentų – tai nuolatiniai Telšių r. gyventojai, neturintys specialiųjų judėjimo poreikių. Apklausoje metu surinkti duomenys traktuojami kaip rekomendacijos, nes apklausa nėra reprezentatyvi visų Telšių gyventojų nuomonę atspindinti apklausa.

Anketoje buvo užduotas atviras klausimas apie kolektyvinės – miesto – tapatybės pokytį ir jo sklaidą įvairiuose medijų kanaluose 2030 – aisiais metais – „Apibūdinkite, ką, Jūsų manymu, apie Telšių rajono fizinio aktyvumo ir sporto situacijos pokyčius 2030–aisiais metais turėtų rašyti Lietuvos ar užsienio spauda?“. **Svarbu paminėti, kad dauguma atsakiusių į šį klausimą apklausos dalyvių tikisi ir mano, kad Telšių r. įvyks pozityvių pokyčių.** Tik nedidelė atsakiusių dalis manė, kad situacija nesikeis arba blogės, o dalis atsakiusių neturėjo nuomonės.

Gyventojų įvardintus pozityvius pokyčius galima grupuoti į keletą stambių grupių – **tikimasi, kad žymiai padidės sportiškų ir fiziškai aktyvių įvairaus amžiaus gyventojų, pagerės ir įvairesne taps infrastruktūra, padaugės fizinio aktyvumo ir sporto veiklų, renginių, bus didesnė sporto šakų įvairovė, tikimasi palankių sąlygų ir kad bus pasiekti aukšti įvairių sporto šakų sportininkų rezultatai, atsiras daugiau trenerių.** Taip pat **tikimasi pokyčio seniūnijose, ypač siejant su infrastruktūros atnaujinimu, modernizavimu.** Dalis atsakiusių tikisi ne tik sėkmės vertinant Lietuvos kontekste, tačiau ir už Lietuvos ribų. Apibendrinant galima teigti, kad gyventojai suvokia, kad pokyčiui reikalingas didesnis įvairių amžiaus grupių aktyvumas, juos džiuginant nauji infrastuktūros sprendimai, juntamas noras stebėti aukštesnius rezultatus ir prisidėti prie sukūrimo. Atsižvelgiant į tai, kad ateityje pasaulinė klimato kaita dėl dažnesnių ekstremalių oro sąlygų gali daryti didesni

poveikį ypač vyresniems gyventojams, akivaizdu, kad kokybiškų žaliųjų zonų, kokiomis gyventojai įvardino rajone esančius ežerus su jų pakrantėmis, miškus, prieinamumas ir galimybė būti švariame ore, lauke galės būti laikomi svarbiais geros sveikatos ir savijautos veiksniais.

Demografinių rodiklių analizė – mažėjanti populiacija, senėjanti visuomenė

Demografinių rodiklių statistinėje analizėje pateikiama informacija apie Telšių rajono savivaldybės gyventojų skaičiaus, sudėties ir struktūros pokyčius 2016–2021 metais. Ši informacija aktuali siekiant suprasti, kokius iššūkius teks įveikti esant tam tikrai demografiniai situacijai. Reikia pastebėti, kad Jungtinis tyrimų centras prie Europos komisijos (toliau – JRC) demografinius iššūkius išskiria kaip vieną iš didžiųjų tendencijų, kurios darys ilgalaikį poveikį.

Telšių r. sav. gyventojų skaičiaus pokyčių tendencija atitinka Lietuvos tendenciją – gyventojų skaičius palaipsniui mažėja. 2021 m., remiantis Statistikos departamento duomenimis, Telšių r. gyveno 40210 gyventojai. Telšių r. savivaldybė yra antra pagal gyventojų skaičių tarp visų apskrities savivaldybių. 2016–2021 m. sav. gyventojų skaičius sumažėjo 4 300, arba 9,99 proc. Vidutiniškai per metus Telšių r. sav. mažėja po 860 gyventojų. Miesto gyventojų skaičius analizuojamu laikotarpiu sumažėjo 2 672 gyventojais (–10,84 %), kaimo – 1 628 gyventojais (–8,84 %).

Moterų ir vyrų santykis savivaldybėje – 53 proc. moterų ir 47 proc. vyrų (santykis Lietuvoje – 53,3 proc. moterų ir 46,7 proc. vyrų). Daugiausia Telšių rajone gyvena darbingo amžiaus (16–64 m.) gyventojų – 23453 (2020 m. duomenimis), arba 59,67 proc. visų rajono gyventojų. Lyginant su kitomis Lietuvos savivaldybėmis Telšių r. sav. vidutiniškai didesnė 45–64 m. gyventojų amžiaus grupė, o 0–44 m. amžiaus grupė – mažesnė. Telšių r. sav. vidutiniškai didesnis mirtingumas ir mažesnis gimstamumas nei kitose Lietuvos savivaldybėse, o gimstamumo tendencija blogėja. Telšių r. savivaldybė yra pirma pagal kylantį demografinės senatvės koeficientą – pagyvenusių (65 metų ir vyresnio amžiaus) žmonių skaičių, tenkanti šimtui vaikų iki 15 metų amžiaus – tarp visų apskrities savivaldybių, tačiau šis koeficientas žemesnis nei Utenos r. ir aukštesnis nei Tauragės r. savivaldybėse.

Daugiausia gyventojų turi Telšių m. seniūnija – 55%. Kitose rajono seniūnijose gyvenantys sudaro: Varnių seniūnija – 7%, Ryškėnų, Tryškių – po 6%, Viešvėnų – 5%, Degaičių, Gadūnavo, Luokės, Upynos – po 4%, Nevarėnų – 3%, Žarėnų – 2% rajono gyventojų. Gyventojų tankis mažėja visose apskrities savivaldybėse, tarp jų ir Telšių rajone. Svarbu, kad net neskaitlingos ir nedideliu tankumu gyvenančios seniūnijų bendruomenės gautų tokios pačios kokybės paslaugas kaip ir gyvenantieji mieste ar artimiausiose seniūnijose.

Apibendrinant galima teigti, kad demografinė situacija Telšių r. yra kelianti iššūkius, kurie ilgainiui veiks visas gyvenimo sritis. Kartu abejonių kelia Telšių r. savivaldybės Strateginės plėtros plane išsikeltas tikslas padidinti gyventojų skaičių – siūlytina peržiūrėti šį tikslą ir jam pasiekti nusiimtas priemones. **Rekomenduojama apie senėjančią visuomenę galvojant iš „sidabrinės ekonomikos“ perspektyvos, numatant, kad tinkamai pasirenge senatvei vyresnio amžiaus žmonės ilgiau išlieka sveiki, jie gali ilgiau džiaugtis geresne gyvenimo kokybe, būti savarankiški, aktyvūs.** Tai svarbūs veiksniai galvojant apie ekonomiką, sveikatos priežiūros sistemoms tenkanti krūvi, sprendžiant žmoniškųjų išteklių klausimus – dėl pakankamo fizinio aktyvumo mažiau vyresnių žmonių dėl blogos sveikatos turi pasitraukti iš profesinio gyvenimo.

Telšių r. gyventojų sveikatos rodiklių apžvalga

Kadangi rengiant šią strategiją laikomasi nuostatos, kad fizinis aktyvumas ir sportas yra svarbios sveiko ir laimingo žmogaus gyvenimo, prasmingo buvimo bendruomenės dalimi prielaidos, būtina apžvelgti su fiziniu aktyvumu ir sporto susijusius Telšių r. gyventojų sveikatos rodiklius. Remiantis Higienos Instituto 2018 m. duomenimis nustatyta, kad Telšių r. sav. gyventojai savo sveikatą, gyvenimo kokybę vertino vidutiniškai šiek tiek prasčiau nei kitų Lietuvos savivaldybių gyventojai, taip pat jie jautėsi mažiau laimingesni nei kitų Lietuvos savivaldybių gyventojai. Didesnė dalis Telšių r. sav. mokinių savo sveikatą vertina kaip gerą ar labai gerą, lyginant su suaugusiųjų dalimi. Taip pat didesnė dalis Telšių r. sav. mokinių jaučiasi pakankamai ar labai laimingi, lyginant su suaugusiųjų dalimi. Telšių r. sav. vidutiniškai mažesnė mokinių, praleidžiančių prie ekranų daugiau nei 4 val., dalis, lyginant su kitomis Lietuvos savivaldybėmis, tačiau taip pat Telšių r. sav. vidutiniškai mažesnė mokinių, kurie sportuoja kasdien ne pamokų metu ir tai pat sportuojančių daugiau nei 5 k. per savaitę ilgiau nei 60 min., dalis, lyginant su kitomis Lietuvos savivaldybėmis. **Vadinasi, mokiniai yra ta grupė gyventojų, kurios reguliarų fizinį aktyvumą reikia skatinti.**

Su strategijos kontekstu susijusioje 2020 m. Telšių r. sav. visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitoje iškelta I prioritetinė problema – sergamumas II tipo cukriniu diabetu. Didėjantis žmonių su antsvoriu, nutukusių, nesveikai besimaitinančių, per mažo fizinio aktyvumo bei patiriančių socialinių ekonominių sunkumų skaičius, lemia didėjantį sergamumą šia liga. **Siekiant stabdyti diabeto plitimą bendruomenėje reikšmingu tampa fizinio aktyvumo didinimas visuomenėje.** Šalia diabeto keliamos grėsmės, taip pat reikėtų atkreipti dėmesį į JRC suformuluotą kintančių sveikatos iššūkių tendenciją. Teigiama, kad mokslo pažanga ir aukštesnis gyvenimo lygis padidino galimybę gyventi ilgiau ir sveikiau bei sumažino infekcinių ligų dažnį. Tačiau nutukimas, nevisavertė mityba, atsparumas antimikrobinėms medžiagoms ir neužkrečiamosios ligos tampa vis didesniu šio

šimtmečio sveikatos iššūkiu. Širdies ir kraujagyslių bei lėtinės kvėpavimo takų ligos, diabetas, vėžys, depresija ir nerimas yra tik keletas nesveiko gyvenimo būdo, didėjančios taršos ir kitų antropogeninių priežasčių simptomų, kurie egzistuoja kartu su reaktyvia, o ne profilaktine medicina. **Taigi, fizinis aktyvumas ir sportas tampa sveikatos srities komponentu. Sveiko gyvenimo trukmės užtikrinimo būtina siekti skatinant fizinį aktyvumą ir sportą.**

Manytina, kad puoselėjamas ir palaikomas pozityvus sveikatos bei gyvenimo kokybės vertinimas tiek suaugusiųjų, tiek ir mokinių tarpe gali tapti svarbiu strategijos įgyvendinimo varikliu – išlaikant ir pastiprinant šią nuostatą galima sparčiau siekti didesnio gyventojų palaikymo naujiems sušmanymams. Beje, svarbu suprasti, kad būtent nuostatų keitimas užtrunka ilgiausiai, tad prie esamo pozityvaus sveikatos, gyvenimo kokybės vertinimo ir laimės pojūčio pridėjus jį atliepiančius fizinį aktyvumą skatinančius veiksmus galima tikėtis neįprastai greito rezultato. Taip pat **būtina ieškoti sveikatos ir sporto sričių sinergijos.**

Kokybiška komunikacija – žingsnis sėkmės link

Telšių rajono savivaldybė, kuri koordinuoja ir sporto sritį, aktyviai informuoja visuomenę apie Savivaldybės veiklą: priimtus Tarybos sprendimus, kvietimus kreiptis dėl finansavimo pagal įvairias programas. Savivaldybė informaciją viešina vietinėje spaudoje, Savivaldybės interneto tinklalapyje www.telsiai.lt, „Facebook“ paskyroje „Telšių rajono savivaldybė“.

Atsakymai į gyventojų apklausos klausimą „kaip dažnai jus pasiekia informacija apie Telšių r. vykstančias fizinio aktyvumo ir (ar) sporto veiklas“ patikslina realią informacijos apie fizinio aktyvumo ir sporto veiklas pasiekiamumo situaciją. 13,8 proc. respondentų teigia, jog informacija apie Telšių r. vykstančias fizinio aktyvumo ir (ar) sporto veiklas jų nepasiekia. Ketvirtadalis apklaustųjų teigia, kad informacija apie fizinio aktyvumo ir (ar) sporto veiklas juos pasiekia 1 kartą per 2 mėn. ir rečiau, o dar 22,8 proc. apklaustųjų informacija pasiekia 1 kartą per mėnesį. Populiariausi gyventojų naudojami informacijos paieškos kanalai – socialiniai tinklai ir interneto portalai. Siekiant nauja strategija pasiekti pokyčio įvairiose gyventojų grupėse, **būtina atidžiau segmentuoti teikiamą informaciją, pasirinkti įvairias priemones informacijos komunikavimui. Atsižvelgiant į tai, kad sporto veiklos gali būti priskiriamos prie laisvalaikio, sveikatinimosi veiklų, taip pat asmenybės tobulėjimo veiklų būtina ieškoti sinergijos su kitomis tokių tipų veiklomis, vykstančiomis rajone, atitinkamai rengti jų turinį.**

Fizinis aktyvumas ir sportas turi pamažu tapti suprantamas kaip reguliari kasdieninė veikla, būtina sveikam ir laimingam gyvenimui, besiskleidžiančiam švarioje ir įkvėpiančioje rajono aplinkoje. Kvietimas pėsčiomis ar dviračiu judėti po Telšių miestą, rajono seniūnijas, tokiu būdu pasiekti paslau-

gas ir pramogas turi pasiekti kiekvieną įvairiausiai kanalais – spaudoje, socialiniuose tinkluose ir kt. Reikia pastebėti, kad geriausiai veikia praktiniai pavyzdžiai, todėl **prie fizinio aktyvumo ir sporto plėtros prisidėti turėtų būti skatinamos įvairios rajone veikiančios organizacijos, ypač teikiančios jaunimui bei senjorams paslaugas – sveikatos ir socialinių paslaugų teikėjos, pasitelkiami jų turimi komunikaciniai kanalai ir išteklių. Bendrai turėtų būti siekiama, kad kiekvieną Telšių r. gyventoją pasiektų informacija apie fizinio aktyvumo ir sporto naudą jam priimtina, suprantama ir įtikinama forma – o šiuos tikslus atliepti būtų galima kuriant skaitmeninį Telšių rajono sporto kalendorių ar net virtualų muziejų.**

Esamos situacijos analizė atskleidžia reikšmingus netolygumus skirtingų grupių dalyvavime fizinio aktyvumo ir sporto veiklose, į fizinio aktyvumo ir sporto veiklą jau įsitraukusių visuomenės grupių poreikį naujai paslaugų kokybei. Išryškėjo nepakankamas rajono gyventojų domėjimasis fizinio aktyvumo ir sporto veiklomis bei nepakankamos paskatos ši susidomėjimą didinti. Siekiant tikslų fizinio aktyvumo skatinimo srityje reikalingas įpročio formavimas ir keitimas, todėl pokyčiui įgyvendinti būtinos tikslinių grupių poreikius atitinkančios trumpalaikės ir ilgalaikės programos, priemonės, atkreipiant dėmesį į tikslinę komunikaciją, pavyzdžio formavimą ir kitas labiau netikėtas priemones, susijusias su sėkmingomis įpročio formavimo praktikomis kitose srityse (angl. *tag on something good*).

Žmogiškieji ištekliai

Žmogiškieji ištekliai – yra vienas pagrindinių įrankių siekiant sėkmingai ir sklandžiai įgyvendinti strategiją. Žmogiškuosius išteklius galima laikyti organizacijų turtu, suteikiančiu konkurencinį pranašumą, atsparumą vidaus ir išorės veiksniams. Lietuvos kontekste, įskaitant ir Telšių r., žmogiškųjų išteklių klausimas aktualus dėl keleto aspektų. Visų pirma, tai demografiniai rodikliai, kurie atskleidžia, kad esame greičiausiai senstanti visuomenė Europoje. Svarbu ir tai, kad vis dar nerandamas regionuose gyvenančios populiacijos mažėjimo sprendimas, o tai veikia ir žmogiškųjų išteklių valdymo sritį.

Sporto organizacijose vis daugiau dėmesio skiriama darbuotojų profesionalumo didinimui, kompetencijų tobulinimui, tvariai plėtrai, kuri tampa viena pagrindinių resursų valdymo kryptimi. Be to, žmogiškieji ištekliai yra resursas, kurio, kitaip nei valdymo ypatumų, technologijų, infrastruktūrinių sprendimų ir panašiai, neįmanoma atkartoti. Būtent darbuotojai savo žiniomis bei gebėjimais didina konkurencinį pranašumą, siekia išsiskirti tikslų. Nė viena savivaldybė, organizacija ar institucija nepasieks norimų savo veiklos rezultatų, neturėdama kompetentingų žmogiškųjų išteklių. Kita nemažiau svarbi žmogiškųjų išteklių dalis yra savanoriai. Būtent bendruomenės narių savanorystė yra vienas iš jos brandos rodiklių ir svari parama įgyvendinant išsiskirtus tikslus. Atsižvelgiant į tai, svarbu identifikuoti dabartinę Telšių r. žmogiškųjų išteklių fizinio aktyvumo ir sporto srityje būklę bei planuoti tinkamą ir tvarią šių išteklių plėtrą.

Suformuotas fizinio aktyvumo specialistų tinklas, tačiau nepasitelkiami savanoriai

Lietuvos sporto centro 2021 m. duomenų analizė atskleidžia, kad sporto srities darbuotojų skaičius Telšių r. yra aukščiausias apskrityje, nežymiai didesnis nei Mažeikių r., tačiau žemesnis nei Tauragės ir Utenos r. sav. Telšių rajone dirba 70 sporto srities darbuotojų. AM srities darbuotojų skaičius Telšių r. yra aukščiausias apskrityje, tačiau taip pat žemesnis nei Tauragės ir Utenos r. Telšių r. didžiausias AM sporto specialistų, trenerių skaičius – po 14 sporto klubuose ir viešosiose sporto įstaigose ir 16 Sporto padalinio sportinio ugdymo centre.

Pažymėtina, kad Telšių r. neturi nė vieno rajone dirbančio sporto vadybininko – tik kelių kurių sporto įstaigų darbuotojų pareigybės apima vadybines funkcijas, kada pavyzdžiui, Mažeikių r. dirba 17, Rietavo, Tauragės – 7, Utenos r. – 4, Plungės r. – 3. Šis rodiklis nurodo neišnaudotas galimybes profesionalizuoti rajono sporto sritį, taip pat

vystyti projektinę veiklą, užtikrinti kokybiškus vadybinius veiklų planavimo ir įgyvendinimo procesus, lemiančius klientų pritraukimą ir paslaugų kokybę. Siekiant kokybinio pokyčio, būtina į sporto sritį pritraukti aukštos kvalifikacijos vadybininkus arba organizuoti integruotą viešųjų paslaugų, įskaitant fizinio aktyvumo ir sporto sritis, vadybą.

Gerąją praktiką Telšių r. laikytina seniūnijose dirbančių fizinio aktyvumo tinklo sukūrimas. Šiuo metu dalyje, tačiau ne visose seniūnijose dirba 11 fizinio aktyvumo specialistų Iš 11 Telšių r. dirbančių fizinio aktyvumo specialistų šeši fizinio aktyvumo specialistai turi sporto studijų krypties kvalifikaciją arba įgiję jai lygiavertę aukštojo mokslo kvalifikaciją, trys fizinio aktyvumo specialistai šiuo metu mokosi aukštojoje mokykloje, vykdančioje sporto studijų krypties studijas. Šie specialistai – yra Telšių sporto ir rekreacijos centro darbuotojai. Pagal „Telšių sporto ir rekreacijos centro fizinio aktyvumo specialisto pareigybės aprašymą“, fizinio aktyvumo specialistas vykdo šias funkcijas: „8.1 rengia seniūnijos sporto renginių metinį planą; 8.2. rengia projektus sportinės veiklos finansavimui gauti, ieško rėmėjų; 8.3. kaupia, sistemina ir apibendrina informaciją, teikia išvadas ir siūlymus sportinės veiklos organizavimo seniūnijoje klausimais; 8.4. organizuoja ir vykdo sportines varžybas, turnyrus ir renginius seniūnijoje; 8.5. sudaro seniūnijos rinktinės rajono, Lietuvos seniūnijų varžyboms; 8.6. rūpinasi sportiniu inventoriumi, kitais organizaciniais klausimais; 8.7. teikia metodinę paramą ir palaiko glaudžius ryšius su seniūnijoje esančiomis švietimo įstaigomis, sporto klubais, jų darbuotojais, mokiniais, padeda jiems organizuoti renginius; 8.8. padeda seniūnui spręsti visus sportinius-organizacinius klausimus.“ Siekiant fizinio aktyvumo ir sporto produktų ir paslaugų plėtros ir mobilumo seniūnijose būtų galima pasitelkti esamą fizinio aktyvumo specialistų tinklą.

Kita svarbi žmogiškųjų išteklių dalis yra savanoriai. Telšių r. 2021 m. savanoriavo 32 savanoriai. Šis skaičius yra aukštesnis nei Rietave, žemesnis nei Plungės r., toks pat kaip Tauragės r. savivaldybėje. Telšių r. savivaldybė, kaip ir kitos lyginamos savivaldybės, pagal savanorių skaičių ženkliai atsilieka nuo Utenos r. savivaldybės, lyginamoju periodu turėjusios beveik 4 k. daugiau – 126 – savanorius. Svarbu suprasti, kad savanorių veiklos organizavimas, koordinavimas taip pat reikalauja išteklių, o nedidelis savanorystės skaičius gali būti indikacija anksčiau įvardintų problemų – sporto vadybininkų nebuvimo, žemo gyventojų įsitraukimo į fizinio aktyvumo ir sporto veiklas. **Tačiau savanorystė labai svarbus komponentas kokybiškam srities funkcionavimui – ji užtikrina galimybę sportu ir fizinio aktyvumu besidominčiais bendruomenės daliais prasmingai įsitraukti į savivaldybėje vykstantį socialinį gyvenimą.** Be to, savanoriška veikla gali užsiimti ir gyventojai, kurie yra baigę profesionalią sporto karjerą ir taip toliau aktyviai dalintis patirtimi.

Investuojama į kvalifikacijos tobulinimą, tačiau mažai aukštąjį išsilavinimą turinčių sporto specialistų ir trenerių

Rajone organizuojamų kvalifikacijos kėlimo renginių (seminarų, konferencijų ir kt.) skaičius gali nurodyti į tai, kaip organizuojamas srities žmogiškųjų išteklių augimas, ar yra investuojama į kompetencijų kėlimą, stiprinimą. Remiantis Lietuvos sporto centro pateikiamais statistiniais duomenimis galima teigti, kad renginių skaičius 2019–2021 m. Telšių rajone kilo nuo 0 iki 15 renginių per metus. Ši augimą iš dalies galėjo nulėmti dėl Covid-19 pandemijos susiklosčiusi situacija, kai teko sustabdyti dalį veiklų ir koncentruotis į persiorganizavimą, naujų veiklų planavimą.

Telšių r. dirba gana mažai aukštąjį sporto studijų krypties išsilavinimą turinčių aukšto meistriškumo sporto specialistų ir trenerių. Lyginant su kitomis apskrities sav., Telšių r. mažiau nei Plungės r., tačiau daugiau nei Mažeikių ir Rietavo r. dirba AM sporto specialistų, trenerių baigusių mokymus aukštojoje mokykloje. Telšių r. nėra aukštąjį sporto studijų krypties išsilavinimą turinčių ar studijuojančių AM instruktorių. Telšių r. tik 1 iš dirbančių 9 FA specialistų turi aukštąjį sporto srities išsilavinimą. 8 FA specialistai dirba sporto klubuose, 1 sporto viešojoje įstaigoje.

Ir nors prie sporto strategijos įgyvendinimo labiausiai prisidės būtent sporto srities darbuotojai, tačiau svarbus ir kitų sričių specialistų vaidmuo. Įsivaizduokime, kad turime fiziniu aktyvumu sudominti, o sudominus sudaryti sąlygas ir palaikyti fizine veikla pradedančią domėtis jauną neįgalią merginą, kuri gyvena ne Telšių m. Šis atvejis atskleidžia, kad svarbi bus šeimos, mokymosi įstaigos rolė, užimtumo, sveikatos ir kitų socialinių paslaugų teikimo vietos darbuotojų rūpestis ir kompetencija.

Siekiant pritraukti naujų ir jaunų sporto ir sporto medicinos specialistų į Telšių rajoną, vertėtų svarstyti skatinimo priemones, pavyzdžiui, įtraukiant reikalingas specialybes į Trūkstančių specialistų pritraukimo į Telšių rajoną tvarkos aprašą arba kuriant skatinimo stipendijas universitetuose studijuojantiems studentams.

Produktai ir paslaugos

Produktų ir paslaugų pasiūlos įvairovę, jų prieinamumą gyventojams stipriai lemia paklausa. Žvelgiant iš strateginio planavimo perspektyvos ir nesilaikant požiūrio „rinka pati išspręs“, svarbu realiu laiku stebėti visuomenėje vykstančius procesus ir skatinti teigiamus pokyčius, keičiant tiek pasiūlą, tiek ir paklausą. Šiandienos rinkoje populiarėja orientacija klientą – vartotoją, ar kalbėtume apie viešąsias paslaugas, ar komercinius produktus. Vis labiau suprantama, kad visiems, tačiau ypač turintiems judėjimo sutrikimų, vyresniems ir neįgaliems žmonėms paslaugos, įskaitant sporto, reabilitacijos, sveikatingumo, turi būti teikiamos netoli jų gyvenamosios vietos. LR Bendrajame plane nustatoma, kad „gyventojų, kurie būtinojo poreikio paslaugas iš gyvenamosios vietos pasieks per 30 min. (tankiai gyvenamose vietovėse – pėsčiomis; kitose – automobiliu), dalis kiekviename regione 2030 m. sudarys ne mažiau kaip 99 proc.“ Šalia prieinamumo didinimo tendencijos, didėja ir skiriamas dėmesio klientų – vartotojų patirčiai, svarbiais tampa jų turimi ar įgyjami įgūdžiai, informacija ir žinios, sąveika su produktu ar paslauga, emocinis ryšys. Klientai ir jų patirtis tampa vienu iš esminių elementų strategijose.

Gyventojų įsitraukimą riboja užimtumas, žema motyvacija

Gyventojai pažymi, kad labiausiai jų galimybes naudoja fizinio aktyvumo ir (ar) sporto erdvėmis, paslaugomis ir dalyvauti renginiuose riboja asmeniniai trukdžiai (užimtumas, žema motyvacija ir pan.) – taip mano daugiau nei pusė apklausoje dalyvavusių Telšių r. gyventojų, todėl siekiant proveržio šioje srityje būtina daug dėmesio skirti individualią motyvaciją galinčioms pakeisti iniciatyvoms. Tokiomis iš dalies galima laikyti įvairius rajone vykstančius renginius, organizuojamas stovyklas. Remiantis „Veiksnių turinčių įtakos vaikų fiziniui aktyvumui“ apžvalgoje pateiktomis rekomendacijomis, siūloma atkreipti dėmesį į gyvenamosios vietos įtaką aktyvumui – mieste gyvenantys vaikai įvairius sporto būrelius lankė dažniau negu kaimiškose vietovėse gyvenantys jų bendraamžiai ir tokiu būdu buvo fiziškai aktyvesni. Įtakos mažesniai aktyvumui gali turėti ir sezoniskumas – šaltuoju metų laikotarpiu žmonės linkę daugiau laiko praleisti patalpose ir tai gali tapti rimtu iššūkiu siekiantiems juos iš patalpų „ištraukti“.

Renginių skaičius auga, tačiau dalyvių sumažėjo dvigubai

Apibendrinant analizuotus duomenis pastebėta, kad Telšių rajonas pasižymi gana aukštu fizinio aktyvumo renginių ir aukšto meistriškumo stovyklų skaičiumi. 2021 m. Telšių r. savivaldybėje daugiausiai vyko fizinio aktyvumo renginių (208), panašiai aukšto meistriškumo stovyklų (197). Lyginant su apskrities ir Tauragės bei Utenos r. savivaldybėmis, Telšių r. vyko daugiausiai aukšto meistriškumo stovyklų. Lyginant su kitomis vertinamomis savivaldybėmis, Telšių r. 2021 m. vyko santykinai mažas skaičius aukšto meistriškumo sporto varžybų ir kvalifikacijos kėlimo seminarų, konferencijų. Atsižvelgiant į gana aukštą bendrą įgyvendinamų veiklų skaičių galima tikėtis, kad ir šios strategijos įgyvendinimo laikotarpiu sporto srities organizacijos išlaikys panašų pajėgumą. Tačiau apžvelgiant kelių metų rodiklius pastebėta, kad 2017–2021 m. Telšių rajono savivaldybėje sporto varžybų ir sveikatingumo renginių dalyvių sumažėjo beveik dvigubai, nors nuo 2019 iki 2021 m. dalyvių skaičius augo. **Todėl svarbu ieškoti geresnio balanso tarp organizuojamų renginių ir renginių lankomumo rodiklių.** Renginių organizatoriai tai galėtų pasiekti labiau koordinuodami renginių kalendorių, stiprindami komunikaciją apie rajone vykstančius renginius. Juolab, kad rajono gyventojai apklausoje komunikaciją apie renginius taip pat įvertino ne pačiais aukščiausiais balais. Taip pat atkreiptinas dėmesys į tai, kad dažnai **rajone rengiamos aukšto meistriškumo stovyklos gali būti viena iš sporto verslo sričių, taip pat reiktų ir toliau skatinti šių veiklų vykdymą, galbūt įdiegiant ir atvirų dienų koncepciją, kai šios stovyklos taptų bendruomenės pažinties su sporto šaka galimybe.**

Reikia pažymėti, kad Telšių r. savivaldybėje 2021 m. sporto renginių dalyvių skaičius buvo didžiausias tarp apskrities savivaldybių, tačiau žemesnis nei Utenos r. savivaldybėje ir aukštesnis nei Tauragės r. savivaldybėje. Šis rodiklis indikuoja, kad panašaus dydžio savivaldybės sporto renginiuose sulaukia ženkliai daugiau dalyvių. Verta pasikeisti vertinga patirtimi, pasidomėti, kokie veiksmai prisideda prie didesnio aktyvumo Utenos ir Tauragės raj. savivaldybėse. Atsižvelgiant į tai, kad būtent masiškumas yra vienas iš pagrindinių sėkmės sąlygų tiek fizinio aktyvumo, tiek ir aukšto meistriškumo rezultatams, **svarbu įvairiomis priemonėmis didinti dalyvių skaičių ir taupant organizatorių resursus, susikoncentruoti į renginių pasiūlos sistemiskumą, organizuojant daugiau aukšto meistriškumo varžybų. Prie to ypatingai galėtų prisidėti Telšių r. vystomos sporto šakos – futbolas, krepšinis ir kitos įsitvirtinusios sporto šakos.**

Daugiausiai sportuoja jaunesni ir santykinai nemažai sportuojančių moterų

Kalbant apie sportuojančių sudėtį pagal amžių, svarbu pažymėti, kad pasiskirstymas nėra tolygus. Didžiausia grupė – 59 proc. – yra sportuojantieji iki 18 m., tačiau 19 – 29 a. sportuojantieji tesudaro 14 proc. visų sportuojančių. Telšių r. sav. didžiausia dalis 30 ir daugiau metų amžiaus sportuojančiųjų (27 proc.) lyginant su visomis tyrime lyginamomis savivaldybėmis, tačiau Telšių r. sav. beveik dvigubai atsilieka nuo Utenos r. savivaldybės pagal sportuojančių 19–29 metų amžiaus skaičių. Galima daryti išvadą, kad rajonas susiduria su tam tikrų grupių, kurios nepatenka į moksleivių grupę, privalomai sportuojančių fizinio ugdymo pamokose, abejingumu fizinio aktyvumo ir sporto veikloms. Tai, kad 19 – 29 m. amžiaus grupė yra fiziškai neaktyvi gali reikšmingai prisidėti prie to, kad ir vyresniame amžiuje fizinio aktyvumo ir sporto veikla nėra patraukli ir nėra laikoma vertinga. **Prie nuoseklaus fizinio aktyvumo ir sporto ugdymo vaikų ir jaunimo tarpe prisidėtų sporto klasės suformavimas.**

Rajone santykinai aukšta sportuojančių moterų dalis, lyginant su kitomis apskrities savivaldybėmis (30 proc.), tačiau ji žemesnė nei Utenos r. savivaldybėje (41 proc.). Šį rodiklį gretinant su rajone gyvenančių moterų ir vyrų santykiu, kuris, pavyzdžiui 2020 m. buvo 53 proc. moterų ir 47 proc. vyrų, galima teigti kad moterys vis dėlto yra žymiai mažiau sportuojanti rajono lytis. Šį rodiklį būtina koreguoti kuriant ir siūlant paslaugas ir produktus, skirtus moterims, laikantis lyčių lygybės principo, skatinant mergaičių ir moterų informavimą apie fizinio aktyvumo ir sporto naudą. **Rajone galėtų būti tikslingai formuojamos merginų, moterų komandos skirtingose komandinėse sporto šakose, siūlomi individualių sporto šakų užsiėmimai, skirti konkrečiai merginoms ir moterims.**

Nuo 2010 m. vykdomoje socialinėje akcijoje „Antrą klasę baigi – plaukti moki“ (akcija nebuvo vykdoma per COVID-19 pandemiją) Telšių „Ateities“ progimnazijos baseine buvo išmokyta plaukti apie 3000 antrojų. Tačiau remiantis Lietuvos sporto duomenimis, Telšių r. savivaldybėje vis tik tai žemas (vos 8) 2021 m. bendrai išmokytų plaukti asmenų skaičius, lyginant su Tauragės ir Utenos r. savivaldybėmis. Šį žemą skaičių galima sieti su užsitęsusia baseino renovacija. Kita vertus, renovuojant baseiną, buvo galima organizuoti plaukimo mokymą pasiremiant kitų savivaldybių infrastruktūros pajėgumais, organizuojant stovyklas ar kitas panašaus tipo veiklas. Verta paminėti, kad kitose apskrities savivaldybėse išmokytų plaukti asmenų skaičius dar žemesnis – 0. **Įvertinant, kad gyventojai apklausoje minėjo nefunkcionuojančią plaukimo infrastruktūrą, kėlė vandens pramogų srities stiprinimo lūkestį, taipogi įvertinant Telšių rajone veikiančių maudyklų skaičių, rekomenduojama vandens sporto galimybės ir plaukimo sportui skirti daugiau dėmesio ir resursų.**

Kita paslaugų grupė yra olimpinių sporto šakų sportas.

Visi sportuojantys olimpinės sporto šakas sporto ugdymo centruose yra iki 18 m. amžiaus. Tai susiję su faktu, kad šių šakų sportas organizuojamas Telšių sporto ir rekreacijos centre, kuris yra švietimo įstaiga. Boksui, krepšiniui, lengvąja atletika, stalo tenisu, sunkiąja atletika, šiuolaikine penkiakovė, tinkliniu ir tenisu gali užsiimti asmenys visose amžiaus grupėse ir įvairiose organizacijose – sporto ugdymo centruose, sporto klubuose, sporto viešosiose įstaigose – šių sporto šakų sportininkams yra užtikrinama pakankama paslaugų tiekimo vietų įvairovė. Tik sporto ugdymo centruose ugdomas irklavimas, dziudo, o žirgų sportas, tinklinis, ledo ritulys ugdomas tik sporto klubuose, sporto viešosiose įstaigose. Siekiant užtikrinti sporto šakų įvairovę ir paslaugų prieinamumą visoms amžiaus grupėms, fizinio aktyvumo ir sporto veiklų plėtojimą, siūlytina peržiūrėti Telšių sporto ir rekreacijos centro veiklos sritis, pereinant nuo neformalų ir formalų švietimą papildančios į neformalų švietimą organizuojančios organizacijos vaidmenį.

Siekama į sporto veiklas įtraukti neįgaliuosius

Atskira paslaugų ir produktų grupė galima laikyti neįgaliųjų sporto veiklą. ŠMSM neįgaliųjų sporto organizacijų 2022 m. programoms įgyvendinti yra skyrusi 1,2 mln. eurų. Kaip informuoja ŠMSM, 2022 m. papildomai skirta dar 0,5 mln. Eurų, lėšos paskirstytos penkioms organizacijoms – Lietuvos neįgaliųjų sporto federacijai, Lietuvos kurčiųjų sporto komitetui, Lietuvos aklųjų sporto federacijai, Lietuvos specialiosios olimpiados komitetui ir Lietuvos paralimpiniam komitetui. 2022 m. skirstant Telšių r. sporto srities projektų finansavimui skirtas lėšas vienu iš penkių sporto srities projektų finansavimo prioritetų buvo išskirtas neįgaliųjų sportas, jo skatinimui skirti renginiai.

Pažymėtina, kad neįgaliųjų sporto veikla Telšių r. neintensyviai, bet yra vykdoma sporto klubuose, sporto viešosiose įstaigose, tačiau nėra nevykdoma, sporto ugdymo centre, tačiau jau rengiamasi pradėti vystyti. Neįgaliųjų sportą lyginamose savivaldybėse vykdo tik Telšių r. ir Utenos r. sav. Abiejuose rajonuose sporto klubuose sportuoja po 12 neįgaliųjų. Remiantis socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2021 m. duomenimis, Telšių r. iš viso gyveno 4055 neįgalieji, iš kurių 295 vaikai. Lengvą neįgalumą turėjo 60 vaikų. Remiantis Lietuvos sporto centro duomenimis Telšių r. daugiausia sportuoja intelekto neįgalieji, kurie yra iki 18 m. Nėra sportuojančių regėjimo ir klausos neįgaliųjų. Deja, tai atitinka Lietuvoje vyraujančią situaciją. Remiantis Lietuvos neįgaliųjų federacijos duomenimis tik dalyje didžiųjų ir keletoje nedidelių Lietuvos miestų funkcionuoja neįgaliųjų sporto klubai, Lietuvos aklųjų sporto federacija vienija 8 aklųjų ir silpnaregių klubus, po vieną Klaipėdoje ir Šiauliuose. **Apibendrinant galima teigti, kad Telšių rajone pradėtos vystyti vaikų su negalia sporto veiklos, tačiau kol kas tai ypatingai mažos apimties sritis – rekomenduojama šią sritį prioretizuoti.**

Pažymėtina, kad neretai neįgaliųjų klubai šalia sporto ir sveikatingumo turi ir kitas funkcijas, tokias kaip integracijos ar dienos užimtumo centras, yra specializuoti pagal negalią (pvz. neįgaliųjų su fizine negalia), sporto šaką (pvz. plaukimo). Siekiant propaguoti, plėtoti, organizuoti ir koordinuoti neįgaliųjų fizinį aktyvumą ir sportą ir taip prisidėti prie socialinės atskirties mažinimo, sudarant sąlygas žmonėms su fizine negalia integruotis į visuomenę, būtina stiprinti specialistų dirbančių mokyklose, sporto įstaigose kompetencijas, ieškoti veiklų integralumo su kitomis neįgaliųjų asmenų veiklų sritimis – užimtumu, socialinės pagalbos srityje teikiamomis paslaugomis. **Siekiant ugdyti AM sportininkus su negalia Telšių r., rekomenduojama skatinti Vakarų partnerystės kryptį ir bendradarbiauti su šios partnerystės kryptyje veikiančiomis neįgaliųjų sporto organizacijomis, klubais.** Ši rekomendacija remiasi į Bendrojo plano koncepcijoje numatomą Telšių vietą urbanistiniame šalies vystyme, teigiant, kad Telšiai turi užtikrinti regioninio palaikomojo tipo centro funkciją sąsajoje su Klaipėda, vystyti sąsajas su kitomis vietovėmis per viešojo transporto tinklo, įskaitant geležinkelį, intensyvinimą.

Gyventojai domisi skirtingomis sporto šakomis ir prioretizuoja nacionalinio lygio varžybas, tačiau nemažo populiarumo sulaukia ir vietos lygmens renginiai

Remiantis gyventojų apklausos atsakymais pastebima, kad daugiausia procentų darskart (kaip žiūrovas) dalyvautų ir rekomenduotų kitiems dalyvauti krepšinio ir futbolo šakų renginiuose – Lietuvos nacionalinės krepšinio lygos čempionate (35,2 proc.), Telšių rajono krepšinio pirmenybėse (29,1 proc.), Lietuvos futbolo federacijos Optibet A lygos čempionate (27,9 proc.). Galima daryti išvadą, kad Telšiuose didžiausio gyventojų dėmesio sulaukia tradiciškai Lietuvoje populiarios sporto šakos. Tačiau gana aukštas – 26 ir 25,7 proc. – ir drakonų valčių, ir automobilių sporto varžybų populiarumas. Nedaug atsilieka sportinių šokių varžybos, kuriose darskart dalyvautų 23,5 proc. į šį klausimą atsakiusių gyventojų. Būtina skatinti Telšių rajono seniūnijų žaidynių populiarumą – 20,6 proc. apklausos dalyvių jose dalyvautų darsyk ir rekomenduotų apsilankyti kitiems ir būtent **šios žaidynės, kurios galėtų būti organizuojamos įvairiais sezonais, stiprintų bendruomeninius ryšius, sutvirtintų Telšių r. savivaldybės kaip sportuojančios ir fiziškai aktyvios bendruomenės įvaizdį.** Žaidynėse dalyvauja ir individualūs sportininkai ir susibūrusios komandos, kurios taip pat dalyvauja ir Lietuvos seniūnijų žaidynėse ir garsina rajoną. Žaidynes organizuojantis Telšių sporto ir rekreacijos centras taip pat galėtų sustiprinti fizinio aktyvumo specialistų tinklą, į veiklas įtraukti savanorius. Svarbu pažymėti, kad galimybių sportuoti savo seniūnijoje užtikrinimas palaikant įvairių sporto ir fizinio aktyvumo veiklų kokybę, reguliarumą, įvairovę prisideda prie to, kad produktai ir paslaugos padėtų Telšių rajonui gyventi tvariau. Todėl verta nuolat pristatyti ir vystyti naujus produktus ir paslaugas, kurie leistų rajono žmonėms ir įmonėms tausoti aplinką bei mažinti neigiamą poveikį. Tvarumas turėtų tapti vienu iš svarbiausių kriterijų vertinant fizinio aktyvumo ir sporto srityje veikiančių organizacijų veiklą, organizant ir įgyvendinant projektų finansavimą.

Infrastruktūra

Infrastruktūros elementas šiuo atveju yra tarpininkaujantis elementas, be kurio visos kitos fizinio aktyvumo ir sporto praktikos liktų imitacinės, nes turėtų įsivaizduoti erdves ir įrengimus, reikalingus norint užsiimti skirtingomis veiklomis. Strateginiame kontekste svarstant infrastruktūros plėtojimą svarbu siekti, kad sportui reikalinga įranga, erdvės atsirastų ir toliau nuo Telšių miesto esančiose teritorijose – tokiu būdu užtikrinant tolygų viso rajono vystymąsi. Strateginėje dokumentų analizėje taip pat išryškėjo, kad vienas iš svarbių fizinio aktyvumo ir sporto veiklų sėkmingo įgyvendinimo komponentų yra įvairesnių erdvių ir aplinkų panaudojimas. Turima omenyje ne tik įprastai pasitelkiamą sporto infrastruktūrą, tačiau ir darbo vietas, medicinos įstaigas. Šiame kontekste būtina atkreipti dėmesį į infrastruktūros integralumą gamtoje ir urbanistinėse erdvėse – artinant sportą prie žmogaus ir žmogų prie gamtos.

Galvojant apie naujos infrastruktūros vystymą vertėtų neužmiršti galimybių plėtoti viešą ir privačią partnerystę – rasti būdus privačiam sektoriui investuoti ir plėtoti rajono, regiono gyventojams reikalingą infrastruktūrą. Lygiai taip pat vertėtų siekti naujai atsirandančių erdvių daigafunkciškumo – pavyzdžiui, atsižvelgti į parolimpinio sporto poreikius. Iš dalies tai susiję ir su daug daugiau formų ir elementų apimančios dalinimosi kultūros vystymu, kuris būtinas norint įtraukti ir sudaryti sąlygas sportinei veiklai skirtingoms visuomenės grupėms. Galiausiai, viena iš JRC išskiriamų megatendencijų – skaitmenizacija neišvengiamai paliečia ir ateityje turės dar daugiau įtakos sporto srityje, todėl jau dabar galima kurti pagrindus, diegiant skaitmeninius sporto srities infrastruktūrinius komponentus.

Nepakankama mėgėjiško sporto infrastruktūra miesteliuose ir gyvenvietėse

Rajone yra 11 seniūnijų, kurių centrus iš Telšių m. centro automobiliu galima pasiekti per kelias minutes arba pusvalandį: pavyzdžiui, Degaičių seniūniją – per 8 min., Gadūnavo seniūniją – 11 min., Luokės seniūniją – 24 min., Nevarėnų seniūniją – 13 min., Ryškėnų seniūniją – 10 min., Tryškių seniūniją – 25 min., Upynos seniūniją – 35 min., Varnių seniūniją – 29 min., Viešvėnų seniūniją – 11 min., Žarėnų seniūniją – 19 min. Vis dėlto, dauguma sporto infrastruktūros objektų koncentruoti Telšių miesto teritorijoje, tačiau pastebimas mėgėjiško sporto infrastruktūros nepakankamumas miesteliuose ir gyvenvietėse. **Lygiai taip pat ir didesnių naujų infrastruktūros objektų kūrimas rajono gyvenvietėse prisidėtų prie atskirų vietovių ekonominio ir socialinio gyvybingumo, o taip pat didintų rajono integralumą.** Šios infrastruktūros krypties laikytis leidžia jau anksčiau įvardyti nedideli laiko atstumai

tarp skirtingų vietų ir Telšių miesto bei tankus kelių tinklas, Telšių miestą siejantis su rajono miesteliais ir kaimais.

2018 m. patvirtintame Telšių miesto darnaus judumo plane apibrėžtas tolygesnio rajono vystymo modelis, koncentruojamasi į dviračių transporto plėtrą. Kaip nurodoma judumo plane, vidutinė kelionės trukmė Telšiuose siekia apie 20 min. ir dažniausiai pasitaikanti kelionė trunka 10 – 15 min. Vertinant vidutinį susisiekimo greitį dviračiais 10 – 15 km/h, didesnioji dalis mieste egzistuojančių susisiekimo ryšių galėtų būti realizuojami dviračiu iki 20 minučių trukmės kelione (3 – 5 km atstumu). **Dviračių takų plėtra ir kartu gyventojų skatinimas jais važiuoti iki darbo, švietimo įstaigų, parduotuvių prisidėtų tiek prie fizinio aktyvumo rodiklių gerinimo, tiek prie darnesnės ir mažiau taršios aplinkos kūrimo Telšių rajone,** juolab, kad ir dalis gyventojų apklausoje šį aspektą kėlė kaip svarbų pokytį iki 2030–ųjų metų.

Kaip rodo atliktos gyventojų apklausos rezultatai, dažniausiai fizinio aktyvumo ir (ar) sporto veikla Telšių rajono gyventojai užsiima namuose (47,1 proc.), sporto klube (25,2 proc.), gamtoje (42,5 proc.), sporto aikštynuose (22,8 proc.), viešosiose erdvėse (23,1 proc.). Šie gyventojų pasirinkimai leidžia daryti bent dvi skirtingas išvadas – viena vertus, nemaža dalis žmonių neturi susiformavę įpročio rinktis sportui ir fizinei veiklai pritaikytas erdves, kita vertus, naudotis formaliais sportavimui skirtomis erdvėmis ir įrengimais riboja kiti veiksniai, kaip rodo gyventojų apklausos rezultatai, labiausiai fizinio aktyvumo ir (ar) sporto erdvėmis naudotis riboja asmeniniai trukdžiai – užimtumas, žema motyvacija ir pan. (54 proc.). Abi įmanomos situacijos ir įsitikinimų bei įpročių įvairovė rodo, kad erdvių ir įrengimų plėtra bei pritaikymas turėtų vykti skirtingomis kryptimis – **tiesk tobulinant formaliąsias sportavimo vietas, tiek gerinant sąlygas fiziniam aktyvumui šalia namų, taip pat darbo vietų, nes darbo vietos viena iš pagrindinių aplinkų suaugusiems būti fiziškai aktyviems.**

Toliau remiantis gyventojų apklausos rezultatais, populiariausi fizinio aktyvumo ir (ar) sporto erdvės, įrengimai: pėsčiųjų, dviračių takai, sporto salė, stadionas, krepšinio aikštelė, lauko treniruokliai, žaidimų aikštelė, universalios dirbtinės dangos aikštelė. Kaip galima pastebėti iš gyventojų pasirinkimų, dauguma jų mėgstamų ir naudojamų erdvių ar įrengimų yra veikiami sezoniškumo, kuris turi įtakos gyventojų galimybėms užsiimti fizinio aktyvumo veiklomis nenutrūkstamai ir atitinkamai formuoti sporto ar fizinio aktyvumo veiklų įpročius.

Gamtinis vietos išskirtinumas ir sportinio turizmo galimybės

Telšių rajonas išsidėstęs kalvotoje Žemaičių aukštumoje, turi aukštas Šatrijos (228,7 m), Girgždutės (228 m), Žasūgalo (210 m) kalvas. Šiaurinėje rajono dalyje yra Žemaitijos nacionalinio parko dalis, pietinėje dalyje – Varnių regioninis parkas. Rajone teka Virvytė ir jos intakai – Rešketa, Upyna, Patekla, išteka Minija, yra 50 ežerų (didžiausi – Lūkstas, Mastis), 6 tvenkiniai, rajono miškingumas – 29,9 proc.

Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane Klaipėdos, Tauragės ir Telšių teritorijos priskiriamos Vakarų Lietuvos partnerysčių grupei. **Plungės ir Telšių rajonai yra pozicijuojami kaip labai didelio ir didelio potencialo rekreaciniai arealai, kuriuose prioritetas turi būti teikiamas nacionalinių ir regioninių parkų teritorijų, esamų poilsio namų atnaujinimui, kempingų tinklo kūrimui, poilsio kaime ir pramogų paslaugų plėtrai. Bendrajame plane taip pat prioretizuojama ir Telšių aerodromo plėtra.**

Sportas ir fizinis aktyvumas ir jam reikalinga infrastruktūra neatsiejama nuo kitų susijusių sričių, tokių kaip sveikata, turizmas, susisiekimas, jei laikome sportą ir fizinį aktyvumą sveiko gyvenimo sąlyga, o kartu ir tapatybės dalimi, galinčia transformuoti miesto ir rajono identitetą. Iš Telšių rajono strateginės plėtros plane numatytų priemonių sukurti sveikos gyvensenos poreikiams pritaikytą viešąją erdvę, atliktas triezerio (Masčio, Ilgio, Germanto ežerų) bendros judumo sistemos sukūrimas, tačiau dar neišsibėgėjo SPA centro Germano viloje įkūrimas, o taip miesto parkų ir žaliųjų zonų aktyvios jungties (pėstieji, bemotorės transporto priemonės) sukūrimas.

Turizmo srities veiklą Telšių rajone plėtoja nuo 2002 m. veikiantis VšĮ Žemaitijos turizmo informacijos centras. Pagal centro įstatus, pagrindinis veiklos tikslas – vykdyti veiklą, susijusią su turizmo informacijos mokamų ir nemokamų paslaugų teikimu Žemaitijoje Lietuvos Respublikos bei užsienio piliečiams. *Centras renka, kaupia, parengia ir nemokamai teikia informaciją apie turizmo paslaugas ir turizmo išteklius; leidžia ir platina informacinius bei kartografinius leidinius apie turizmo paslaugas ir turizmo išteklius; sudaręs sutartis su paslaugų tiekėjais, užsako vietas apgyvendinimo paslaugas teikiančiose įmonėse, perduoda keltų, autobusų bilietus, prekiauja įvairiais žemėlapiais, knygomis, suvenyrais ir vykdo kitą su turizmo informacijos paslaugų teikimu susijusią veiklą, numatytą įstatuose.* Nors Telšių rajone veikia vandenlenčių, baidarių, dviračių nuomos punktai, suformuoti maršrutai pasivaikščiojimams ir kelionėms dviračiu, vis dėlto, galima pastebėti, kad **Telšių rajone nėra pilnai išplėtotos sportinio turizmo potencialas, neišnaudojamos galimybės rengti renginius, teikti paslaugas gamtinėse erdvėse.** Sportiniam turizmui stiprėti padėti galėtų Telšių turizmo klasteris, jungiantis 13 įvairių su turizmu bei kitomis veiklos sritimis susijusias paslaugas ir prekes teikiančių įmonių, įstaigų ir fizinių asmenų ratą Telšių regione. Klasterio dalyvių veikloje esama sportinio turizmo elementų, tačiau

turimą potencialą būtų galima kryptingai išplėtoti, derinant jį su numatomais infrastruktūros patobulinimais gamtiniame Telšių rajono areale. Kita alternatyva – **kurti ir plėtoti sporto klasterį, kurio veiklos kryptyse atsirastų ne tik sportinio turizmo vystymas, tačiau ir kitų fizinio aktyvumo ir sporto paslaugų plėtra.**

Aikštynų prieinamumas ir naujų sporto bazių poreikis bei daugiafunkciškumas

Telšių rajono savivaldybė yra Telšių regiono – apskrities centras ir kartu didžiausia pagal plotą regiono savivaldybė (1439 km²), kurios plotas sudaro apie 33 proc. apskrities ploto. Savivaldybė savo regione ribojasi su Plungės rajono, Rietavo, Mažeikių rajono savivaldybėmis, taip pat su dviem kitų regionų savivaldybėmis: Šiaulių apskrities Akmenės, Šiaulių, Kelmės rajonų savivaldybėmis, Tauragės apskrities Šilalės rajono savivaldybe. Telšių rajono savivaldybės administracinis centras – Telšių miestas yra ir Telšių regiono centras. Šis faktorius svarbus galvojant apie naujos infrastruktūros plėtojamą regione – **Telšių miestas ir rajonas gali tapti iki šiol regione neišbandytų arba tam sąlygų vystytis neturėjusių sporto šakų baze.**

Vertinant Telšių rajono savivaldybės infrastruktūros padėtį (tolygumą, išskirtinumą) su kitomis regiono savivaldybėmis (Plungės, Mažeikių r. ir Rietavo) ar panašaus dydžio apskričių centrais (Tauragės r. ir Utenos r.) galima pastebėti, kad Telšių r., skirtingai nei apskrities savivaldybėse veikia dvi šaudyklos ir esama daugiau kito tipo (ne 15 x 30 m., 24 x 12 m – 15 x 30 m) salių; taip pat vienintelė apskrityje turi motokroso trasą.

Telšių r. savivaldybės stadione įrengtos 2250 vietų tribūnos, Mažeikių miesto stadionas talpina 2400 žiūrovų, o Tauragės bei Utenos r. savivaldybės turi stadionus, talpinančius 3000 žiūrovų – tokio dydžio stadionų neturi Plungės r. ir Rietavo savivaldybės; taip pat panašus skaičius krepšinio aikštelių kaip ir Mažeikių bei Plungės r. sav. Telšių r. sav. taip pat kaip ir Rietavo sav. turi universalią areną, kurioje vyksta ne tik sporto, bet ir kultūros bei kiti renginiai, tačiau neturi uždaros arenos, kurioje galėtų treniruotis lengvosios atletikos, šiuolaikinės penkiakovės, teniso, stalo teniso, tinklinio, orientavimosi sporto atstovai. Telšių rajone yra 25 m. baseinas – taip pat kaip ir Mažeikių r. ir Rietavo sav., aerodromas, kurį taip pat turi ir Mažeikių r. sav.

Vis dėlto, Telšių r. mažesnis tinklinio aikštelių skaičius, lyginant su apskrities savivaldybėmis; taip pat mažesnis futbolo aikščių skaičius nei Mažeikių r. sav., mažiau nei Plungės r. universalios dirbtinės dangos aikštelių. Be to, Telšių r. sav. mažiausias dviračių takų kilometrų skaičius, lyginant su apskrities ir Tauragės bei Utenos r. savivaldybėmis.

Telšių r. nėra irklavimo sporto bazės, žirgų sporto maniežo, ledo arenos, automobilių kroso ir slidinėjimo trasų – tačiau šią infrastruktūrą galima rasti kitose apskrities savivaldybėse.

Galiausiai, Telšių r. sav., o taip pat ir kitose apskrities savivaldybėse nėra kartodromo, golfo aikštyno, slidžių ir riedučių trasos, dviračių treko, buriavimo bazės, lengvosios atletikos, futbolo maniežų, 50 m. baseino, rankinio aikštelės, BMX trasos, beisbolo aikštės, hipodromo.

Dauguma Telšių rajone lauko sporto infrastruktūros įrengimų viešai prieinami, tačiau remiantis darbo grupės pateikta informacija, vertinama, kad atviros erdvės išnaudojamos ribota apimtimi ir funkcionuoja neoptimaliu būdu. Išplėtotas sportinės infrastruktūros tinklas lemia ir didesnius išlaikymo, atnaujinimo kaštus. Galima pastebėti, jog finansavimas infrastruktūros atnaujinimui fragmentuotas.

Todėl plėtojant naujos infrastruktūros projektus vertėtų atkreipti dėmesį į jų daugiafunkciškumą – aktualumą tiek skirtingų sporto šakų, tiek parolimpinių sportininkų poreikiams. Taip pat vertėtų atkreipti dėmesį į universalaus dizaino principų pritaikymą erdves atnaujinant ar kuriant naujas – tai užtikrintų jų prieinamumą visiems.

Šiuo metu didžioji dalis sporto infrastruktūros nuosavybės teise priklauso savivaldybės įstaigoms arba įstaigoms, kurių dalininkė yra savivaldybės administracija. Tai leidžia teigti, jog infrastruktūros atnaujinimo kaštai tenka savivaldybės biudžetui ir indikuoja, kad nesukurtos palankios sąlygos privataus sektoriaus investicijoms į fizinio aktyvumo ir sporto infrastruktūrą arba neišnaudojamos galimybės generuoti papildomas pajamas. Taip pat galima pastebėti užprogramuotą sporto infrastruktūros naudojimą labiau ugdymo, švietimo ir pramoginiams tikslais, kada infrastruktūros savininkai yra švietimo įstaigos, pavyzdžiui, atnaujinamas Telšių baseinas priklauso Ateities progimnazijai, tačiau nėra formalaus susietumo su sveikatos įstaigomis ir tai iš dalies ribos vandens sveikatos paslaugų formavimąsi.

Nepaisant lauko infrastruktūros prieinamumo, **vertėtų galvoti apie dalinimosi kultūros formavimą, šeiminingumo skatinimą, panaudos susitarimus.** Dalinimasis šiuo atveju apimtų skirtingų visuomenės grupių pritraukimą užsiimti sportine veikla ir netgi dalinimosi sąlygų sukūrimą su kitais rajonais.

Valdymas

Valdymas yra pokyčius tapatybės, žmogiškųjų išteklių, produktų ir paslaugų, infrastruktūros srityse lemiantis elementas. Tinkamai parinktos finansavimo formos, skaidriai pasirinkti ir apibrėžti prioritetai, suinteresuotų šalių įtraukimas į politikos formavimo ir valdymo procesus gali užtikrinti atskirų fizinio aktyvumo ir sporto ekosistemos dalyvių įgalinimą ir pasitikėjimą tiek strategijos vizija, tikslais, tiek tolimesniais įgyvendinimo žingsniais. Todėl galvojant apie pokyčius valdymo srityje vertėtų atkreipti dėmesį finansavimo šaltinių įvairovę, o kartu galvoti ir apie finansavimo formų įvairovę, siekiant atliepti skirtingų organizacijų poreikius, išplėsti sporto tarybos sudėtį ir sukurti daugiau gyventojus įtraukiančių ir įgalinančių – fizinio aktyvumo ir sporto ambasadoriais tapti skatinančių – dalyvaujamojo valdymo formų. Lygiai taip pat svarbu nuosekliai diegti skaitmeninius valdymo instrumentus, didinti sporto, fizinio aktyvumo ir kitų veiklos sričių susietumą per bendradarbiavimo su kitomis institucijomis praktikas bei skatinti bendradarbiavimo projektų su kitais regiono rajonais vystymą.

Savivaldybės finansavimas sporto sričiai auga, tačiau nepakankamas kitų šaltinių pasitelkimas

Kaip matyti iš Telšių rajono sporto srities finansavimo rezultatų, pagrindinis sporto finansavimo šaltinis Telšių rajone – savivaldybės biudžetas (68 proc.), rėmėjai ir kiti šaltiniai (24 proc.), likusią dalį sudaro pajamos iš komercinės veiklos, dalyvių mokami mokesčiai ir valstybės biudžeto finansavimas. Didžioji dalis Telšių r. savivaldybės lėšų sportui dalis tenka sporto padalinio sportininkų ugdymo centrui ir sporto viešosioms įstaigoms finansuoti.

Finansavimas sportui ir fiziniam aktyvumui kasmet auga. Lyginant su panašaus dydžio Lietuvos miestais, kurie taip pat yra ir apskričių centrai – Utena ir Tauragė ir apskrities rajonais, Telšių r. savivaldybės biudžeto dalis, tenkanti fiziniam aktyvumui ir sportui finansuoti (2,1 proc.) buvo aukštesnė nei Mažeikių r., tačiau žemesnė nei Plungės r. ir Rietavo savivaldybėse, lygi Tauragės r. ir aukštesnė nei Utenos r. savivaldybėse. 2021 m. Telšių r. savivaldybėje 1000 gyventojų tenkanti suma fiziniam aktyvumui ir sportui finansuoti aukštesnė nei Rietavo ir Mažeikių r. savivaldybėse, tačiau daugiau nei dvigubai žemesnė nei Plungės r. ir žemesnė nei Tauragės ir Utenos r. savivaldybėse. Šį skirtumą gali paaiškinti įgyvendinami stambūs infrastruktūros projektai, kurie padidina sporto sričiai skiriamą finansavimą – viena vertus, tai leidžia pateisinti skirtumus tarp savivaldybių, tačiau kartu atveria diskusinį svarstymą, kodėl vienoje savivaldybėse vyksta fizinio aktyvumo ir sporto infrastruktūros plėtra, o kitose – ne.

Reikia pastebėti, kad privačių lėšų dalis sporto sričiai

finansuoti išlieka pakankamai žema. Lyginant su kitomis savivaldybėmis, pavyzdžiui, Tauragės r. 13 proc. Sporto finansavimo lėšų sudaro ūkinė komercinė veikla (Telšių r. – 5 proc.). Plungės r. 4 proc. lėšų surenkama iš moksleivių arba narių (Telšių r. – 1 proc.). **Ateityje reikėtų siekti plėsti finansavimo šaltinių skaičių, siekti didesnių privataus sektoriaus investicijų ir siekiant išlaikyti sporto srities augimą – nustatyti fiksuotą minimalų skiriamo finansavimo procentą iš savivaldybės biudžeto.**

Sporto finansavimas skirstomas keliai būdais, kasmet nustatant prioritetus, tačiau neatliepiami skirtingų visuomenės grupių poreikiai

Savivaldybės biudžeto lėšos sporto sričiai finansuoti skirstomos dviem būdais – 1) skiriant biudžeto asignavimus įstaigoms, kurių dalininkė yra savivaldybės administracija, 2) kita dalis finansavimo paskirstoma konkursiniu būdu, kviečiant teikti paraiškas finansavimui gauti.

Pagrindinės sporto rėmimo programų nuostatos įtvirtintos dviejuose aprašuose: 1) Telšių rajono sportininkų ir trenerių skatinimo tvarkos apraše; 2) Lėšų projektams finansuoti paskirstymo tvarkos apraše.

Pirmosios programos tikslas – skatinti geriausius rajono sportininkus ir jų trenerius, pasiekusius aukštų sportinių rezultatų, skiriant piniginius prizus sportininkams ir jų treneriams už aukštus vienerių kalendorinių metų sportinius pasiekimus Lietuvos, Europos, pasaulio čempionatuose.

Antrosios programos tikslas – skirti finansavimą sporto srities projektams pagal kasmet iš naujo apibrėžiamus kriterijus. Sporto srities projektų finansavimas skirstomas pagal savivaldybės administracijos direktoriaus įsakyme (kuris remiasi Projektų, finansuojamų iš savivaldybės biudžeto, ekspertų komisijos protokolu) suformuluotais prioritetais, kuriuos teikia sporto taryba.

2022 m. buvo išskirti penki sporto srities projektų finansavimo prioritetai: dalyvavimas Lietuvos čempionatuose ir pirmenybėse; Telšių rajono sporto ir fizinio aktyvumo skatinantys renginiai (renginių tęstinumas, masiškumas); Telšių rajono neįgaliuosius skatinantys ir vienijantys fizinio aktyvumo ir sporto renginiai (renginių tęstinumas, masiškumas); Telšių rajone organizuojami ir vykdomi tarptautiniai renginiai (dalyvauja ne mažiau kaip 3 šalys); sportininkų, dalyvaujančių Pasaulio, Europos čempionatuose, turnyruose dalinis finansavimas. Suformuoti finansavimo prioritetai rodo dėmesį aukšto sportinio meistriškumo vystymui, tarptautiškumo skatinimui, taip pat fizinio aktyvumo skatinimui, tačiau tik per renginių organizavimą, atskirai pažymint ir neįgaliųjų bendruomenę kaip prioritetą. Tačiau iš esmės finansavimas nėra skiriamas naujų paslaugų, produktų kūrimui, atnaujinimui, taip pat nenumatytas finansavimas žmogiškųjų kompetencijų, reikalingų tiek sporto trenerių,

tiesk vadybos specialistų įgūdžiams tobulinti, nėra orientacijos į skirtingų visuomenės grupių fizinio aktyvumo ir sporto skatinimą.

Ateityje vertėtų svarstyti alternatyvias finansavimo formas, pavyzdžiui, įvedant strateginio organizacijų finansavimo modelį, kuris suteiktų sporto organizacijoms ilgalaikį užtikrintumą ir kartu padėtų atskirti naujas ir jau tęsines organizacijų veiklas, projektus arba sporto dalyvių krepšelio modelio įvedimą, kuris leistų proporcingai remti sporto klubų veiklą pagal treniruojamų ugdytinių skaičių. Taip pat svarstyti ilgalaikių (kelerių metų trukmės) prioritetų išskyrimą pagal šioje strategijoje suformuotą fizinio aktyvumo ir sporto srities viziją ir tikslus.

Sporto politiką formuoja sporto taryba, tačiau nepakankamas skirtingų interesų atstovavimas

Telšių rajono savivaldybėje sporto politiką formuoja Sporto taryba kartu su Savivaldybės taryba, sprendimų įgyvendinimą organizuoja ir koordinuoja Švietimo ir sporto skyrius.

Sporto taryba buvo suformuota 2008 m. ir pagal galiojančius tarybos nuostatus, pagrindinės funkcijos yra *skatinti rajono visuomenę dalyvauti formuojant savivaldybės sporto politiką; analizuoti savivaldybės sporto politikos vykdymą; teikti savo siūlymus savivaldybės strateginiam sporto planui, metinei sporto veiklos programai; telkti visuomenę savivaldybės sporto strateginiam planui ir metinei sporto veiklos programai vykdyti; inicijuoti ir svarstyti rajono sporto plėtros programas, tikslines programas, jų atitiktį vietos bendruomenės sporto poreikiams ir teikti siūlymus dėl jų vykdymo sporto specialistui, rajono savivaldybės merui, Telšių rajono savivaldybės tarybos Švietimo, kultūros ir sporto komitetui bei Telšių rajono savivaldybės tarybai; svarstyti sporto politiką reglamentuojančių teisės aktų projektus ir teikti pasiūlymus dėl jų pakeitimo ar patikslinimo atitinkamoms institucijoms; teikti siūlymus dėl sporto įstaigų steigimo, reorganizavimo ir likvidavimo; ne rečiau kaip kartą per metus teikti savo veiklos ataskaitą Telšių rajono savivaldybės tarybai.*

Dabartinę sporto tarybą sudaro 9 nariai. Pagal esamą tarybos sudėtį matyti, kad dauguma jų atstovauja organizacijas, kurių dalininkė yra savivaldybės administracija ir tik trys tarybos nariai atstovauja privačius sporto klubus ar įstaigas. Taip pat reikia pažymėti neproporcingą narių pasiskirstymą lyties atžvilgiu – 8 vyrai ir 1 moteris. **Siekiant sustiprinti tarybos vaidmenį sporto srities valdyme ir tarybos autoritetą, būtų tikslinga apibrėžti tarybos narių sudėtį, laikantis skirtingų sporto šakų atstovavimo, viešųjų ir privačių organizacijų atstovavimo, skirtingų visuomenės grupių ir lyčių atstovavimo proporcijų. Taip pat vertėtų plėsti tarybos vaidmenį bendradarbiavimo su kitais rajonais ir regionais atžvilgiu, sukuriant koordinatoriaus – fizinio aktyvumo ir sporto srities antrepniero etatą, kurio veikla būtų sutelkta ir į šios strategijos įgyvendinimą.**

Fizinio aktyvumo ir sporto srities valdymą ir įgyvendi-

nimą užtikrinti padeda savivaldybės Švietimo, ir sporto skyrius – sporto sritį kuruoja vienas specialistas. Švietimo ir sporto skyrius kuruoja sporto įstaigas ir organizacijas, koordinuoja jų veiklą. Pagal skyriaus nuostatus, atliekamos fizinio aktyvumo ir sporto administravimo funkcijos: *numato pagrindinius savivaldybės kūno kultūros ir sporto plėtros prioritetus, jų įgyvendinimo strategiją ir priemones, dalyvauja rengiant ir svarstant savivaldybės strateginių plėtros ir veiklos planų kūno kultūros ir sporto dalį; prižiūri savivaldybei pavaldžių sporto įstaigų veiklą; teikia savivaldybės tarybai ir Administracijos direktoriui pasiūlymus dėl rajono kūno kultūros ir sporto veiklos efektyvumo, sąlygų kūno kultūros ir sporto veiklai sudarymo, sporto infrastruktūros atnaujinimo ir plėtros; koordinuoja kūno kultūros ir sporto renginių organizavimą ir vykdymą savivaldybėje; bendradarbiauja su Lietuvos tautiniu olimpinio komitetu, federacijomis, asociacijomis ir kitomis vyriausybiniomis ir nevyriausybiniomis institucijomis dėl kūno kultūros ir sporto politikos įgyvendinimo; teikia visuomenei ir suinteresuotoms institucijoms informaciją apie savivaldybės teritorijoje veikiančias sporto organizacijas, jų pasiekimus, kultivuojamas sporto šakas bei teikiamas sporto paslaugas; renka, kaupia, analizuoja ir sistemina statistinius duomenis apie savivaldybėje veikiančių sporto organizacijų, kitų įstaigų kūno kultūros ir sporto veiklą, nustatyta tvarka teikia valstybės institucijoms ataskaitas; koordinuoja Telšių rajono savivaldybės Sporto tarybos veiklą.*

Kadangi Švietimo ir sporto skyriuje dirba tik vienas specialistas, atsakingas už sporto srities koordinavimą, **vertėtų numatyti diegti inovatyvius skaitmeninius sprendimus, kurie palengvintų srities stebėseną, įžvalgų generavimą ir kartu sudarytų sąlygas daugiau dėmesio skirti įgyvendinamumo tobulinimo negu administravimo aspektams.**

Telšių r. savivaldybėje veikia panašus sporto organizacijų skaičius kaip ir Tauragės bei Utenos r. savivaldybėse ir šis skaičius didžiausias tarp apskrities savivaldybių. Remiantis Lietuvos sporto centro 2021 m. duomenimis Telšių raj. veikia 25 sporto klubai, 6 sporto viešosios įstaigos, 1 savivaldybės administracijos sporto padalinys, 1 sporto padalinio sportinio ugdymo centras.

Organizacijos yra integrali fizinio aktyvumo ir sporto srities, rinkos dalis, jos pasižymi tipų, veiklos sričių, veiklos organizavimo įvairove. Sporto organizacijos veikia dinamiškoje aplinkoje, patiria konkurencinį spaudimą. Šiuolaikiniame valstybės valdymo kontekste vis labiau aktualizuojama aktyvios gyvensenos, fizinio aktyvumo svarba ir vertė, o tai yra viena esminių visuomenės sveikatos gerinimo ir gyvenimo paslaugų paklausos augimo prielaidų. Plečiant fizinio aktyvumo ir sporto ekosistemos dalyvių apibrėžimą, **vertėtų atkreipti dėmesį į atskirų visuomenės amžiaus ar socialinių, geografinių grupių interesus atstovaujančių – jaunimo, dirbančiųjų, senjorų, neįgaliųjų, bendruomenių – organizacijų aktyvesnį vaidmenį** įgyvendinant įvairias fizinio aktyvumo ir sporto veiklas, kurias dabar šios organizacijos skatinamos įgyvendinti tik per kitas priemones, pavyzdžiui, bendruomenių, nevyriausybinių organizacijų finansavimo programas.

Reikia pastebėti, kad be įsitraukimo į tarybos veiklą, gyventojai ir organizacijos neturi daugiau formalių galimybių inicijuoti pokyčius ar veiklas sporto srityje, todėl **siūlytina svarstyti dalyvaujamojo biudžeto formatą konkrečiai sporto politikos klausimams, įtraukiant į jo svarstymą visų rajone veikiančių fizinio aktyvumo ir sporto bei suinteresuotų organizacijų atstovus.**

Stiprybės, silpnybės, galimybės, grėsmės

	Stiprybės	Silpnybės	Galimybės	Grėsmės
Tapatybė	Dalis sporto šakų formuoja Telšių rajono išskirtinumą regione	Telšiai kaip ir kiti Lietuvos regionai pasižymi mažėjančia populiacija, senėjančia visuomene Žemi fizinio aktyvumo ir sporto rodikliai formuoja mažiausiai judančio miesto įvaizdį	Sportą ir fizinį aktyvumą pozicionuoti kaip Telšių rajono vizitinę kortelę Išskirti nišas fizinio aktyvumo ir sporto srityje, ypatingai išnaudojant turimus gausius gamtinius resursus Stiprinti Telšių r. seniūnijų bendruomenių tapatybę per fizinį aktyvumą, skatinant pozityvią konkurenciją	Nedidėja gyventojų įsitraukimas į fizinio aktyvumo ir sporto veiklas Nesusiformuoja gyventojų kaip fizinio aktyvumo ambasadorių identitetas Fizinio aktyvumo ir sporto veiklos nėra laikomos socialinių rizikų valdymo instrumentais
Žmogiškieji išteklių	Funkcionuoja fizinio aktyvumo specialistų, dirbančių seniūnijose, tinklas Telšių rajone yra sporto entuziastų – skirtingų sporto organizacijų lyderiai Rajone dirbantys treneriai atitinka išsilavinimą ir kvalifikaciją	Trūksta sporto medicinos specialistų Trūksta jaunų trenerių	Aktyvinti bendradarbiavimą su federacijomis ir kitomis institucijomis dėl vieningų sportinio ugdymo metodikų Kelti fizinio aktyvumo specialistų kvalifikaciją Formuoti individualaus sporto ugdymo programas	Augantis trenerių amžiaus vidurkis Didelė aukšto meistriškumo reikšmė ir nepakankamas dėmesys fiziniam aktyvumui
Produktai, paslaugos	Rajone yra sėkmingai funkcionuojančių sporto šakų, kurių geroji patirtis gali būti taikoma ir kt. srityse Rajone veikia skirtingų sporto šakų organizacijos	Dominuoja projektinės veiklos Auga renginių skaičius, tačiau mažėja dalyvių Sporto ir rekreacijos centro veikla apribota švietimo įstaigos statuso, neišnaudojamas jo potencialas teikti paslaugas įvairioms grupėms.	Teikti ir padėti atsirasti paslaugoms ir produktams, kurių nėra regione Aktyvinti neįgalųjų įsitraukimą į fizinio aktyvumo veiklas Didinti bendruomenių ir kitų organizacijų įsitraukimą į paslaugų ir produktų kūrimą Plėsti paslaugų ir produktų pasiūlą kaimiškose teritorijose	Rajone aktyviau vystomos kelios sporto šakos Išlieka nevienoda skirtingų amžiaus grupių motyvacija
Infrastruktūra	Atviri ir visiems prieinami sporto aikštynai Gamtinis vietos išskirtinumas Išplėtotą miesto infrastruktūrą	Nėra suformuotos ilgalaikės infrastruktūros vystymo krypties Nepakankama mėgėjiško sporto infrastruktūra miesteliuose ir gyvenvietėse Atviros erdvės išnaudojamos ribota apimtimi ir funkcionuoja neoptimaliu būdu	Kurti naujas daugiafunkcines sporto erdves Plėtoti parolimpiniam sporto ugdymui reikalingą infrastruktūrą Plėtoti objektus, kurių nėra regione Skatinti privačios ir viešos partnerystės bendradarbiavimą vystant naujus infrastruktūros objektus Formuoti sportinio turizmo erdves ir įrengimus Skatinti dalinimosi kultūros formavimą	Nepakankamas finansavimas stabdys naujų objektų atsiradimą Nebus užtikrinta tvari esamos infrastruktūros atnaujinimo praktika Infrastruktūros objektų plėtra kitose regiono vietos mažins Telšių rajono infrastruktūros poreikį ir patrauklumą
Valdymas	Veikia sporto srities politikos formavimą užtikrinanti sporto taryba Švietimo ir sporto skyrius koordinuoja sporto įstaigų ir organizacijų veiklą Savivaldybės finansavimas sporto srčiai auga	Sporto taryboje neatstovaujami skirtingi visuomenės interesai fizinio aktyvumo ir sporto srityje Nenustatyti ilgalaikiai finansavimo prioritetai ir juos apibrėžiantys principai Neaiškus skirtingų sporto ekosistemų dalyvių vaidmenų pasiskirstymas	Tarpinstitucinio bendradarbiavimo didinimas Gyventojų įtraukimas į sporto srities valdymą Finansavimo prioritetų atsiradimas Įvairių finansavimo šaltinių pasitelkimas Regiono savivaldybių sutelkimas ir bendradarbiavimo skatinimas, kuriant ilgalaikius fizinio aktyvumo ir sporto projektus	Politinio ciklo kaita gali turėti įtakos strategijos nesilaikymui Nepakankami valdymo ir bendradarbiavimo gebėjimai gali turėti įtakos sporto srities valdymo veiksmingumui Ribotos galimybės pritraukti papildomus finansavimo šaltinius Nacionalinio lygmens krizės, turinčios įtakos dėmesio fizinio aktyvumo ir sporto srčiai sumažėjimą

Veiksmų planas

Rengiant strategiją rengėjai ir darbo grupė atliko nedidelę užduotį „Pasakykite, kokį pokytį įsivaizduojate 2030 m., įgyvendinus šią strategiją? Kokią informaciją apie šį pokytį pateikia Telšių, Lietuvos ar tarptautiniai medijų kanalai?“, siekiant ne tik įvardinti pokytį, tačiau ir identifikuoti turimą ambiciją bei ryžtą jos siekti. Tęsiant šią patirtį, sukurti penki įsivaizduojami Telšių rajono gyventojų pasakojimai iš 2030-ųjų metų. Pateikiamuose pasakojimuose atsispindi dalis plane numatytų įgyvendinti tikslų, uždavinių, priemonių ir veiksmų.

Išsamus veiksmų planas, kuriame nurodyti strategijos tikslai, uždaviniai, priemonės ir veiksmai, matavimo rodikliai ir rezultatai, įgyvendintojai pateikiamas po įsivaizduojamų Telšių rajono gyventojų pasakojimų.

Justas, į Telšius savaitgaliais grįžtantis studentas, 22 m.

Jau pirmaisiais strategijos įgyvendinimo metais, kai aš dar buvau moksleivis, susitelkėme – pavyko sukurti aktyvių **ambasadorių tinklą**, siekiant tapti aukštesnius fizinio aktyvumo ir sporto pasiekimus ir sveikesnį gyvenimą būdą propaguojančia bendruomene. Apie posūkį į sveikesnį gyvenimą daugiau kalbėjome patys ir klausydavome kartą per mėnesį išleidžiamoje **tinklaidėje**. Iš savivaldybės ir mūsų rajone įsikūrusių sporto klubų, **įvairiausių sporto šakų entuziastų pajutome nuoširdų kvietimą** tapti aktyvesniais. Po kelerių metų atliktas gyventojų ty-

rimas parodė, kad jau nebe trečdalis, o daugiau mūsų sportuoja ir yra fiziškai aktyvūs **vos ne kasdien ir sportas jau ne tik aukšto meistriškumo** sportininkų gyvenimo dalis. Turbūt mus, o ypač jaunimą, įkvėpė tai, kad pažvelgėme ir į savo rajono sporto istoriją **virtualiame Telšių rajono sporto muziejaus** archyve, kurį jau kelis kartus pristačiau Erasmus mainų programoje užsienyje. Aktyvumas atėjo į mūsų kasdieną, tiksliau atvyko **dvi-račiu, kuris tapo dažna transporto priemone** vykstant į darbą, į svečius, į mokyklą, pas merginą.

Aldona, Trečiojo amžiaus universiteto studentė, 68 m.

Į „**Mankštas kitaip**“ pradėjau eiti su savo šuniuku. Po mankštų su senjorėmis pasilikdavome paplepėti gražios gamtos apsuptyje, kitąsyk malonioje klubo aplinkoje – pripažinkime, ir augintiniams smagu praleisti laiką gamtoje, pajudėti, pažaisti. Girdėjome atsiliepiant ir mūsų gydytojus, kad sveika gyvensena pradėjo keisti ir mūsų rajono gyventojų sveikatą, o ypač nuotaiką – tapome dar laimingesni. Dabar ypač

džiaugiamės ir didžiuojamės istorijomis apie sėkmingas **sporto fondo investicijas** skirtingoms visuomenės grupėms – visi galime rasti fizinio aktyvumo veiklų atsivertę **Telšių sporto kalendorių**, o ryškiausiai pokytį pastebime **neįgaliųjų atžvilgiu** – dabar juos pastebime šalia mūsų, fiziškai aktyviai leidžiančius laiką.

Artūras, Sporto ir rekreacijos centro treneris, 42 m.

Šiandien mūsų sporto bendruomenei jau nebereikia vykti į kitus miestus rūpintis savo sveikata, galime džiaugtis Telšių rajone įsidarbinusių **sporto medikų** dėmesiu. Dėl sportininkams pagerėjusių sąlygų sportininkams ir suformuotos **sporto klasės**, dabar nebetrūksta norinčių treniruotis mūsų komandose, o kartas nuo karto mūsų talentų treniruoti atvyksta **jauni treneriai** ne tik iš Lietuvos, tačiau ir **iš Europos**. Apgyvendinimo ir maitinimo paslaugas teikiantys telškiečiai pastebi, kad mus pradėjo lankyti vis

daugiau **sporto turistų**, iš kurių girdime pagyras mūsų renginių organizatoriams, sportininkams ir paslaugiams **savanoriams**. Pajutome, kad ne tik vasarą, bet **ir žiemą** praleidžiame daugiau laiko lauke judėdami, dažniau susitinkame **sporto salėse**.

Rasa, Sporto tarybos koordinatė, antreprenerė, gyvenanti Tryškiuose, 38 m.

Sporto **organizacijų sąskrydis**, surengtas atnaujintoje Germanto viloje buvo didžiulė sėkmė. Jame kalbėtasi apie tai, kad norime aukščiau kelti paslaugų ir produktų **kokybės standartą**, susitelkiant **į inovacijas**. Kalbėta, kad visoms amžiaus grupėms svarbus aktyvumas, kartu galvota apie **naujas mobilias paslaugas**, kuriomis galėtų naudotis ne tik gyvenantys Telšių mieste, tačiau ir toliau esančiose seniūnijose. Svečiams iš Lietuvos ir užsienio partneriams papasakojome, kaip mūsų **darbovietėse atsirado fizinio** aktyvumo erdvės, nekalbant apie tai, kad darbovietėse pradėjo trūkti vietos dviračių laikymui. Įtvirtinti naujoves, bendradarbiavimą, ambicijas ir aktyvų veikimą savo kasdienybėje pasidarė kur kas lengviau atsiradus **Sporto klasteriui ir pritraukus privataus sektoriaus lėšų, suaktyvėjus Sporto tarybos veiklai**. Ar tapome pavyzdžiu kitiems? Galbūt. Tačiau tikrai tapome pavyzdžiu sau.

Robertas, 26 m. aukšto meistriškumo sportininkas, žaidžiantis Telšių futbolo komandoje

Sekiau paskui savo aistrą futbolui nuo vaikystės. Džiaugiuosi, kad mano norą palaikė profesionalūs treneriai ir komandos nariai, ypač tai pajutau Telšių rajone suformavus **sporto klasę**. Atrodo, kad visi Telšiai palaikė mano ir komandos norą siekti aukštų rezultatų: susirinkdavo naujai pastatytame **uždaramame futbolo manieže** pažiūrėti regiono rungtynių ir skanduodavo mūsų šūkius. Dar labiau įsijausdavome visi atvykus svečiams į nacionalinės lygos varžybas – tada jau tikrai visą miestą užvaldydavo sporto dvasia.

Na, o šiandien ruošiuosi eilinį kartą vykti į vieną iš Plungės rajono miestelių. Ten vyks **futbolo talentų susitikimas** – noriu atiduoti savo žinias jaunimui, paskatinti jungtis į mūsų **tinklą**, nors netrukus jau atsidėsiu savo **verslui, kuris taip pat susijęs su sportu**. Bet apie tai vėliau, nes dar tik pradėdu.

TELŠIŲ RAJONO 2023 - 2030 M. FIZINIO AKTYVUMO IR SPORTO STRATEGIJOS VEIKSMŲ PLANAS

Tikslas	Uždavinys	Priemonė / veiksmas	Matavimo rodiklis / rezultatas	Sporto taryba	Švietimo ir sporto skyrius (ŠSS)	Sporto ir rekreacijos centras (SRC)	FA specialistai, dirbantys seniūnijose	Telšių r. sav. Taryba	Telšių r. sav. administracija	Statybos ir urbanistikos skyrius	Strateginio planavimo ir investicijų skyrius	Socialinės paramos ir rūpybos skyrius	Ekonomikos ir turto valdymo skyrius	Teisės ir administravimo skyrius	Kultūros ir turizmo skyrius	Visuomenės sveikatos biuras (VSB)	Telšių r. pirminės sveikatos priežiūros centras (PSPC)	Turizmo informacijos centras (TIC)	Organizacijos	Bendruomenės, seniūnijos	Telšių švietimo centras (TŠC)	Švietimo įstaigos	Jaunimo taryba, jaunimo reikalų koordinatorius	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030			
1. Siekti bendruomenės pažinimo į fizinį aktyvumą ir sportą kaitos	1.1. Stiprinti Telšių r. gyventojų - fiziniai aktyvūs bendruomenės - tapatybę	1.1.1. Fizinio aktyvumo ir sporto entuziastų subūrimas, sukuriant duomenų bazę, inicijuojant susitikimą	Duomenų bazė, susitikimas, dalyvių skaičius	●	●	●																	■	■	■									
		1.1.2. Skatinti naujų organizacijų atsiradimą ir veiklas, organizacijų bendradarbiavimą, organizuojant sąskrydžius	Organizacijų skaičius, įgyvendintų veiklų skaičius		●															●						■	■	■	■	■	■	■	■	
		1.1.3. Ambasadorių tinklo koncepcijos parengimas ir tinklo steigimas	Ambasadorių tinklo koncepcija, tinklo įsteigimas		●	●	●														●						■	■	■	■	■	■	■	■
	1.2. Skatinti gyventojų informuotumą apie fizinį aktyvumą ir sportą	1.2.1. Metinio fizinio aktyvumo ir sporto renginių planavimo sistemos, plano parengimas ir jo sklaida (įskaitant plano įgyvendinimo koordinavimą)	Metinio fizinio aktyvumo ir sporto renginių plano sudarymas, sklaidos biudžeto ir priemonių parengimas		●	●															●						■	■	■	■	■	■	■	■
		1.2.2. Skaitmeninio įrankio, užtikrinančio paslaugų, renginių, infrastruktūros prieinamumo sklaidą ir stebėseną ir kt. funkcijas, pvz. mobiliosios aplikacijos, sukūrimas ir įdiegimas	Skaitmeninio įrankio sukūrimas ir įdiegimas		●	●																					■	■						
		1.2.3. Komunikacijos (marketinginis planas) ir gyventojų informavimo plano sukūrimas	Komunikacijos planas		●	●																●					■	■	■					
		1.2.4. Komunikacijos priemonių apie fizinį aktyvumą ir sportą parengimas ir sklaida	Parengtų straipsnių, tinklalaidžių, radio, TV laidų ir kitų medijų formatų turinio skaičius, „atvirų durų“ dienų ir kt. informacinių renginių organizavimas, Telšių rajono sporto muziejaus įsteigimas		●	●																●					■	■	■	■	■	■	■	■
			Telšių rajono sporto muziejaus koncepcijos sukūrimas ir įgyvendinimas			●	●									●										■	■	■	■					
	1.3. Formuoti sveikos gyvenamosios aplinkos gyventojams pasitelkiant fizinio aktyvumo ir sporto veiklas	1.3.1. Interaktyvūs seminarai, dirbtuvės, renginiai ir kt. veiklos apie fizinio aktyvumo ir sporto naudą įvairioms gyventojų grupėms Telšių rajone	Seminarų, dirbtuvių, renginių ir kt. skaičius		●	●	●										●	●			●					■	■	■	■	■	■	■	■	■
		1.3.2. Prevencinė programa įvairioms gyventojų grupėms „Primk sportą į savo kasdienybę“	Parengta ir pradėta įgyvendinti prevencinė programa / prevencinės programos įgyvendinimą įsitraukusių organizacijų skaičius															●	●								■	■	■	■	■	■	■	■
		1.3.3. Profilaktinis sveikatos tikrinimas, nustatant fizinio aktyvumo lygį ir jo pokyčius - įrodymų rinkimas, stebėseną	Įvykdytų sveikatos patikrinimų skaičius, parengti infografikai viešinimui															●	●								■	■	■	■	■	■	■	■
	1.4. Skatinti savanorystės formato diegimą sporto organizacijų veikloje	1.4.1. Informaciniai seminarai įvairioms visuomenės grupėms apie savanorystę	Seminarų skaičius, seminarų dalyvių skaičius			●		●																		■	■	■	■					
1.4.2. Savanorystės veiklų įgyvendinimas Telšių r. organizacijose (metodinė parama organizacijoms - mokymai, dokumentai, koordinavimas)		Savanorius pasitelkusių organizacijų skaičius			●		●																		■	■	■	■						
1.5. Skatinti AM sportininkus, užtikrinti jų pasiekimų sklaidą, užtikrinti sąlygas AM sportininkams pasirengti ir dalyvauti oficialiose nacionalinėse ir tarptautinėse varžybose	1.5.1. Vystyti bendradarbiavimą su sporto šakų federacijomis; AM sportininkų dalyvavimą mokomosiose sporto stovyklose, AM sportininkų skatinimo programą, pasitelkiant mecenatystės įrankius, siekiant sportininkų mobilumo (pašaisyta)	Bendradarbiavimo sutarčių su sporto šakų federacijomis skaičius; dalyvavusių mokomosiose stovyklose skaičius; AM sportininkų, pasinaudojusių skatinimo programa, skaičius		●	●																				■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
1.6. Užtikrinti trenerių, FA specialistų pritraukimą	1.6.1. Patikslinti specialistų pritraukimo programos aprašą	Patikslintas programos aprašas						●	●											●					■	■								
	1.6.2. Regioninė ir tarptautinė trenerių ir FA specialistų paieška	Telšių r. įsidačiusių naujų trenerių ir FA specialistų skaičius																		●					■	■	■							

TELŠIŲ RAJONO 2023 - 2030 M. FIZINIO AKTYVUMO IR SPORTO STRATEGIJOS VEIKSMŲ PLANAS

Tikslas	Uždavinys	Priemonė / veiksmas	Matavimo rodiklis / rezultatas	Sporto taryba	Švietimo ir sporto skyrius (ŠSS)	Sporto ir rekreacijos centras (SRC)	FA specialistai, dirbantys seniūnijose	Telšių r. sav. Taryba	Telšių r. sav. administracija	Statybos ir urbanistikos skyrius	Strateginio planavimo ir investicijų skyrius	Socialinės paramos ir rūpybos skyrius	Ekonomikos ir turto valdymo skyrius	Teisės ir administravimo skyrius	Kultūros ir turizmo skyrius	Visuomenės sveikatos biuras (VSB)	Telšių r. pirminės sveikatos priežiūros centras (PSPC)	Turizmo informacijos centras (TIC)	Organizacijos	Bendruomenės, seniūnijos	Telšių švietimo centras (TŠC)	Švietimo įstaigos	Jaunimo taryba, jaunimo reikalų koordinatorių	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030																									
2. Siekti gyvenimo kokybės pokyčių, investuojant į fizinio aktyvumo ir sporto veiklas ir infrastruktūrą	2.1. Vystyti esamus ir kurti naujus produktus ir paslaugas skirtingoms visuomenės grupėms	2.1.1. Įvairių iniciatyvų, sporto renginių, švenčių organizavimas, prisidedančių prie fizinio aktyvumo ir sporto srities masiško augimo ir aktyvumo, organizavimas vaikams ir jaunimui, moterims, senjorams	Konkursų, akcijų, reguliarių masinių mankštų, žygių, stovyklų, fizinio aktyvumo užsėmimų, sporto festivalių, akcijų, iniciatyvų, sveikatingumo renginių ir dalyvių skaičius	●	●																			■	■	■	■	■	■	■	■	■																								
		2.1.2. Programos "Aktyvios darbovietės", skatinančios fizinio aktyvumo ir sporto erdvių, veiklų atsiradimą Telšių r. darbovietėse, sukūrimas ir įgyvendinimas	Sukurtas programos aprašas, programoje dalyvaujančių organizacijų skaičius		●									●				●																	■	■	■	■	■																	
		2.1.3. Jaunimo ir vaikų bendrų veiklų su tėvais skatinimas - paslaugų paketo šeimoms vystymas	Pasinaudojusių paslaugų paketu šeimų skaičius		●									●										●													■	■	■	■	■															
		2.1.4. Dalyvaujamojo biudžeto prioritetų papildymas pagal sritis ir įgyvendinimas	Dalyvaujamojo biudžeto nuostatų pakeitimas		●	●				●																													■	■	■	■	■													
		2.1.5. Fizinio aktyvumo ir sporto infrastruktūros ir paslaugų gyventojams, pagedaujantiems dalyvauti su augintiniais, skaičius	Infrastruktūros ir paslaugų, pritaikytų gyventojams, pagedaujantiems dalyvauti su augintiniais, skaičius			●					●	●																												■	■	■	■	■												
	2.2. Sukurti neįgalių asmenų fizinio aktyvumo ir sporto paslaugų teikimo modelį	2.2.1. Suburti tarpinstitucinę darbo grupę, įskaitant neįgaliuosius ir juos atstovaujancias organizacijas	Tarpinstitucinės darbo grupės sukūrimas, susitikimų skaičius		●	●															●																			■	■	■	■	■												
		2.2.2. Parengti paslaugų teikimo modelį	Paslaugų teikimo modelis		●	●															●																				■	■	■	■	■											
		2.2.3. Pilotuoti modelį ir teikti rekomendacijas jo tobulinimui	Parengtos modelio taikymo rekomendacijos		●	●															●																						■	■	■	■	■									
		2.2.4. FA specialistų, trenerių kvalifikacijos kėlimas, orientuotas į darbą su neįgaliaisiais	FA specialistų, trenerių atnaujinusių kvalifikaciją skaičius																		●		●																				■	■	■	■	■									
	2.3. Įgyvendinti sporto medicinos paslaugų plėtrą	2.3.1. Sporto medicinos gydytojo, kineziterapeuto, masažuotojo etato sukūrimas	Sukurti etatai															●																										■	■	■	■	■								
	2.4. Užtikrinti fizinio aktyvumo ir sporto veiklų plėtrą švietimo įstaigose	2.4.1. Neformalaus ugdymo veiklų plėtra, sudarant sąlygas ugdylis ir iki šiol rajone neplėtotas sporto šakas	Ugdymo veiklų skaičius		●																			●																					■	■	■	■	■							
		2.4.2. Sporto klasės modelio sukūrimas ir pilotavimas pasirinktoje švietimo įstaigoje	Sporto klasės modelis		●																			●																						■	■	■	■	■						
		2.4.3. Fizinio aktyvumo ir sporto veiklų, infrastruktūros pritaikymas bendruomenių poreikiams	Pritaikytų veiklų, infrastruktūros vienetų skaičius		●					●																																						■	■	■	■	■				
	2.5. Užtikrinti produktų, paslaugų ir infrastruktūros tolygumą seniūnijose	2.5.1. Mobilių (pavyzdžiui, treneris į senelių namus) produktų ir paslaugų rajono ir regiono gyventojams sukūrimas	Sukurtų mobilių produktų ir paslaugų skaičius				●	●																																								■	■	■	■	■				
		2.5.2. Renginių ir fizinio aktyvumo, sporto paslaugų sukūrimas kaimų bendruomenėse	Renginių ir paslaugų skaičius bendruomenėse				●	●																																										■	■	■	■	■		
2.5.3. Naujų fizinio aktyvumo ir sporto erdvių įrengimas seniūnijose, taikant daugiafunkciškumo ir universalios dizaino principus		Naujų fizinio aktyvumo ir sporto erdvių skaičius		●								●	●																																				■	■	■	■	■			
2.6. Atnaujinti esamas ir kurti naujas fizinio aktyvumo ir sporto erdves, įrengimus	2.6.1. Infrastruktūros atnaujinimas ir plėtra, taikant daugiafunkciškumo principą	Daugiafunkcinių erdvių skaičius		●	●						●	●																																						■	■	■	■	■		
	2.6.2. Infrastruktūros atnaujinimas ir plėtra, taikant universalios dizaino principą	Infrastruktūros vienetų, atnaujintų ar įrengtų taikant universalios dizaino principą skaičius		●	●						●	●																																						■	■	■	■	■		
	2.6.3. Dviraičių takų infrastruktūros plėtra	Nutiėtų dviračių takų kilometrų skaičius		●	●							●	●																																							■	■	■	■	■
	2.6.4. Uždaros daugiafunkcinės arenos, uždaros futbolo maniežo pastatymas	Pastatyti daugiafunkcinė arena, uždaras futbolo maniežas		●	●							●	●																																							■	■	■	■	■
2.7. Plėtoti AM sporto ugdymo programas	2.7.1. Inicijuoti naujų individualių AM programų, metodikų sukūrimą	Naujų AM programų skaičius				●														●																														■	■	■	■	■		
	2.7.2. AM trenerių kvalifikacijos kėlimas	Kvalifikaciją kėlusiu trenerių skaičius				●														●																															■	■	■	■	■	

Strategijos įgyvendinimo planas

Kaip įgyvendinti strategiją sėkmingai?

Sėkmingam strategijos įgyvendinimui būtinas **vieningas turinio supratimas, gebėjimas jį perteikti, strategijos įgyvendinimo svarbos suvokimas, turimi įgūdžiai ir nuolatinis jų tobulinimas, noras įtraukti gyventojus, platų pokyčiams sukurti reikalingų organizacijų ratą į dialogą, bendros kūrybos, stebėsenos ir įgyvendinimo veiklas. Strategijos įgyvendinimo sėkmę gali užtikrinti naujo požiūrio ir nuostatų diegimas visose su strategija susijusiose grandyse. Įtraukų pokyčio valdymą gali užtikrinti lyderystė, suformuota profesionali, reikalingus įgūdžius turinti komanda ir tinkamas pasidalinimas vaidmenimis.**

Strategijos įgyvendinimas turi būti pradedamas nuo strateginio susiderinimo, kuris vyksta tiek strategijos rengimo, tiek ir įgyvendinimo procese. Susiderinimas svarbus įgyvendinimo metu, nes pakitusi strategijos įgyvendinimo aplinka gali lemti poreikį peržiūrėti ir patikslinti strategijoje apibrėžtą

viziją ir jai pasiekti numatytus tikslus, uždavinius, priemones ir veiksmus. Todėl ypač reikšmingą funkciją įgyja stebėsenos sistema, kuri užtikrina įgyvendinimo proceso veiksmingumą ir efektyvumą.

Telšių rajono fizinio aktyvumo ir sporto strategijos 2023–2030 m. veiksmų plane išdėstyti uždaviniai, priemonės ir veiksmai skirstomi į **dvi struktūrines strategijos įgyvendinimo fazes**, apimančias po 4 strategijos įgyvendinimo metus – pirmoji „**Gero starto ir eksperimentavimo**“ ir antroji – „**Gerųjų praktikų auginimo ir įtvirtinimo**“. Reikia pažymėti, kad pirmosios fazės pirmieji metai skirti daugiausiai pasirengimo, inventorizacijos darbams, dėmesys sutelkiamas į priemonių išbandymą, inovacijų paiešką. Pirmoji fazė užbaigiama strategijos peržiūros forumu, siekiant platesniame rate aptarti ir suderinti tolimesnes veiklas. Svarbu atkreipti dėmesį, kad paskutiniai antrosios fazės metai skirti ne tik veiklų įgyvendinimui, tačiau ir refleksijai, rezultatų analizei, naujos strategijos rengimui.

Strategijos įgyvendinimo kalendorius:

I fazė „Gero starto ir eksperimentavimo“

2023 m. I – II ketv.

strategijos veiksmų ir priemonių aptarimas su suinteresuotomis šalimis

2023 – 2026 m.

strategijos veiksmų ir priemonių įgyvendinimas – eksperimentavimas

2026 m.

strategijos peržiūros forumas ir strategijos patikslinimas – 2027–2030 m. strategijos veiksmų ir priemonių įgyvendinimo veiklos plano parengimas, remiantis pasiektais rezultatais, pilotinių veiklų įgyvendinimo rodikliais;

II fazė „Gerųjų praktikų auginimo ir įtvirtinimo“

2027–2030 m.

strategijos veiksmų ir priemonių įgyvendinimas – gerųjų praktikų įtvirtinimas ir sklaida;

2030 m.

strategijos įgyvendinimo vertinimas ir naujos strategijos sukūrimas.

Kaip skirtingų suinteresuotų šalių vaidmenų suvokimas padės geriau įgyvendinti strategiją?

Siekiant fizinio aktyvumo ir sporto srities sisteminiam pokyčiui reikalingų suinteresuotų šalių įtraukimo ir įgalinimo, šalia nusistovėjusių vaidmenų bei juos išreiškiančių funkcijų ir procesų formuluojami ir nauji. Telšių rajono fizinio aktyvumo ir sporto ekosistemos dalyviams strategijos įgyvendinime numatyti atsirandantys ambasadorių tinklo, antrepnierių, suformuoto sporto klasterio, o taip pat, laikantis įtraukimo principo, jau veikiančių jaunimo, senjorų, dirbančiųjų, neįgaliųjų organizacijų, ir siekiant tarp-sritiškumo, kitų susijusių administracijos skyrių, komitetų vaidmenys.

Istorikas (angl. *Historian*)

Istoriko vaidmenį atliekanti institucija stebi, analizuoja ir apibendrina ilgalaikę fizinio aktyvumo ir sporto situaciją ir tokiu būdu strategijos kontekste, prisideda prie fizinio aktyvumo ir sporto reikšmę įsisąmoninusios bendruomenės tapatybės kūrimo. Įgyvendinant strategiją, svarbu centralizuoti istoriko vaidmenį ir įtvirtinti Telšių r. sporto srities vystymosi pagrindus, istorines prielaidas. Istoriku šiuo atveju galėtume laikyti Švietimo ir sporto skyrių, tačiau atsirandant strategijoje numatytiems naujiems objektams, pavyzdžiui, sporto muziejui, istoriko vaidmenį galėtų perimti ir kitas subjektas.

Iniciatorius / Sušaukėjas (angl. *Convenor*)

Tai pagrindinis pokyčius skatinančių procesų koordinavimo vaidmuo. Ši vaidmenį atliekanti institucija inicijuoja strategijoje numatytų priemonių ir veiksmų įgyvendinimą, suburia ir įtraukia suinteresuotas šalis. Ši vaidmenį pagal dabartinę sporto srities valdymo struktūrą Telšių rajone galėtume priskirti Sporto tarybai, kuri iki šiol formavo Telšių rajono sporto politiką, o pagal naująją strategiją, turėtų formuoti taip pat ir fizinio aktyvumo politiką bei atitinkamai į valdymo ir strategijos įgyvendinimo procesus įtraukti daugiau suinteresuotų šalių iš Telšių rajono ir regiono.

Antrepnieriis (angl. *Entrepreneur*)

Antrepneriais galima laikyti strategijos veiksmų ir priemonių įgyvendintojus, tačiau šiame vaidmenyje būtina išskirti antrepnieriui būdingos elgsenos požymius – kūrybingumą, verslumą. Siekdami kokybiškai atlikti antrepnerio vaidmenį strategijos įgyvendintojai – sporto organizacijos – viešosios, biudžetinės įstaigos, privatus sporto klubai, kitos NVO organizacijos, fizinio aktyvumo specialistų tinklas, TAU, jaunimo centras, jaunimo taryba, Visuomenės sveikatos biuras, formalus ir neformalus švietimo įstaigos, Pirminės sveikatos priežiūros centras turėtų stiprinti vadybos, pokyčių valdymo ir kitas kompetencijas, ieškoti kūrybingų sprendimų problemoms spręsti. Sporto klasteriui galėtų būti priskirtas antrepnerystės funkcijos centralizavimas ir koordinavimas.

Gyventojas / vartotojas (angl. *Citizen / Consumer*)

Strategijoje pabrėžiamas skirtingų visuomenės grupių įtraukimas tiek į sprendimų priėmimo, tiek į įgyvendinimo procesus, nes pagrindiniu strategijoje numatytų priemonių ir veiksmų sukurtos naudos gavėju laikomas savivaldybės gyventojas – produktų, paslaugų vartotojas, erdvių ir įrengimų naudotojas, pokyčių varomoji jėga. Šio vaidmens suvokimas ir pabrėžimas strategijos įgyvendinimo kontekste turėtų padėti atskirų interesų grupių poreikius vertinti žvelgiant per į žmogų orientuotą (angl. *human-centred*) perspektyvą, suprantant, kad pagrindinis strategijos adresatas yra kiekvienas Telšių rajono gyventojas.

Vertintojas (angl. *Evaluator*)

Vertintojas kaip ir uždarytojas padeda įrėminti sukaupią patirtį – šiuo atveju, sėkmingas praktikas, kurias būtų galvojama tęsti ateityje – įvertinti jų sukurtą vertę. Strategijos veiksmų ir priemonių vertintojais būtų galima laikyti jungtinę Švietimo ir sporto skyriaus, Sporto tarybos, organizacijų ir gyventojų, įtrauktų į vertinimo procesą per apibrėžtas formas, komandą, kuri kasmet ir galiausiai 2026 m. numatyto forumo metu įvertina įgyvendintų priemonių ir veiksmų sėkmę, sprendžia, kaip jas toliau vystyti – remiantis tyrimų rezultatais, pasitelkiant skirtingus įrodymais grįsto valdymo priemones, lyginant savo rajono pažangą kitų rajonų ir regionų kontekste.

Vidinis stebėtojas (angl. *Inside-Outsider*)

Vidiniai stebėtojai iš šono stebi vykstančius procesus, kritiškai juos vertina, teikia nepriklausomą grįžtamąjį ryšį ir paramą priemonių ir veiksmų realizavimui. Strategijos įgyvendinimą iš vidaus stebinčiojo pozicijoje galima laikyti susijusius administracijos skyrius (ne Švietimo ir sporto), įvardytus ir strategijos veiksmų plane – Strateginio planavimo ir investicijų, Ekonomikos ir turto valdymo, Kultūros ir Turizmo, Socialinės paramos ir rūpybos. Viena vertus, vidinio stebėjo rolė fizinio aktyvumo ir sporto strategijos įgyvendinime antraplanė, tačiau kai kuriais atvejais įgyjanti lemiamą vaidmenį, pavyzdžiui, formuojant naujus infrastruktūros objektus ar naują sportinio turizmo kryptį.

Investuotojas (angl. *Investor*)

Investuotojo vaidmuo yra kertinis tiek siekiant įgyvendinti numatytas priemones ir veiksmus, tiek galvojant apie platesnį fizinio aktyvumo ir sporto proveržį regione. Iki šiol pagrindiniu sporto veiklų rėmėju buvo savivaldybės administracija. Šioje strategijoje pabrėžiamas finansavimo šaltinių diversifikavimo būtinumas, skatinant viešos ir privačios partnerystės formas, o taip pat privačių verslo subjektų investicijas kuriant fizinio aktyvumo ir sporto veikloms skirtą fondą ar kitais būdais, pavyzdžiui, formuojant sporto klasterį, kuris galėtų prisidėti plėtoti naujas sporto šakas Telšių rajone, užsiimti naujų paslaugų teikėjų pritraukimu.

Uždarytojas (angl. *Exiter*)

Uždarytojas strategijos įgyvendinime apibendrina ir įvertina, kurie numatyti veiksmai ir priemonės buvo neįgyvendinti, kurių veiklų verta atsisakyti, siekiant strategijos įgyvendinimo sėkmės. Šį vaidmenį atliekantis subjektas paaikškina tokio sprendimo priežastis ir galimas pasekmes. Ši rolė svarbi siekiant reflektuoti nepavykusių sumanymų arba baigiamų vykdyti veiklų procesines ir rezultatų nesėkmes, Šio vaidmens atlikimas leistų patvirtinti, kad strategijos įgyvendinimas yra ne tik formalus, o gyvas ir neišvengiamai kintantis procesas, kuriame kryptingas rezultatų siekimas programuoja ir tam tikrų procesų, veiklų, požiūrių atsisakymą. Reikėtų svarstyti, kuriam iš ekosistemos subjektų turėtų būti suteiktas šis vaidmuo.

Vizionierius (angl. *Visionary*)

Strategijos vizija, tikslai ir uždaviniai brėžiami 8 metų laikotarpiui, numatant strategijos peržiūrą ir atnaujinimą 2026 m. Svarbu skatinti fizinio aktyvumo ir sporto ekosistemos dalyvių gebėjimus stebėti ateičiai įtaką darysiančias tendencijas, progresyvias idėjas sporto srityje, suprantant, kad vizijos kūrimas yra būdas suformuluoti norimą ir ateityje įmanomą pokytį. Todėl prasminga būtų atskirtiems fizinio aktyvumo ir sporto srities dalyviams prisiimti vizionieriaus vaidmenį – nuolat apie fizinio aktyvumo ir sporto srities ateities galimybes mąstančių veikėjų rolę. Vizionieriais galėtų tapti atsirandanti sporto klasteris, ambasadorių tinklas, o taip pat organizacijų atstovai.

Užsakovas (angl. *Commissioner*)

Užsakovo vaidmens įvedimas pabrėžia atskaitomybės sistemą ir sutelkia dėmesį į įgyvendinimo ciklo užbaigimą. Strategijos užsakovas yra savivaldybės taryba kartu su Švietimo, kultūros ir sporto komitetu, kuris teikia tarybai tvirtinti strategiją. Manytina, kad strategijos įgyvendinimo procese galėtų atsirasti ir daugiau užsakovų arba jie gali keistis, atsižvelgiant į tarybų rinkimo ciklą. Plačiausia prasme užsakovas yra Telšių r. gyventojai, kurių atstovai taryboje priima sprendimus, reikalingus rajono gyventojų gyvenimo kokybei užtikrinti.

Krypčių formuotojas (angl. *Framework setter*)

Norint pasiekti subalansuoto pokyčių valdymo, svarbu sistemiškai įvertinti ir suformuluoti galimas pokyčių kryptis, susieti jas su aplinkoje vykstančiais procesais, žmogiškųjų ir kitų išteklių valdymu, investavimo galimybėmis. Šią rolę atliekantis subjektas formuluoja struktūras, ekosistemos dalyvių roles, siekiant pokyčio krypties rezultatyvumo. Strategijos įgyvendinimo kontekste ši vaidmenį galėtų atlikti Sporto taryba, bendradarbiaudama su Švietimo ir sporto skyriumi ir kitomis organizacijomis.

Perėmėjas / populiarintojas (angl. *Scaler*)

Strategijos įgyvendinimo kontekste svarbus tęstinumas ir dalijimasis gerąja praktika. Pasiekimų, praktikų perėmėjais gali tapti kitų regiono ir Lietuvos rajonų savivaldybės, taip pat Švietimo, mokslo ir sporto ar Sveikatos ministerijos, kaip bendrą sporto ir sveikatos politikos politiką formuojančios institucijos, siekdamos visoje Lietuvoje skatinti ar įgyvendinti naujas, pavyzdžiui, Telšių rajone jau patikrintas ir sėkmingai veikiančias fizinio aktyvumo ir sporto srities praktikas. Todėl jau prieš pradėdant įgyvendinti naujas priemones ir veiksmus ypatingai svarbu galvoti, kaip reikėtų komunikuoti apie jas, nes tai gali nemaža dalimi prisidėti prie Telšių rajono lyderystės regione ir kartu vidinės tapatybės formavimosi. Ir atvirkščiai – galima galvoti, kad Telšių r. strategijos įgyvendintojai taip pat yra galimi gerųjų praktikų perėmėjai iš savo partnerių.

Kaip stebėti ir vertinti strategijos įgyvendinimą?

Strategijos įgyvendinimo ir stebėsenos sistemoje dalyvauja Telšių rajono savivaldybės taryba, Sporto taryba, Telšių rajono savivaldybės administracijos Švietimo ir sporto skyrius, Telšių SRC ir sporto organizacijos, gyventojai.

Institucija

Įgyvendinimo ir stebėsenos sistemoje atliekamos funkcijos

Telšių rajono savivaldybės taryba

Priima sprendimus dėl fizinio aktyvumo ir sporto politikos formavimo ir įgyvendinimo Telšių rajono savivaldybės teritorijoje;

tvirtina Fizinio aktyvumo ir sporto strategiją;

tvirtina metines strategijos įgyvendinimo ataskaitas;

tvirtina Sporto tarybos veiklos nuostatus ir sudėtį.

Telšių rajono savivaldybės administracijos Švietimo ir sporto skyrius

Teikia pasiūlymus dėl strategijos įgyvendinimo Telšių rajono savivaldybės tarybai, Sporto tarybai ir strategijos įgyvendintojams;

esant poreikiui, **inicijuoja ir organizuoja strategijos peržiūrą ir patikslinimą**;

inicijuoja ir koordinuoja procesus savivaldybės administracijoje, kurių įgyvendinimui reikalingas horizontalus bendradarbiavimas tarp skyrių;

esant poreikiui, **prisideda organizuojant Sporto tarybos veiklą**;

dalyvauja sudarant atsakingų strategijos įgyvendintojų strategijos priemonėms įgyvendinti reikalingus veiklos planus;

vykdo strategijos įgyvendinimo stebėseną - renka duomenis apie strategijos įgyvendinimo rodiklius, juos analizuoja, teikia administracijai, kitoms atsakingoms institucijoms;

svarsto strategijos įgyvendintojų ir kitų suinteresuotų šalių pasiūlymus strategijai;

atlieka fizinio aktyvumo ir sporto srities raidos analizę;

stebi nacionaliniame ir regioniniame kontekste vykstančius su strategijos įgyvendinimu susijusius procesus ir teikia pasiūlymus už strategijos įgyvendinimą atsakingoms institucijoms ir įstaigoms.

Sporto taryba

Koordinuoja Telšių rajono savivaldybės fizinio aktyvumo ir sporto strategijos įgyvendinimą;

svarsto fizinio aktyvumo ir sporto strategijos įgyvendinimo ir rodiklių pasiekimo ataskaitas;

teikia pasiūlymus Telšių rajono įstaigoms ir sporto organizacijoms dėl strategijos įgyvendinimo.

Praplėtus Sporto tarybos funkcijas (papildžius koordinatoriaus – antreprenerio – etatu) įgyvendina bendradarbiavimo su kitais rajonais ir regionais fizinio aktyvumo ir sporto srityje koordinavimą.

Telšių SRC, sporto ir kitos organizacijos

Įgyvendina strategijoje numatytas ir joms priskirtas veiklas;

formuoja numatytiems veikloms įgyvendinti reikalingų finansinių, žmogiškųjų ir infrastruktūros išteklių poreikį;

teikia Švietimo ir sporto skyriui informaciją, duomenis apie įgyvendintas veiklas;

teikia pasiūlymus dėl strategijos priemonių įgyvendinimo;

teikia pasiūlymus dėl fizinio aktyvumo ir sporto plėtojimo, Švietimo ir sporto skyriui, Sporto tarybai.

Skirtingos visuomenės grupės

Gyventojų atstovai dalyvauja Sporto tarybos veikloje:

Sporto taryba sudaroma laikantis skirtingų sporto šakų atstovavimo, viešųjų ir privačių organizacijų atstovavimo, skirtingų visuomenės grupių atstovavimo proporcijų.

Kada bus galima pasakyti, kad strategija įgyvendinta sėkmingai?

Telšių r. fizinio aktyvumo ir sporto strategijos tikslais, uždaviniais, priemonėmis ir veiksmais siekiama prisidėti prie Telšių r. strateginės plėtros plano rodiklių pasiekimo.

Telšių rajono savivaldybės Strateginio plėtros plano iki 2030 m. vizijos įgyvendinimo stebėsenos vertinimo kriterijai (rodiklių lentelė)

Nr.	Prioritetas ir kriterijus	Rodiklis iki 2030 m.	Matavimo šaltinis
1. Efektyvus valdymas ir administravimas			
1.1.	Gyventojų kompleksinio pasitikėjimo Telšių rajono savivaldybės administracija, savivaldybės įstaigomis ir savivaldybės įmonėmis reitingo augimas	Ne mažiau kaip 4 proc. kas dvejus metus	Gyventojų nuomonės tyrimas
1.2.	NVO ir bendruomenių teikiamų paslaugų gyventojams skaičiaus augimas	Ne mažiau kaip 20 proc. kas dvejus metus	Savivaldybės duomenys (kai paslaugas perka savivaldybė arba valstybė)
2. Tvari ekonomika			
2.1.	Rajono nuolatinių gyventojų skaičiaus augimas	Ne mažiau kaip 2 proc. kas dvejus metus	Lietuvos statistikos departamentas (https://osp.stat.gov.lt/gyventojai1)
2.2.	Verslumo augimas	Verslumo lygio (mažų ir vidutinių įmonių skaičius, tenkantis 1 000 gyventojų) augimas ne mažiau kaip 4 proc. kas dvejus metus	Savivaldybės duomenys, Lietuvos statistikos departamentas
3. Paslaugų gyventojams plėtra			
3.1.	Aukštojo mokslo studentų, besimokančių Telšių rajone, skaičiaus augimas	Ne mažiau kaip 4 proc. kas dvejus metus	Aukštosios mokyklos
3.2.	Socialinių ir medicininių paslaugų suteikimo gyventojams pasitenkinimo augimas	Ne mažiau kaip 4 proc. kas dvejus metus	Gyventojų nuomonės tyrimas
4. Gyvenimo kokybė			
4.1.	Savivaldybės gerovės indekso augimas	Ne mažiau kaip 5 proc. kas dvejus metus	Vilniaus politikos analizės institutas
4.2.	Bendras pagerintas dviračių ir pėsčiųjų kelių, takų ilgis km	Ne mažiau kaip 4 proc. kas dvejus metus	Savivaldybės duomenys, Lietuvos statistikos departamentas

Siekiant įvertinti šios strategijos įgyvendinimo sėkmę numatyti trys pagrindiniai rodikliai, leisiantys pamatuoti šios strategijos sukurtą poveikį Telšių rajono gyventojams fizinio aktyvumo ir sporto srityje.

1 Tikslas.

Siekti ilgalaikio bendruomenės požiūrio į fizinį aktyvumą ir sportą kaitos.

Sporto varžybų ir sveikatingumo renginių dalyvių skaičius, tenkantis 1000 gyventojų (Šaltinis - Statistikos departamentas)

2021 m. – 221 gyv.

2030 m. – 332 gyv.

2 Tikslas.

Siekti sveiko gyvenimo kokybės pokyčių, investuojant į fizinio aktyvumo ir sporto veiklas.

Suaugusiųjų dalis (proc.), kurie vertina gyvenimo kokybę kaip gerą ar labai gerą (Šaltinis - Higienos institutas)

2018 m. – 60,2 proc.

2030 m. – 72,0 proc.

3 Tikslas.

Siekti lyderystės, kuriant fizinio aktyvumo ir sporto srities proveržį regione.

Inicijuotų ir įgyvendintų regioninio lygmens projektų skaičius (šaltinis - Telšių rajono savivaldybės administracija)

2022 m. – 0 proj.

2030 m. – 3 proj.

Ką svarbu nuolat prisiminti įgyvendinant strategiją?

Remiantis strateginių dokumentų analize, įgyvendinant su fizinio aktyvumo ir sporto sritimi susijusius veiksmus, reikalingas horizontalumas su kitomis sritimis – sveikata, turizmu, susisiekimu ir kitomis. Tarpsritis susietumas prisidės prie teigiamų pokyčių visuomenėje sukūrimo, ieškant sąsajų ir lanksčių valdymo metodų kompleksinių sprendimų įgyvendinime, kylant valdysenos, atskirų priemonių ir veiksmų įgyvendinamumo iššūkiams. Strategijos rengimo procese taip pat sutarta dėl trijų pagrindinių Telšių rajono fizinio aktyvumo ir sporto strategijos įgyvendinimo principų:

1. Įtraukumo – siekti įgyvendinamomis priemonėmis ir veiksmais atliepti visų visuomenės grupių interesus, įtraukiant jas į sprendimų dėl priemonių ir veiksmų priėmimo bei įgyvendinimo procesus;
2. Inovatyvumo – siekti įgyvendinamų priemonių ir veiksmų naujumo bei veiksmingumo;
3. Tvarumo – siekti įgyvendinamomis priemonėmis atliepti saugumo, atsparumo ir darnumo tikslus, prisidedant prie kovos su klimato kaita ir jos padariniais.

Priedai

1 Priedas.

Sąvokos

Sporto sistema apima: fizinį aktyvumą, aukšto meistriškumo sportą. (Šaltinis: Sporto įstatymas)

Fizinis aktyvumas - asmens fizinė veikla, kuria siekiama stiprinti sveikatą, tobulinti fizines ir psichines savybes bei įgūdžius neturint tikslo pasirengti aukšto meistriškumo sporto varžyboms ir (ar) dalyvauti jose, taip pat veikla šviečiant visuomenę sporto, fizinio aktyvumo ir jais pasiekiamo sveikatos stiprinimo klausimais. (Šaltinis: Sporto įstatymas)

Sportas - visos asmens fizinės veiklos formos, kuriomis siekiama ugdyti ir tobulinti fizines ir psichines jo savybes bei įgūdžius ar stiprinti sveikatą. (Šaltinis: Sporto įstatymas)

Sporto šaka – sporto sritis, besiskirianti nuo kitų savitomis taisyklėmis, sportinės kovos metodais, technikos ir taktikos veiksmais, inventoriu ir (ar) erdve, kurioje sportuojama. Sporto sritis taip pat laikoma sporto šaka ne dėl atitikties nurodytiems kriterijams, o dėl istoriškai susiklosčiusių aplinkybių ir (ar) visuotinio šios srities pripažinimo savarankiška sporto šaka. Sporto šakos skirstymą į disciplinas ir rungtis nustato tarptautinė (pasaulio) sporto šakos federacija. (Šaltinis: Sporto įstatymas)

Aukšto meistriškumo sportas - asmens fizinės veiklos forma jaunučių, jaunių, jaunimo ir suaugusiųjų, išskyrus veteranus, amžiaus grupėse (pagal tarptautinės sporto šakos federacijos ar paralimpiniam, regos, klausos, judėjimo ar intelekto negalią turinčių asmenų sporto, studentų sporto judėjimams (pasaulio ar Europos) vadovaujančios organizacijos nustatytus amžiaus reikalavimus), kai pagal tam tikras taisykles varžantis su kitais asmenimis (individualiai arba komandoje) aukšto meistriškumo sporto varžybose (prireikus pasitelki-

ant gyvūnus ir (ar) technines priemones) siekiama nugalėti varžovus, taip pat veikla, kuria tobulinamos asmens fizinės ir psichinės savybės bei įgūdžiai, siekiant tinkamai pasirengti aukšto meistriškumo sporto varžyboms. Aukšto meistriškumo sportu taip pat laikoma asmens veikla, kuri, nors ir neatitinka nurodytų kriterijų, tačiau dėl susiklosčiusių tradicijų ar kitų aplinkybių visuotinai pripažįstama aukšto meistriškumo sportu. (Šaltinis: Sporto įstatymas)

Sportinė rekreacija (sportiniai renginiai, įvairių žygių organizavimas, išlikimo stovyklos, laisvalaikio užimtumo organizavimas SPA centruose, viešbučiuose ir kt.), ekskursijos ir turizmo paslaugų organizavimas (veiklos turizmo organizacijose, turizmo informacijos centruose, kaimo turizmo versle ir kt.)

Sportinė rekreacija gali būti suvokiama ir apibrėžiama kaip žmogaus ir aplinkos sąveikos kintamas vyksmas, šio vyksmo rezultatai ir pasekmės, nes jo metu rekreacijos aplinka daro įtaką žmogui, atkurdamą jo jėgas, energiją, malonius pojūčius, išgyvenimus. Svarbiausia sudėtinė sportinės rekreacijos potencialo dalis – rekreaciniai resursai, kurie suvokiami kaip tam tikros aplinkos ir antropogeninės veiklos objektų komponentai, kurie, dėka tokių savybių kaip unikalumas, vertingumas, originalumas, estetiškas patrauklumas, gydomas ar sveikatos stiprinimas, gali būti išnaudoti tam, kad tinkamai organizuoti įvairias sportinės rekreacijos užsiėmimų formas ir tipus. Sportinė rekreacija – tai veikla, nukreipta į savaiminį išplėstą žmogaus asmeninių jėgų atstatymą per santykinai įvairiapusę jo elgseną, akcentuojant viso proceso vertingumą. Ji suprantama kaip įvairiapusė judamoji veikla, nukreipta į fizinių galių,

kurios buvo prarastos profesinėje veikloje, atstatymą. Atsižvelgiant į tai, išskiriami šie sportinės rekreacijos turinio požymiai: pasižymi judamąja veikla; pagrindinėmis tokios veiklos priemonėmis yra fiziniai pratimai; vykdoma laisvalaikiu arba specialiai numatytu laiku; įtraukiami kultūriniai ir vertybiniai tokios veiklos aspektai; susideda iš intelektualinių, emocinių ir fizinių komponentų; vykdoma laisvanoriškai ir savarankiškai; daro teigiamą įtaką žmogaus organizmui; susideda iš lavinimo ir auklėjimo komponentų; pasižymi išskirtinai pramoginiu (hedonistiniu) charakteriu; turi rekreacinių paslaugų bruožų; vykdoma išskirtinai gamtinėse sąlygose; turi atitinkamą mokslinę ir metodinę bazę. sportinė rekreacija, kaip ir sportas, ar judesių reabilitacija, įeina į kūno kultūros teorijos turinį. Bendrų požymių egzistavimas sudaro tinkamas prielaidas sujungti jas visas į vieną metasistemą – kūno kultūros teoriją.

(Šaltinis: Straipsnis: Rimvydas Mikalauskas. Sportinės rekreacijos, kaip sudėtingo socialinio reiškimo, pagrindiniai suvokimo aspektai)

Viešoji turizmo ir poilsio infrastruktūra – nuosavybės teise valstybei ar savivaldybėms priklausantys stacionarūs ar laikini statiniai ir įrenginiai, kiti objektai (turizmo trasos, pėsčiųjų (dviračių) takai, poilsio, apžvalgos ir stovėjimo aikštelės, stovyklavietės ir jų įrenginiai, paplūdimių įrenginiai, informacijos, higienos ir atliekų surinkimo, kiti renginių priežiūros, lankytojų aptarnavimo ir poilsio objektai), skirti rekreacinėms teritorijoms ir turistiniams objektams lankyti ir (ar) poilsiui organizuoti.

(Šaltinis: Turizmo įstatymas)

2 Priedas.

Pasaulinis fizinio aktyvumo veiksmų planas 2018 – 2030 metams

Pasaulio sveikatos organizacijos (toliau – PSO) parengtame Pasauliniame fizinio aktyvumo veiksmų plane 2018 – 2030 metams^[4] teigiama, kad fizinio aktyvumo skatinimas, investavimas į politiką, skatinančią vaikščiojimą, važiavimą dviračiu, sportą, aktyvų poilsį ir žaidimus, gali tiesiogiai ir netiesiogiai **prisidėti prie daugelio 2030 m. tvaraus vystymosi tikslų (SDG) įgyvendinimo**. Siekiant didesnio veiksmų poveikio, siūloma taikyti „sistemomis paremtą“ (angl. *systems-based*) prieigą, derinant strateginius politikos veiksmus ir individualiai orientuotus, pavyzdžiui, švietimo ir informaciniai, metodus. Kaip teigiama plane, **fizinis aktyvumas yra svarbus visų amžiaus grupių žmonėms** ir turėtų būti integruotas į jų kasdienybę. Šis požiūris atsispindi ir plane suformuluotoje misijoje – **užtikrinti, kad visi žmonės turėtų prieigą prie saugios ir palankios aplinkos bei įvairių galimybių kasdieniame gyvenime būti fiziškai aktyviems**, siekiant pagerinti asmens ir bendruomenės sveikatą ir prisidėti prie visų tautų socialinio, kultūrinio ir ekonominio vystymosi. Principai, kuriais siūloma remtis skatinant fizinį aktyvumą: požiūris į žmogaus teises, teisingumas per visą gyvenimą, įrodymais pagrįsta praktika, proporcingas universalumas, politikos nuoseklumas ir sveikata visose politikos srityse, politikos formuotojų, žmonių, šeimų ir bendruomenių įtraukimas ir įgalinimas, daugiasektorinė partnerystė.

Plane numatoma, kokius elementus reikia sukurti, siekiant įgyvendinti suformuluotą misiją: aktyvias visuomenes, aktyvias aplinkas, aktyvius žmones, aktyvias sistemas.

Telšių rajono savivaldybės fizinio aktyvumo ir sporto strategijos rengimui aktualių strateginių dokumentų analizė

Aktyvios visuomenės – sukurti **paradigmos pokytį visoje visuomenėje**, didinant žinias, supratimą apie reguliarios fizinės veiklos naudas.

Aktyvios aplinkos – reikia sukurti ir palaikyti **aplinką, skatinančią ir ginančią visų įvairaus amžiaus žmonių teises turėti lygias galimybes patekti į saugias vietas ir erdves** savo miestuose ir bendruomenėse, kur pagal galimybes jie galėtų užsiimti reguliaria fizine veikla.

Aktyvūs žmonės – kurti ir skatinti **prieinamumą prie galimybių ir programų** įvairiose aplinkose, kad padėtų įvairaus amžiaus ir gebėjimų žmonėms užsiimti reguliaria fizine veikla kaip pavieniams asmenims, šeimoms ir bendruomenėms.

Aktyvios sistemos – kurti ir stiprinti **lyderystę, valdymą, daugiasektorines partnerystes**, darbo jėgos pajėgumus, advokacijos ir informacines sistemas visuose sektoriuose, kad būtų suteikti išteklių, įgyvendinant koordinuotus tarptautinius, nacionalinius ir subnacionalinius veiksmus.

Atkreipiamas dėmesys į tai, kad daugeliui **suaugusiųjų darbo vieta yra pagrindinė aplinka būti fiziškai aktyviems** ir mažinti laiką praleistą sėdint, svarbu, kad tiek kelionė į darbą ir iš jo, tiek veiklos pertraukos būtų kuo labiau fiziškai aktyvios. Teigiama, kad reikšmingai prie fizinio aktyvumo skatinimo prisidėti gali ir programos darbo vietose, pridėdant, kad net ir atsitiktinė veikla suteikia galimybę padidinti fizinį aktyvumą visą darbo dieną ir gali padėti padidinti produktyvumą bei sumažinti traumų ir pravaikštų skaičių. Nepriklausomai nuo to, ar jie dirba, ar ne, **vyresnio amžiaus suaugusieji gali turėti naudos iš reg-**

uliaros fizinės veiklos, kad išlaikytų **fizinę, socialinę ir psichinę sveikatą**. Sustiprinus galimybes ir prieigą prie jų, visi vyresni suaugusieji gali išlaikyti aktyvų gyvenimo būdą pagal pajėgumą, o **pirminės ir antrinės sveikatos bei socialinės priežiūros paslaugų teikėjai gali padėti įvairaus amžiaus pacientams tapti aktyvesniems** ir užkirsti kelią didėjančiai sveikatos paslaugų, susijusių su neužkrečiamomis ligomis, naštai. Kaip pažymima plane, fizinis aktyvumas gali tapti priemone reabilitacijos ir sveikimo rodikliams padidinti.

Lietuvos Respublikos Sporto įstatymas

Kaip pažymima Sporto įstatymo (toliau - Įstatymas) pirmame straipsnyje, įstatymas nustato sporto principus, sporto sistemą ir jos valdymą, reglamentuoja valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų kompetenciją sporto srityje, reikalavimus fizinio aktyvumo ar aukšto meistriškumo sporto specialistams ir fizinio aktyvumo ar aukšto meistriškumo sporto instruktoriams, sporto organizavimą, asmenų sveikatos tikrinimą, sporto renginių saugumo reikalavimus, sporto finansavimą, antidopingo ir kovos su manipuliacijomis aukšto meistriškumo sporto varžybomis politikos įgyvendinimą, valstybės skatinimą už pasiektus aukšto meistriškumo sporto laimėjimus.

Įstatyme išskiriami sporto veiklos principai: 1) lygiateisiškumo; 2) sporto renginių saugumo; 3) antidopingo; 4) manipuliacijomis aukšto meistriškumo sporto varžybomis draudimo; 5) sporto veiklos nepertraukiamumo; 6) asmenų laisvo apsisprendimo ir pasirinkimo; 7) visuomenės skatinimo dalyvauti fizinio aktyvumo veiklose;

Įstatyme apibrėžiama sporto sistema, kurią sudaro dvi sritys – **fizinis ak-**

tyvumas ir aukšto meistriskumo sportas, pateikiami jų apibrėžimai:

Fizinis aktyvumas – asmens fizinė veikla, kuria siekiama stiprinti sveikatą, tobulinti fizines ir psichines savybes bei įgūdžius neturint tikslo pasirengti aukšto meistriskumo sporto varžyboms ir (ar) dalyvauti jose, taip pat veikla šviečiant visuomenę sporto, fizinio aktyvumo ir jais pasiekiamo sveikatos stiprinimo klausimais.

Aukšto meistriskumo sportas – asmens fizinės veiklos forma jaunučių, jaunių, jaunimo ir suaugusiųjų, išskyrus veteranus, amžiaus grupėse (pagal tarptautinės sporto šakos federacijos ar paralimpiniam, regos, klausos, judėjimo ar intelekto negalią turinčių asmenų sporto, studentų sporto judėjimams (pasaulio ar Europos) vadovaujančios organizacijos nustatytus amžiaus reikalavimus), kai pagal tam tikras taisykles varžantis su kitais asmenimis (individualiai arba komandoje) aukšto meistriskumo sporto varžybose (prireikus pasitelkiant gyvūnus ir (ar) technines priemones) siekiama nugalėti varžovus, taip pat veikla, kuria tobulinamos asmens fizinės ir psichinės savybės bei įgūdžiai, siekiant tinkamai pasirengti aukšto meistriskumo sporto varžyboms. Aukšto meistriskumo sportu taip pat laikoma asmens veikla, kuri, nors ir neatitinka nurodytų kriterijų, tačiau dėl susiklosčiusių tradicijų ar kitų aplinkybių visuotinai pripažįstama aukšto meistriskumo sportu.

Įstatyme numatytos skirtingos savivaldybės institucijų kompetencijos sporto srityje, skiriant politinio (renkamas) ir vykdomo tipo institucijas ir joms priskiriami įgaliojimai.

Savivaldybės taryba: 1) atsižvelgdama į Nacionaliniame pažangos plane nustatytus sporto politikos strateginius tikslus ir (arba) pažangos uždavinius, švietimo, mokslo ir sporto ministro patvirtintą strateginių sporto šakų sąrašą, vietos bendruomenės poreikius, suplanuoja savivaldybės sporto plėtros priemones ir projektus, nustato savivaldybės biudžeto lėšomis finansuotinas sporto sritis, skatina viešojo ir privataus

sektorių partnerystę sporto srityje; 2) nustato sporto srityje veikiančių fizinių ir juridinių asmenų veiklos finansavimo iš savivaldybės biudžeto kriterijus ir tvarką; 3) programų ar projektų pagrindu finansuoja ir kitaip prisideda prie savivaldybės teritorijoje veiklą vykdančių sporto srityje veikiančių fizinių ir juridinių asmenų veiklos.

Savivaldybės vykdomoji institucija:

1) analizuoja sporto būklę savivaldybėje, užtikrina Nacionaliniame pažangos plane nustatytų sporto politikos strateginių tikslų ir (arba) pažangos uždavinių įgyvendinimą vietos lygmeniu bei savivaldybės sporto plėtros priemonių ir projektų jiems pasiekti įgyvendinimą; 2) vykdo sporto objektų plėtrą, užtikrina jų teikiamų paslaugų prieinamumą gyventojams; 3) vykdo šviečiamąją veiklą, formuoja savivaldybės teritorijoje gyvenančių žmonių pozityvų požiūrį į sporto reikšmę sveikatai; 4) rengia ir įgyvendina kitas fizinio aktyvumo ir aukšto meistriskumo sporto plėtojimo savivaldybėje priemones.

Sporto – fizinio aktyvumo ir sporto bazių pagerinimo – finansavimui įstatyme numatomi trys galimi šaltiniai: 1) valstybės biudžeto lėšos; 2) savivaldybių biudžetų lėšos; 3) kitos lėšos. Įstatyme taip pat numatomos galimos fizinio aktyvumo ir sporto bazių pagerinimo finansavimo formos: 1) nacionalinės fizinio aktyvumo programos; 2) nacionaliniai ir regioniniai fizinio aktyvumo projektai; 3) sporto bazių pagerinimo projektai. Šių trijų finansavimo formų tvarkas nustato švietimo, mokslo ir sporto ministras, o savivaldybės vykdomoji institucija ar jos įgaliotos įstaigos savivaldybių tarybų nustatyta savivaldybių biudžetų lėšomis finansuojamų fizinio aktyvumo projektų ir sporto bazių pagerinimo projektų finansavimo tvarka **vykdo savivaldybei pateiktų fizinio aktyvumo projektų ir sporto bazių pagerinimo projektų atranką ir priima sprendimus dėl jų bendrojo finansavimo.**

Skirtingai nei fizinio aktyvumo ir sporto bazių pagerinimo atvejais, aukšto meistriskumo sporto finansavimas vyksta skiriant lėšas olimpiniam, para-

limpiniam, regos, klausos, judėjimo ar intelekto negalią turinčių asmenų sporto, studentų sporto judėjimams Lietuvoje vadovaujančių nevyriausybinų organizacijų, sporto šakų federacijų pateiktoms aukšto meistriskumo sporto programoms ir Nacionalinei antidopingo organizacijos pateiktai nacionalinio antidopingo programai įgyvendinti bei įstaigai, sudarančiai sąlygas rengti sportininkus, išlaikyti. Tačiau **aukšto meistriskumo sportas savivaldybių biudžetų lėšomis finansuojamas savivaldybių tarybų nustatyta tvarka.**

Įstatyme numatyta, kad sportininkų rengimui valstybė steigia įstaigą, kuri sudarytų sąlygas sportininkams rengti, **taip pat savivaldybės gali steigti įstaigas, kurios rengtų sportininkus ar sudarytų sąlygas jiems rengti.** Nuo 2023 m. sausio 1 d. šios dvi sąlygos papildomos nuostata, kad savivaldybių biudžetų lėšomis finansuojamų sportininkų rengimo įstaigų ir organizacijų veiklos reglamentavimo rekomendacijas tvirtina švietimo, mokslo ir sporto ministras.

Įstatyme taip pat pažymima, kad valstybės ir **savivaldybių institucijos ir įstaigos turi teisę steigti apdovanojimus** už asmenų nuopelnus sportui iš reprezentacinių valstybės ar savivaldybių institucijų ar įstaigų lėšų. Kokie asmenys turi teisę gauti šiuos apdovanojimus, sprendžia ir apdovanojimų tvarką nustato apdovanojimus įsteigusios valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos.

Valstybės pažangos strategija „Lietuva 2030“

Valstybės pažangos strategijoje „Lietuva 2030“ su fiziniu aktyvumu tematiškai labiausiai susijęs skyrius „Sumani visuomenė“. Jame teigiama, kad sumani visuomenė – tai laiminga visuomenė, kurioje siekiama didesnio asmeninio ir ekonominio saugumo, tolygesnio pajamų pasiskirstymo, švaresnės aplinkos, užtikrinama socialinė ir

politinė įtrauktis, sudaromos plačios galimybės mokytis ir tobulinti savo gebėjimus, siekti geros žmonių sveikatos. Teigiama, kad gera visuomenės sveikatos būklė užtikrina aktyvų dalyvavimą visuomeniniame gyvenime. Sveikata vertinama kaip didžiausias turtas ir yra svarbi tiek asmens, tiek ir visuomenės gerovei, todėl sveika gyvensena yra nuosekliai ugdoma nuo pat mažens ir skiriamas ypatingas dėmesys ligų prevencijai bei sveikatos išsaugojimui.

Strategijoje apibrėžiama, kad sveikos gyvensenos ugdymas yra svarbi veiklios visuomenės prielaida, todėl reikalinga telkti visuomenės ir valdžios institucijų pastangas stiprinti visuomenės sveikatą, įgyvendinant alkoholio, tabako ir narkotikų vartojimo prevencijos priemones, didinant visuomenės supratimą apie sveikos gyvensenos naudą.

Apibrėžiant besimokančią visuomenę strategijoje numatoma būtinybė sukurti nacionalines visų besimokančių asmenų polinkius ir gabumus atskleidžiančias programas, talentų atpažinimo ir ugdymo, mokinių, studentų ir dėstytojų judumo sistemas, remti gabių vaikų akademinį, kūrybinį ir sporto neformalųjį ugdymą, sutelkiant geriausias šalies mokytojus, mokslo, kultūros ir sporto ekspertus, pritraukiant užsienio specialistus.

Lietuvos Respublikos Bendrojo plano koncepcija

Lietuvos Respublikos Bendrojo plano koncepcijoje (toliau – BP) apibrėžti keli šiai strategijai aktualūs aspektai. Koncepcijoje numatoma, kad planuojant ir projektuojant aplinką, pastatus ir jų prieigas, transporto sistemas bei informacines technologijas, **rekomenduojama taikyti universalus dizaino ir integruoto planavimo bei viešųjų erdvių ir gatvių humanizavimo principus**, kad ta pačia aplinka ir produktais galėtų naudotis visi asmenys, **neišskiriant specialiųjų poreikių**. Šis aspektas svarbus siekiant tinkamos aplinkos fizinio aktyvumo, sporto ir rekreacijos veikloms.

Kitas aktualus aspektas yra tai, kad pagal **BP koncepciją Telsiai yra Vakarų Lietuvos partnerystės grupėje**. Joje numatoma vystyti šalies teritoriją, apimančią Klaipėdą (pajūrio metropolinį centrą), Tauragę, Telsius (regioninius palaikomojo tipo centrus) ir jų įtakos zonoje esančius lokalius regionų centrus, susietus funkciniais ryšiais. BP numato stiprinti Klaipėdos, Tauragės ir Telsių urbanistinių centrų vaidmenį, siekiant užtikrinti Vakarų Lietuvos teritorijos urbanistinės struktūros stabilumą, išnaudoti jūrinių teritorijų ekonominį, rekreacinį, susisiekimo potencialą regionų atskirties mažinimui ir Vakarų Lietuvos regiono augimui.

Pagal BP, siekiant vientisos šalies urbanistinės struktūros ir pajūrio zonos integracijos į žemyninę Lietuvos dalį, svarbu **stiprinti funkcinis ryšius tarp urbanistinių centrų Klaipėda–Telsiai–Šiauliai**. Išlaikant LR BP sprendinių tęstinumą **numatyti intensyvesnės susisiekimo jungties galimybę, intensyvinti viešojo transporto maršrutų tinklą**. Atsižvelgus į tai, su kuriais urbanistiniais centrais bus intensyvinamas viešojo transporto tinklas, galima tiksliau numatyti prioritetus, veiklų vystymo kryptis.

2021–2030 metų Nacionalinis pažangos planas

Kaip pažymima 2021–2030 metų Nacionaliniame pažangos plane (toliau – Planas), Plano esminis tikslas – sveikas ir laimingas žmogus, galintis veikti ir kurti, dirbti kokybišką darbą, gaunantis orias pajamas, gyvenantis darnioje bendruomenėje, įkvepiančioje ir palaikančioje, saugioje, sveikoje ir švarioje aplinkoje, ugdančioje pagarbą, atvirumą ir pasitikėjimą, vertybiniu pagrindu formuojamą valstybės politiką. Kartu siekiama puoselėti ir išsaugoti tautinę ir pilietinę tapatybę.

Su sporto ir fizinio aktyvumo sritimi sietini 2 ir 4 šio Plano tikslai.

2 strateginis tikslas – didinti gyvenotojų socialinę gerovę ir įtraukti,

stiprinti sveikatą ir gerinti Lietuvos demografinę padėtį. Pristatant šį strateginį tikslą, akcentuojama nuo ES šalių vidurkio atsiliekanti tikėtina ir sveiko Lietuvos vyrų ir moterų gyvenimo trukmė ir numatytas sveiko gyvenimo trukmės matavimo rodiklis, kuris iki 2030 metų vyrų atžvilgiu turėtų pasislinkti per 6,6 metus ir siekti 62,6 m., o moterų atžvilgiu per 5,9 metus ir pasiekti 65 m. ribą. Plane pastebima, kad gerinti visuomenės sveikatą reišia skatinti sveikatos tausojimą ir stiprinimą, keisti žmonių gyvenimo būdą, elgseną, ugdyti atsakingą požiūrį į sveikatą, didinti vaikų ir suaugusiųjų fizinį aktyvumą, įsitraukimą į sporto veiklas – tokiu būdu mažinant žalingų įpročių paplitimą, kuris lemia sveikatos būklę ir gyvenimo trukmę. Taip pat svarbu atkreipti dėmesį į šio strateginio tikslo 10 uždavinį, kuriuo numatoma skatinti sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo veiklas ir stiprinti psichologinį (emocinį) visuomenės atsparumą. Šiam uždavinimui matuoti pasirinktas subjektyvus savo sveikatos įvertinimas, kuris apima tiek fizinę, tiek psichologinę sveikatos būklę. Pagal šį rodiklį, dideles ir mažas pajamas gaunančių Lietuvos gyventojų subjektyvus savo sveikatos įvertinimas nuo ES vidurkio skiriasi beveik du kartus, o iki 2030 m. numatyta pasiekti, kad savo sveikatą gerai vertintų 70 proc. suaugusiųjų (2018 m. – 58 proc.).

4 strateginis tikslas – stiprinti tautinį ir pilietinį tapatumą, didinti kultūros skvarbą ir visuomenės kūrybingumą. Pastebima, kad tautinį ir pilietinį tapatumą stiprinti būtų galima garsinant Lietuvos vardą pasaulyje ir tokiu būdu stiprinant pasididžiavimą savo tapatybe ir Lietuvos valstybe, todėl svarbu skirti dėmesio talentų ir gebėjimų puoselėjimui per tolygią ne tik kultūros, bet ir sporto sektoriaus plėtrą, gerinant sportininkų rengimo kokybę, prisidedant prie talentingų sportininkų pasirengimo ir aukščiausio lygio sportinių pasiekimų gausinimo. Viename šio strateginio tikslo uždavinyje formuluojamas siekis gausinti aukščiausius Lietuvos sportinius pasiekimus ir išskiriami du šiam uždaviniui matuoti skirti rodikliai: 1) Olimpinėse žaidynėse, olimpinių sporto šakų

pasaulio ir Europos suaugusiųjų čempionatuose iškovotų medalių skaičius olimpinėse rungtyse (nuo 14 (2018 m.) iki 17 (2030 m.)); 2) Paralimpinėse ir kurčiųjų žaidynėse, pasaulio ir Europos neįgaliųjų čempionatuose iškovotų medalių skaičius (nuo 14 (2018 m.) iki 17 (2030 m.)).

Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos 2022–2030 metų sporto plėtros programa

Kaip nurodoma plėtros programos pristatyme, ji skirta NPP 4 tikslo „Stiprinti tautinį ir pilietinį tapatumą, didinti kultūros skvarbą ir visuomenės kūrybingumą“ 4.4 uždaviniui „Siekti gausinti aukščiausius Lietuvos sporto pasiekimus“ įgyvendinti. Tačiau taip pat programa prisideda prie NPP 2.10 uždavinio „Skatinti sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo veiklas ir stiprinti psichologinį (emocinį) visuomenės atsparumą“ įgyvendinimo.

Plėtros programoje numatomos **dvi pagrindinės priemonės**: 1) Išvystyti ilgalaikę, aiškiais kriterijais paremtą sporto vystymo politiką; 2) Pertvarkyti ir modernizuoti sporto sistemą nuo pagrindų iki aukšto meistriškumo.

Šiomis priemonėmis ketinama išspręsti keturias pagrindines problemas: 1) Sportininkų rengimo ir išlaikymo sporte sistema neužtikrina sportininkų, galinčių atstovauti aukšto meistriškumo sporto varžyboms, skaičiaus didėjimo ir aukšto meistriškumo sporto programos proveržio siekiant rezultatų; 2) Trūksta sportininkams rengti reikalingų kvalifikuotų sporto specialistų; 3) Sporto bazių ir treniruočių kompleksų stoka ir neatitiktis fizinio aktyvumo ir aukšto meistriškumo sporto poreikiams; 4) Lietuva atsilieka nuo Europos Sąjungos šalių vidurkio pagal sportuojančiųjų ir besimankštinančiųjų skaičių.

Kaip galima pastebėti, švietimo, mokslo ir sporto ministerijos plėtros programos priemonės orientuotos ir sprendžia daugiau aukštojo meis-

triškumo sporto klausimus, tačiau pažymima, kad sportui platesne prasme – pavyzdžiui, sportui kaip fiziniam aktyvumui – numatytos kitos priemonės Lietuvos Respublikos Vyriausybės tvirtinamose plėtros programose: 1) Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos 2022–2030 metų sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo plėtros programos priemonėje – Gerinti grėsmių bei rizikos sveikatai veiksnių valdymą; 2) Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos 2022–2030 metų švietimo plėtros programos priemonė: Užtikrinti visiems prieinamą šiuolaikinį ugdymo turinį; Užtikrinti visiems prieinamą ankstyvąjį ugdymą; Sudaryti sąlygas kokybiškoms, tarptautiškoms ir prieinamoms studijoms; Sukurti rinkos poreikius atliepiančią profesinio ugdymo sistemą; 3) Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2021–2030 metų socialinės suteikties plėtros programos priemonėje – Didinti senyvo amžiaus asmenų socialinį aktyvumą.

Lietuvos Sveikatos 2014–2025 metų strategija

Lietuvos sveikatos 2014 – 2025 strategija nustato sveikatinimo veiklos tikslus ir uždavinius, siekiamus sveikatos lygio rodiklius, kurie būtini siekiant įgyvendinti Valstybės pažangos strategijoje „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“. Pagrindinis strategijos tikslas – **pasiekti, kad 2025 m. šalies gyventojai būtų sveikesni ir pailgėtų jų gyvenimo trukmė, pagerėtų gyventojų sveikata ir sumažėtų sveikatos netolygumai**. Optimalaus fizinio aktyvumo įpročių ugdymas strategijoje yra vienas iš uždavinių sveikos gyvensenos ir jos kultūros formavimo tikslui pasiekti. Siekiant šio uždavinio – ugdyti optimalaus fizinio aktyvumo įpročius – įvardijamos keturios pagrindinės gyvenimo sritys, kuriose žmonės turi galimybę būti fiziškai aktyvūs: **darbas** (ypač, jeigu jis yra fizinis), **susisiekimai** (pvz., ėjimas, važiavimas dviračiu), **buitis** (pvz., namų ruošą), **laisvalaikis** (pvz., sportas). Fizinio aktyvumo stoka su-

prantama kaip labai ribota fizinė veikla ar jokios fizinės veiklos bet kurioje iš išvardytų sričių nebuvimas. Įvairi fizinė veikla gali pagerinti kaulų ir raumenų sistemos būklę, padėti kontroliuoti kūno masę, sumažinti depresijos simptomus. Pagal PSO Pasaulio maisto, fizinio aktyvumo ir sveikatos strategijos rekomendacijas užtektų 30 minučių vidutiniškai intensyvios fizinės veiklos kasdien (arba beveik kasdien), kad sumažintume riziką susirgti širdies ir kraujagyslių ligomis.

Strategijoje nurodoma, kad siekiant ugdyti optimalaus fizinio aktyvumo įpročius, būtina: užtikrinti ikimokyklinio amžiaus vaikų, bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo mokinių optimalaus fizinio aktyvumo sąlygas ugdymo įstaigose ir viešosiose erdvėse; skatinti darbingo amžiaus žmones mankštintis ir būti fiziškai aktyviems (važinėti dviračiais, vaikščioti parke, važinėti riedučiais, tvarkyti aplinką); rengti specializuotus sveikatos stiprinimo projektus pensinio amžiaus žmonių ir neįgaliųjų fiziniam aktyvumui skatinti; investuoti į vaikų žaidimų aikštelių, dviračių ir pėsčiųjų takų, parkų, žaliųjų zonų tvarkymą ir plėtrą; skatinti gyventojų fizinio aktyvumo optimizavimo programų rengimą ir įgyvendinimą bendruomenės, savivaldybės ir šalies lygmeniu, Lietuvos Respublikos kūno kultūros ir sporto įstatyme numatyti valstybės ir savivaldybių institucijų atsakomybę už gyventojų fizinio aktyvumo sąlygų sudarymą.

Strategijoje paminima tai, kad kovojant su rizikos veiksniais, turinčiais didžiausią įtaką sergamumui ir mirtingumui pasauliniu mastu, **efektyviausios yra visuomenės sveikatos strategijos, kuriomis siekiama pakeisti socialines normas skatinant sveiką gyvenseną, sveiką elgesį ir mažinant rizikos veiksnių paplitimą ir jų poveikį, o joms įgyvendinti reikalingi atitinkami teisės aktai, mokesčiai, finansinės iniciatyvos, sveikatos stiprinimo kampanijos**.

Telšių rajono strateginiame plėtros plane iki 2030 metų numatytos keturios prioritetinės sritys: 1) efektyvus valdymas ir administravimas; 2) tvari ekonomika; 3) paslaugų gyventojams plėtra; 4) gyvenimo kokybė.

Tiesiogiai su sporto ir fizinio aktyvumo tikslais sietinas 4.2. tikslas – **turizmo, sporto ir rekreacinės aplinkos kūrimas ir šio tikslo uždaviniai:**

4.2.2. Rekreacijos plėtra – patrauklios sąlygos gyventojams ir svečiams; 4.2.3. Išvystyta sporto veikla ir sveika gyvensena. Glaudžiai susijęs ir 4.4. tikslas – **vykdyti tvarią urbanistinę plėtrą ir šio tikslo uždaviniai:**

4.4.1. Aktyvių miestų ir miestelių kūrimas;

4.4.2. Gyventojų ir lankytojų judumo ir saugumo užtikrinimas. Kaip gyvenimo kokybės vertinimo rodikliai pasirinkti savivaldos gerovės indekso augimas – siekiant ne mažiau kaip 5 proc. augimo kas dvejus metus, bei bendras pagerintas dviračių ir pėsčiųjų kelių, takų ilgis km – ne mažiau kaip 4 proc. kas dvejus metus.

Vis dėlto, reikia atkreipti dėmesį ir į kitus netiesiogiai su sporto ir fizinio aktyvumo sritimi sietinus strateginio

plėtros plano tikslus bei uždavinius, kurie gali tapti būtinosiomis arba bent reikšmingomis sąlygomis siekiant tiesioginių sporto ir fizinio aktyvumo tikslų. Galima išskirti 1.2 tikslą – **stiprios bendruomenės, visuomeninės organizacijos ir savanorystė ir pažymėti apie numatytą šio tikslo matavimo rodiklį** – NVO ir bendruomenių teikiamų paslaugų gyventojams skaičiaus augimas.

Taip pat su sporto ir fizinio aktyvumo tikslų įgyvendinimu sietinas

2.1. Galimybių atvykti, dirbti ir gyventi Telšių rajone didinimas bei 2.2. **Smulkią ir vidutinio verslo plėtros skatinimas (2.2.1.3. uždavinys** Rekreacijos, turizmo, paveldosaugos objektų verslumo vystymas).

Galiausiai, sporto ir fizinio aktyvumo sąsajų galima matyti ir su 3.2. tikslu – **diegti inovatyvią ir kokybišką švietimo sistemą bei uždaviniais:** 3.2.1. aukštos ir tolygios ugdymo paslaugų teikimo kokybės užtikrinimas; 3.2.2. plėsti įtraukųjį ugdymą ir gerinti švietimo pagalbos paslaugas; 3.2.3. Švietimo, savišvietos įstaigų, organizacijų ir švietėjiškos veiklos plėtra.

Kuriant naujus sporto ir fizinio aktyvumo tikslus bei veiksmus konkrečioms uždaviniams pasiekti reikėtų atsižvelgti į 2018 m. patvirtintą Telšių rajono darnaus judumo planą (toliau – Judumo planas), kuriame nagrinėjamos susisiekimo ir rajono pasiekiamumo galimybės. Judumo plane pažymima, kad Telšių miesto judumo vizija formuojama kaip keturių kertinių susisiekimo sistemos principų darinys: miesto susisiekimo sistema turi būti saugi, darni, prieinama ir efektyvi. Judumo plane taip pat pristatoma Telšių miesto susisiekimo sistemos vizija, alternatyvių judėjimo būdų plėtra ir kitos strategijos, kaip įgyvendinti susisiekimo sistemos viziją (Modalinis kelionių pasiskirstymas; Viešojo transporto skatinimas; Bevariklio transporto integracija; Eismo sauga ir saugumas; Eismo organizavimo tobulinimas ir judumo valdymas Miesto logistika; Susisiekimo sistemos visuotinimas ir specialiųjų poreikių turinčių žmonių įtrauktis; Alternatyvių degalų ir aplinką mažiau teršiančio transporto skatinimas; Intelektinių transporto sistemų mieste vertinimas).

Apibendrinimas

Apibendrinant strateginių dokumentų analizę, galima išskirti keletą svarbių aspektų, į kuriuos būtina atkreipti dėmesį rengiant Telšių rajono sporto strategiją 2022 - 2030 (toliau – Sporto strategija).

Visų pirma, globaliai pripažįstama, kad fizinis aktyvumas reikšmingai prisideda prie daugelio SDG tikslų siekimo. Fizinis aktyvumas traktuojamas kaip **visų amžiaus grupių žmonėms svarbi veikla, kuri turėtų būti integruota į jų kasdienybę**. Tačiau taip pat strateginiuose dokumentuose daroma skirtis tarp aukšto ir mėgėjiško sportinio meistriškumo bei fizinio aktyvumo veiklų. Ši skirtis gali būti aktuali Sporto strategijoje nustatant ir vėliau įgyvendinant tikslus, uždavinius, veiksmus, sekant poveikio matavimo rodiklius.

Atkreiptinas dėmesys į BP koncepcijoje numatomą **Telšių vietą urbanistiniame šalies vystyme**, teigiant, kad Telšiai turi užtikrinti regioninio palai-komojo tipo centro funkciją sąsajoje su Klaipėda, vystyti sąsajas su kitomis vietovėmis per viešojo transporto tinklo, įskaitant geležinkelį, intensyvinimą. Telšiai yra pozicionuojami kaip **Vakarų Lietuvos partnerystės**, pasitelkiančios jūrinių teritorijų ekonominę, rekreacinę, susisiekimo potencialą regionų atskirties mažinimui ir Vakarų Lietuvos regiono augimui, dalis.

Kaip vienas iš svarbių fizinio aktyvumo ir sporto veiklų sėkmingo įgyvendinimo komponentų yra įvardijamas įvairesnių erdvių ir aplinkų panaudojimas. Turima omenyje ne tik įprastai pasitelkiamą sporto infrastruktūrą, tačiau ir darbo vietas, medicinos

įstaigas. Darbo vietas apibrėžiamos kaip viena iš pagrindinių aplinkų suaugusiems būti fiziškai aktyviems, o visas erdves ir aplinkas rekomenduojama kurti pagal universalaus dizaino principus.

Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos 2022—2030 metų sporto plėtros programoje numatomos **dvi pagrindinės priemonės**: 1) Išvystyti ilgalaikę, aiškiais kriterijais paremtą sporto vystymo politiką; 2) Pertvarkyti ir modernizuoti sporto sistemą nuo pagrindų iki aukšto meistriškumo. Atsirandant šioms priemonėms, kurios iš esmės skatins reformas ir pokyčius sporto viešosios politikos srityje, tikėtini svarbūs pokyčiai, kurių šiuo metu negalima numatyti. Rengiant Sporto strategijos veiksmų planą, **Telšių rajono savivaldybei svarbu** atsižvelgti į plėtros programų priemonėse numatytus veiksmus, sekti diskusiją dėl Sporto įstatymo nuostatų pokyčių, sporto sistemos pertvarkos ir modernizavimo bei atitinkamai derinti savivaldybės lygmenyje numatytus įgyvendinti veiksmus, o taip pat atkreipti dėmesį į fizinio aktyvumo skatinimo priemones, kurių įgyvendinimas išskaidomas ne tik šios ministerijos, tačiau ir skirtingų ministerijų įgyvendinamose plėtros planuose.

Siekiant tikslų fizinio aktyvumo skatinimo srityje reikalingas įpročio formavimas ir keitimas, todėl pokyčiui įgyvendinti būtinos tikslinių grupių poreikius atitinkančios trumpalaikės ir ilgalaikės programos, priemonės, atkreipiant dėmesį į tikslinę komunikaciją, pavyzdžio formavimą ir kitas labiau netikėtas priemones, susijusias su sėkmingomis įpročio formavimo praktikomis kitose srityse (angl. *tag on smth good*).

Remiantis strateginių dokumentų analize galima teigti, kad įgyvendinant su sporto, fizinio aktyvumo sritimi susijusius veiksmus, reikalingas **horizontalumo principo laikymasis, laikant sporto ir fizinio aktyvumo sritis susietas su kitomis sritimis – sveikata, turizmu, susisiekimu**. Šis tarpšritis susietumas gali prisidėti prie teigiamų pokyčių visuomenėje sukūrimo, kompleksinių sprendimų įgyvendinimo, tačiau taip pat gali kelti ir valdysenos iššūkius - viena vertus, tai skatina ieškoti sąsajų ir lanksčių valdymo metodų, kita vertus, reikalauja tiksliau apibrėžti visų ekosistemos dalyvių funkcijas, ypač norint didinti skirtingų visuomenės grupių įtraukumą ir aktyvų dalyvavimą.

Apibendrinant dokumentų formatus ir užsienio šalių miestų sporto strategijų pavyzdžius, galima pastebėti, jog sporto ir fizinio aktyvumo strategijų dokumentai neretai susideda iš pagrindinio, išsamaus varianto ir visuomenei pristatomos trumposios strategijos versijos.

3 Priedas.

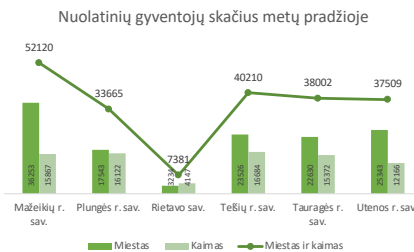
Situacijos analizė

Metodologiniai situacijos analizės aspektai

- * Siekiant pastebėti pokyčius lyginami 2018 – 2021 m. duomenys, analizuojami 2022 m. atliktos gyventojų apklausos rezultatai.
- * Siekiant įvertinti Telšių rajono fizinio aktyvumo ir (ar) sporto bei sveikatos situaciją, dalis duomenų analizuojami apskrities lygmeniu, lyginant Telšių rajono situaciją su Mažeikių, Plungės rajonų, Rietavo savivaldybėmis.
- * Siekiant įvertinti Telšių rajono savivaldybės, kaip apskrities centro situaciją, kai kurie duomenys lyginami su kitų, panašaus dydžio apskričių centrų, ne miesto savivaldybių - Tauragės ir Utenos r. duomenimis, o taip pat Lietuvos kontekstu.
- * Naudoti duomenų šaltiniai: Statistikos departamento, Lietuvos sporto centro, Higienos instituto, Telšių r. savivaldybės gyventojų apklausos duomenys.

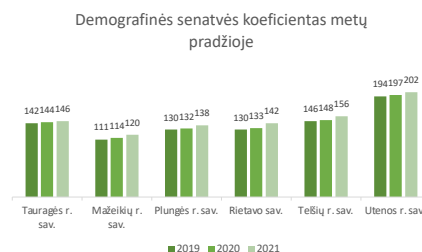
Demografija

- * Telšių r. savivaldybė yra antra pagal gyventojų skaičių tarp visų apskrities savivaldybių.

Šaltinis: Statistikos departamentas

- * Telšių r. savivaldybė yra pirma pagal demografinės senatvės koeficientą tarp visų apskrities savivaldybių, tačiau šis koeficientas žemesnis nei Utenos r. ir aukštesnis nei Tauragės r. savivaldybėse. Demografinės senatvės koeficientas – pagyvenusių (65 metų ir vyresnio amžiaus) žmonių skaičius, tenkantis šimtui vaikų iki 15 metų amžiaus.

Šaltinis: Statistikos departamentas

- * Telšių r. sav. vidutiniškai didesnė 45–64 m. gyventojų amžiaus grupė, lyginant su kitomis Lietuvos savivaldybėmis.
- * Telšių r. sav. vidutiniškai mažesnė 0–44 m. amžiaus grupė, lyginant su kitomis Lietuvos savivaldybėmis.
- * Telšių r. sav. vidutiniškai didesnis mirtingumas ir mažesnis gimstamumas nei kitose Lietuvos savivaldybėse, o gimstamumo tendencija blogėja.

Rodiklis	Metai	Telšių r. sav.				Lietuva	
		Tendencija	Skaičius	Reikšmė	Skilgavės	Skala	Centras
demostamumas 1000 gyv.	2021	↓	298	7,5	4,2	█	12,2
Mirtingumas 1000 gyv.	2021	→	772	19,4	25,4	█	8,3
Vidutinis metinis gyv. at.	2021	→	39	99 873,0	3 198,0	█	869 793,0
Vyrų dalis, %	2021	→	55	46,6	44,4	█	50,3
Moteryų dalis, %	2021	→	50	50,4	49,7	█	50,6
0-17 metų amžiaus gyventojų dalis, %	2021	→	6	16,8	12,5	█	21,7
18-64 metų amžiaus gyventojų dalis, %	2021	→	52	39,1	35,5	█	38,7
65-84 metų amžiaus gyventojų dalis, %	2021	→	12	30,7	25,8	█	38,8

Šaltinis: Higienos institutas

Gyvenimo kokybės ir sveikatos vertinimas

- * Telšių r. sav. gyventojai savo sveikatą, gyvenimo kokybę vertina vidutiniškai geriau nei kitų Lietuvos savivaldybių gyventojai.
- * Telšių r. sav. gyventojai jaučiasi vidutiniškai laimingesni nei kitų Lietuvos savivaldybių gyventojai.
- * Didesnė dalis Telšių r. sav. mokinių savo sveikatą vertina kaip gerą ar labai gerą, lyginant su suaugusiųjų dalimi.
- * Didesnė dalis Telšių r. sav. mokinių jaučiasi pakankamai ar labai laimingi, lyginant su suaugusiųjų dalimi.
- * Remiantis 2020 m. Telšių r. sav. visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaita - I prioritetinga problema sergamumas II tipo cukriniu diabetu (didėjantis žmonių su atsvariu, nutukusių, nesveikai besimaitinančių, per mažo fizinio aktyvumo bei patiriančių socialinių ekonominių sunkumų skaičius, lemia didėjantį sergamumą cukriniu diabetu).

Rodiklis	Metai	Telšiai r. sav.				Lietuva	
		Tendencija	Kiekis	Reikšmė	Reikšmė	Skala	Vertinimas
Suaugusiųjų odos šviesinėjimas, kurio vidutinis trukmė per 4-6 mėn. yra 40 min.	2018	▲	62	37,3	58,4	0-100	221
Suaugusiųjų odos šviesinėjimas, kurio vidutinis trukmė per 4-6 mėn. yra 100 min.	2018	▲	100	31,9	58,6	0-100	20,4
Suaugusiųjų odos šviesinėjimas, kurio vidutinis trukmė per 4-6 mėn. yra 160 min.	2018	▲	160	38,4	61,8	0-100	39,2
Suaugusiųjų odos šviesinėjimas, kurio vidutinis trukmė per 4-6 mėn. yra 180 min.	2018	▲	180	44,8	54,8	0-100	20,3
Suaugusiųjų odos šviesinėjimas, kurio vidutinis trukmė per 4-6 mėn. yra 200 min.	2018	▲	62	16,2	20,5	0-100	3,8

Šaltinis: Higienos institutas

Vaikų gyvenimo įpročiai

- ★ Telšių r. sav. vidutiniškai mažesnė mokinių, praleidžiančių prie ekranų daugiau nei 4 val., dalis, lyginant su kitomis Lietuvos savivaldybėmis.
- ★ Telšių r. sav. vidutiniškai didesnė mokinių, kurie valosi dantis kartą per dieną ir vidutiniškai mažiau mokinių, kurie valgo saldumynus kartą per dieną, lyginant su kitomis Lietuvos savivaldybėmis.
- ★ Telšių r. sav. vidutiniškai mažesnė mokinių, kurie sportuoja kasdien ne pamokų metu ir tai pat sportuojančių daugiau nei 5 k. per savaitę ilgiau nei 60 min., dalis, lyginant su kitomis Lietuvos savivaldybėmis.

Rodiklis	Metai	Telšiai r. sav.				Lietuva	
		Tendencija	Kiekis	Reikšmė	Reikšmė	Skala	Vertinimas
Mokinių odos šviesinėjimas, kurio vidutinis trukmė per 4-6 mėn. yra 40 min.	2020	▲	79	12,6	8,8	0-100	18,6
Mokinių odos šviesinėjimas, kurio vidutinis trukmė per 4-6 mėn. yra 100 min.	2020	▲	250	45,8	32,4	0-100	95,3
Mokinių odos šviesinėjimas, kurio vidutinis trukmė per 4-6 mėn. yra 160 min.	2020	▲	218	34,4	25,8	0-100	41,8
Mokinių odos šviesinėjimas, kurio vidutinis trukmė per 4-6 mėn. yra 180 min.	2020	▲	168	30,0	22,0	0-100	40,1
Mokinių odos šviesinėjimas, kurio vidutinis trukmė per 4-6 mėn. yra 200 min.	2020	▲	126	22,0	32,4	0-100	61,0
Mokinių odos šviesinėjimas, kurio vidutinis trukmė per 4-6 mėn. yra 220 min.	2020	▲	379	65,2	41,8	0-100	63,1
Mokinių odos šviesinėjimas, kurio vidutinis trukmė per 4-6 mėn. yra 240 min.	2020	▲	218	34,4	25,8	0-100	54,3
Mokinių odos šviesinėjimas, kurio vidutinis trukmė per 4-6 mėn. yra 260 min.	2020	▲	84	15,4	21,0	0-100	8,8

Šaltinis: Higienos institutas

★ Telšių r. sav. vidutiniškai daugėja vaikų, turinčių atsvorį, dalis ir tokių vaikų dalis vidutiniškai didesnė nei kitose Lietuvos savivaldybėse.

★ Telšių r. vidutiniškai mažesnė vaikų, galinčių dalyvauti ugdymo veikloje be jokių apribojimų, dalis nei kitose Lietuvos savivaldybėse.

Rodiklis	Metai	Telšiai r. sav.				Lietuva	
		Tendencija	Kiekis	Reikšmė	Reikšmė	Skala	Vertinimas
Vaikų, turinčių atsvorį, dalis (100 kg ir daugiau)	2020	▲	400	10,0	15,1	0-100	8,2
Vaikų, turinčių atsvorį, dalis (100 kg ir daugiau) (100 kg ir daugiau)	2020	▲	2 248	93,8	94,8	0-100	98,8
Vaikų, turinčių atsvorį, dalis (100 kg ir daugiau) (100 kg ir daugiau)	2020	▲	670	16,0	20,5	0-100	16,8
Vaikų, kurie gali dalyvauti ugdymo veikloje be jokių apribojimų, dalis (100%)	2020	▲	308	8,3	13,9	0-100	4,3
Vaikų, kurie gali dalyvauti ugdymo veikloje be jokių apribojimų, dalis (100%)	2020	▲	3 406	91,0	95,4	0-100	95,0

Šaltinis: Higienos institutas

Suaugusiųjų gyvenimo įpročiai

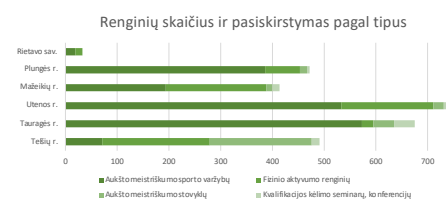
- ★ Telšių r. sav. vidutiniškai didesnė suaugusiųjų gyventojų dalis, kurie užsiima fizine veikla ne mažiau nei 30 min. daugiau nei 5 kartus per savaitę, lyginant su kitomis Lietuvos savivaldybėmis.
- ★ Telšių r. sav. vidutiniškai mažiau suaugusiųjų bandė keisti gyvenimą, bet nepavyko, per paskutinius 12 mėn., lyginant su kitomis Lietuvos savivaldybėmis.

Rodiklis	Metai	Telšiai r. sav.				Lietuva	
		Tendencija	Kiekis	Reikšmė	Reikšmė	Skala	Vertinimas
Suaugusiųjų odos šviesinėjimas, kurio vidutinis trukmė per 4-6 mėn. yra 40 min.	2018	▲	62	37,3	58,4	0-100	221
Suaugusiųjų odos šviesinėjimas, kurio vidutinis trukmė per 4-6 mėn. yra 100 min.	2018	▲	100	31,9	58,6	0-100	20,4
Suaugusiųjų odos šviesinėjimas, kurio vidutinis trukmė per 4-6 mėn. yra 160 min.	2018	▲	160	38,4	61,8	0-100	39,2
Suaugusiųjų odos šviesinėjimas, kurio vidutinis trukmė per 4-6 mėn. yra 180 min.	2018	▲	180	44,8	54,8	0-100	20,3
Suaugusiųjų odos šviesinėjimas, kurio vidutinis trukmė per 4-6 mėn. yra 200 min.	2018	▲	62	16,2	20,5	0-100	3,8

Šaltinis: Higienos institutas

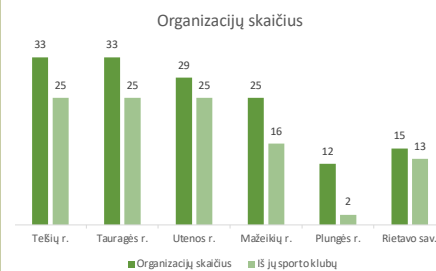
Produktai, paslaugos: renginiai, organizacijos

- ★ Telšių r. savivaldybėje 2021 m. daugiausiai vyko fizinio aktyvumo renginių (208), panašiai aukšto meistriškumo stovyklų (197).
- ★ Lyginant su apskrities ir Tauragės bei Utenos r. savivaldybėmis, Telšių r. vyksta daugiausiai aukšto meistriškumo stovyklų.
- ★ Lyginant su kitomis vertinamomis savivaldybėmis, Telšių r. 2021 m. vyko santykinai mažas skaičius aukšto meistriškumo sporto varžybų.

Šaltinis: Lietuvos sporto centras

- ★ Telšių r. savivaldybėje veikia panašus sporto organizacijų skaičius kaip ir Tauragės bei Utenos r. savivaldybėse ir šis skaičius didžiausias tarp apskrities savivaldybių.

Šaltinis: Lietuvos sporto centras

Produktai, paslaugos: renginių dalyviai

★ 2017 - 2021 m. Telšių rajono savivaldybėje sporto varžybų ir sveikatingumo renginių dalyvių sumažėjo beveik dvigubai, nors nuo 2019 iki 2021 m. dalyvių skaičius kilo.

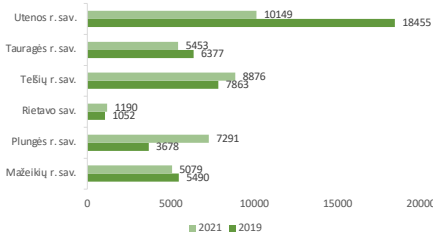
Sporto varžybų ir sveikatingumo renginių dalyvių skaičius

	Sporto varžybų ir sveikatingumo renginių dalyvių skaičius asmenys ¹				
	2017	2018	2019	2020	2021
Tauragės r. sav.	10 663	8 354	6 377	2 812	5 453
Mažeikių r. sav.	4 629	760	5 490	5 604	5 079
Plungės r. sav.	7 356	7 653	3 678	3 743	7 291
Rietavo sav. ²	4 397	3 784	1 052	1 500**	1 190
Telšių r. sav.	15 038	13 517	7 863	6 267	8 876
Utenos r. sav.	22 721	25 026	18 455	11 689	10 149

Šaltinis: Statistikos departamentas

★ Telšių r. savivaldybėje 2021 m. sporto renginių dalyvių skaičius buvo didžiausias tarp apskrities savivaldybių, tačiau žemesnis nei Utenos r. savivaldybėje ir aukštesnis nei Tauragės r. savivaldybėje.

Sporto varžybų ir sveikatingumo renginių dalyvių skaičius

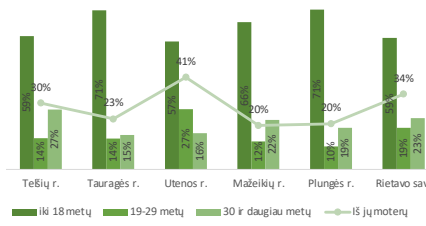
Šaltinis: Statistikos departamentas

Produktai, paslaugos: sportuojančių skaičius

★ Telšių r. sav. didžiausia dalis 30 ir daugiau metų sportuojančiųjų (27 proc.).

★ Telšių r. santykinai aukšta sportuojančių moterų dalis, lyginant su apskrities savivaldybėmis (30 proc.), tačiau žemesnė nei Utenos r. savivaldybėje (41 proc.).

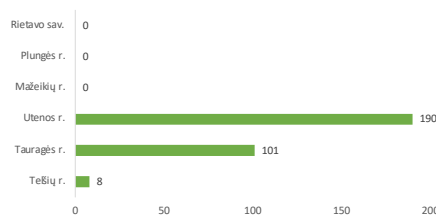
Sportuojančiųjų pasiskirstymas pagal amžių ir lytį

Šaltinis: Lietuvos sporto centras

★ Telšių r. savivaldybėje žemas 2021 m. išmokytų plaukti asmenų skaičius, lyginant su Tauragės ir Utenos r. savivaldybėmis.

Išmokyta plaukti

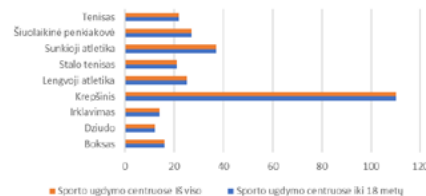
Šaltinis: Lietuvos sporto centras

Produktai, paslaugos: olimpinės sporto šakos

★ Visi sportuojantys olimpinės sporto šakos sporto ugdymo centruose yra iki 18 m. amžiaus.

★ Boksu, krepšiniu, lengvąja atletika, stalo tenisu, sunkiąja atletika, šiuolaikine penkiakovė ir tenisu gali užsiimti asmenys visose amžiaus grupėse ir įvairiose organizacijose – sporto ugdymo centruose, sporto klubuose, sporto viešosiose įstaigose.

Sporto ugdymo centruose sportuojančių olimpinės sporto šakos skaičius

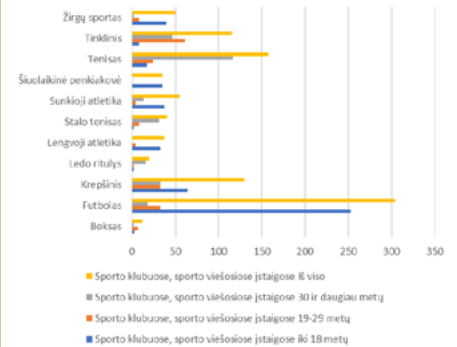

Šaltinis: Lietuvos sporto centras

★ Tik sporto ugdymo centruose ugdomas irklavimas, dziudo.

★ Tik sporto klubuose, sporto viešosiose įstaigose ugdomas žirgų sportas, tinklinis, ledo ritulys.

Sporto klubuose, sporto viešosiose įstaigose olimpinės sporto šakos sportuojančių skaičius ir pasiskirstymas pagal amžiaus grupes

Šaltinis: Lietuvos sporto centras

Produktai, paslaugos: neįgaliųjų sportas

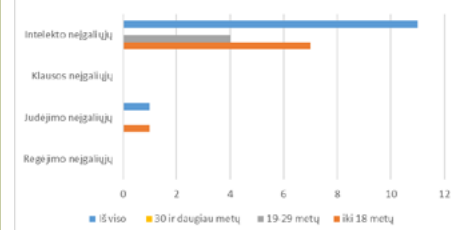
★ Neįgaliųjų sporto veikla Telšių r. vykdoma sporto klubuose, sporto viešosiose įstaigose, nevykdoma sporto ugdymo centre.

★ Neįgaliųjų sportą lyginamose savivaldybėse vykdo tik Telšių r. ir Utenos r. sav. Abiejuose rajonuose sportuoja po 12 neįgaliųjų.

★ Telšių r. daugiausia sportuoja intelektu neįgalieji iki 18 m. Nėra sportuojančių regėjimo ir klausos neįgaliųjų.

★ Utenos r. su neįgaliaisiais dirba 2 AM specialistai, treneriai, o Telšių r. nėra specialistų dirbančių su neįgaliais sportininkais.

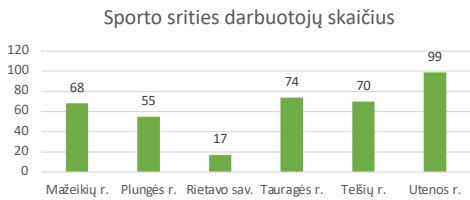
Neįgaliųjų sportas Telšių r.

Šaltinis: Lietuvos sporto centras

Žmogiškieji ištekliai: sporto srities darbuotojai

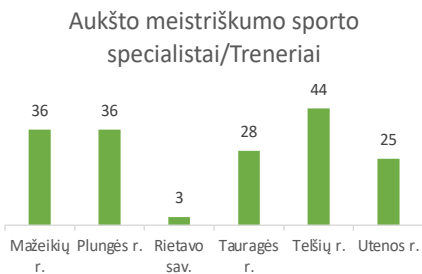
- * Sporto srities darbuotojų skaičius Telšių r. yra aukščiausias apskrityje, tačiau žemesnis nei Tauragės ir Utenos r. sav.

Šaltinis: Lietuvos sporto centras

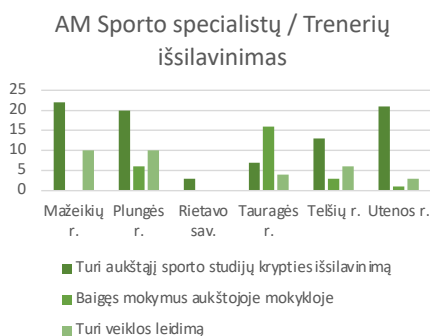
Žmogiškieji ištekliai: AM srities darbuotojai

- * AM srities darbuotojų skaičius Telšių r. yra aukščiausias apskrityje, tačiau žemesnis nei Tauragės ir Utenos r.
- * Telšių r. didžiausias AM sporto specialistų, trenerių skaičius - po 14 sporto klubuose ir viešosiose sporto įstaigose ir 16 Sporto padalinio SUC.

Šaltinis: Lietuvos sporto centras

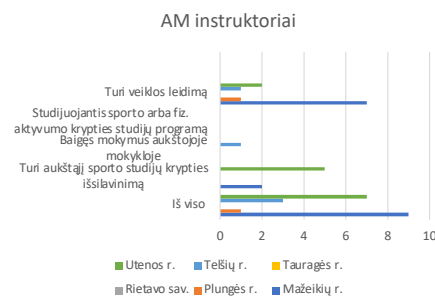
- * Telšių r. dirba gana mažai aukštąjį sporto studijų krypties išsilavinimą turinčių AM sporto specialistų ir trenerių.

Šaltinis: Lietuvos sporto centras

- * Lyginant su kt. apskrities sav., Telšių r. mažiau nei Plungės r., tačiau daugiau nei Mažeikių ir Rietavo r. dirba AM sporto specialistų, trenerių baigusius mokymus aukštojoje mokykloje, tačiau gana žemas skaičius dirbančiųjų, turinčių veiklos leidimą.

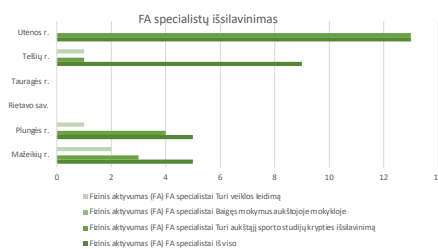
- * Telšių r. nėra aukštąjį sporto studijų krypties išsilavinimą turinčių ar studijuojančių AM instruktorių.

Šaltinis: Lietuvos sporto centras

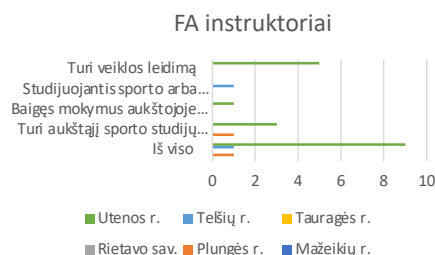
Žmogiškieji ištekliai: fizinio aktyvumo specialistai

- * Telšių r. tik 1 iš dirbančiųjų 9 FA specialistų turi veiklos leidimą ir tik 1 turi aukštąjį sporto srities išsilavinimą.
- * 8 FA specialistai dirba sporto klubuose, 1 sporto viešojoje įstaigoje.

Šaltinis: Lietuvos sporto centras

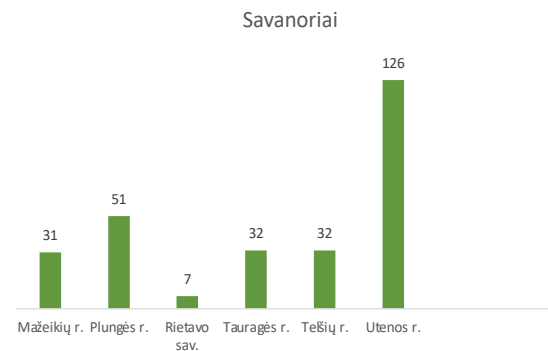
- * 1 Telšių r. dirbantis FA instruktorius turi veiklos leidimą.

Šaltinis: Lietuvos sporto centras

Žmogiškieji ištekliai: savanoriai

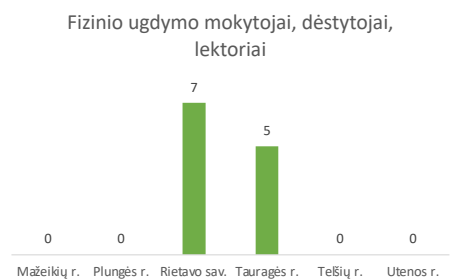
- * Sporto srities savanorių skaičius Telšių r. yra aukštesnis nei Rietave, žemesnis nei Plungės r., toks pat kaip Tauragės r. sav.
- * Telšių r. sav., kaip ir kitos lyginamos savivaldybės, pagal savanorių skaičių ženkliai atsilieka nuo Utenos r. savivaldybės.

Šaltinis: Lietuvos sporto centras

Žmogiškieji ištekliai: pedagogai, vadybininkai

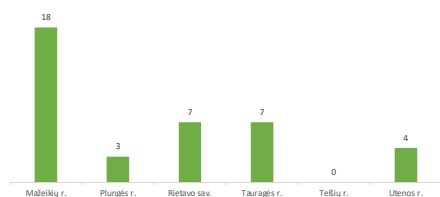
- * Telšių r. sav., kaip ir Mažeikių, Plungės, Utenos r. savivaldybėse, nedirba nė vienas fizinio ugdymo mokytojas, dėstytojas, lektorius.

Šaltinis: Lietuvos sporto centras

★ Telšių r. neturi nė vieno rajone dirbančio sporto vadybininko, kai, pavyzdžiui, Mažeikių r. dirba 17, Rietavo, Tauragės – 7, Utenos r. – 4, Plungės r. – 3.

Sporto vadybininkų skaičius

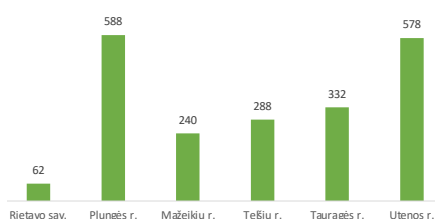

Šaltinis: Lietuvos sporto centras

Valdymas: finansavimas

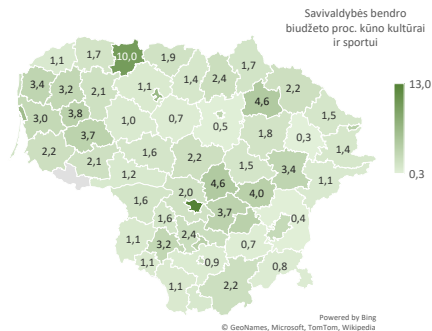
★ Telšių r. savivaldybėje 1000 gyventojų tenkanti suma kūno kultūrai ir sportui finansuoti aukštesnė nei Rietavo ir Mažeikių r. savivaldybėse, tačiau daugiau nei dvigubai žemesnė nei Plungės r. ir žemesnė nei Tauragės ir Utenos r. savivaldybėse.

1000 gyv. tenkanti suma (Eur) kūno kultūrai ir sportui finansuoti

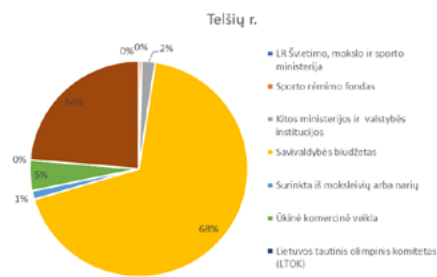
Šaltinis: Lietuvos sporto centras

★ Telšių r. savivaldybės biudžeto dalis (2,1 proc.), tenkanti kūno kultūrai ir sportui finansuoti buvo aukštesnė nei Mažeikių r., tačiau žemesnė nei Plungės r. ir Rietavo savivaldybėse, lygi Tauragės r. ir aukštesnė nei Utenos r. savivaldybėse.

Šaltinis: Lietuvos sporto centras

★ Didžioji dalis Telšių r. savivaldybės finansavimo sportui tenka sporto padalinio sportininkų ugdymo centrui ir sporto viešosioms įstaigoms.

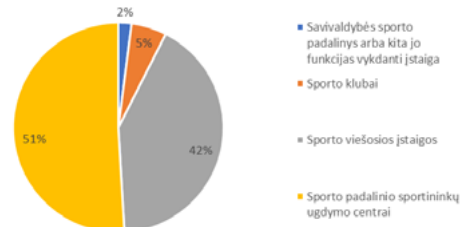

Šaltinis: Lietuvos sporto centras

★ Lyginant su kitomis savivaldybėmis, pavyzdžiui, Tauragės r. 13 proc. Sporto finansavimo lėšų sudaro ūkinė komercinė veikla (Telšių r. – 5 proc.).

★ Plungės r. 4 proc. lėšų surenkama iš moksleivių arba narių (Telšių r. – 1 proc.).

Savivaldybės biudžeto lėšų pasiskirstymas

★ Telšių r. savivaldybėje sportas nefinansuojamas ministerijos, sporto rėmimo fondo ir LTOK lėšomis.

	LR Ūkio, mokslo ir sporto ministerija	Sporto rėmimo fondas	Kitos ministerijos ir valstybės institucijos	Savivaldybės biudžetas	Surinkta iš moksleivių arba narių	Ūkinė komercinė veikla	Lietuvos tautinis olimpinis komitetas (LTOK)	Rėmėjai ir kiti šaltiniai
Mažeikių r.	2%	1%	1%	60%	2%	6%	0%	29%
Plungės r.	0%	1%	3%	83%	4%	3%	0%	6%
Rietavo sav.	0%	0%	0%	100%	0%	0%	0%	0%
Telšių r.	0%	0%	2%	68%	1%	5%	0%	24%
Tauragės r.	5%	0%	4%	77%	1%	13%	0%	0%
Utenos r.	0%	2%	2%	71%	1%	4%	0%	21%

Infrastruktūra

- * Telšių r., skirtingai nei apskrities savivaldybėse veikia dvi šaudyklos ir esama daugiau kito tipo (ne 15 x 30 m., 24 x 12 m. – 15 x 30 m) salių; taip pat vienintelė apskrityje turi motokroso trasą.
- * Telšių r. savivaldybės stadione įrengtos 2250 vietų tribūnos, Mažeikių miesto stadionas talpina 2400 žiūrovų, o Tauragės bei Utenos r. savivaldybės turi stadionus, talpinančius 3000 žiūrovų – tokio dydžio stadionų neturi Plungės r. ir Rietavo savivaldybės; taip pat panašus skaičius krepšinio aikštelių kaip ir Mažeikių bei Plungės r. sav.

- * Telšių r. sav. turi universalų sporto kompleksą (kuriame vyksta ne tik sporto, bet ir kultūros bei kt. Renginiai) kaip ir Rietavo sav.; 25 m. baseiną kartu su Mažeikių r. ir Rietavo sav.; aerodromą taip pat kaip ir Mažeikių r. sav., automobilių sporto trasą kaip ir Tauragės bei Plungės r. sav.
- * Telšių r. mažesnis skaičius tinklinio aikštelių lyginant su apskrities savivaldybėmis; mažesnis futbolo aikščių skaičius nei Mažeikių r. sav., mažiau nei Plungės r. Universalios dirbtinės dangos aikštelių.
- * Telšių r. nėra sporto komplekso (uždaros lengvosios atletikos, šiuolaikinės penkiakovės, teniso,

stalo teniso, tinklinio, orientavimosi sporto bazės) irklavimo sporto bazės, žirgų sporto maniežo, ledo arenos ir slidinėjimo trasų – tačiau šią infrastruktūrą galima rasti kitose apskrities savivaldybėse.

- * Telšių r. sav. mažiausias dviračių takų kilometrų skaičius, lyginant su apskrities ir Tauragės bei Utenos r. savivaldybėmis.
- * Telšių r. sav., o taip pat ir kitose apskrities savivaldybėse nėra kartodromo, golfo aikštyno, slidžių ir riedučių trasos, dviračių treko, bur-iavimo bazės, lengvosios atletikos, futbolo maniežų, 50 m. baseino, rankinio aikštelės, BMX trasos, beisbolo aikštės, hopodromo.

Daugiau nei kituose rajonuose

	Telšių r. sav.	Tauragės r. sav.	Utenos r. sav.	Mažeikių r. sav.	Plungės r. sav.	Rietavo sav.
Salės	31	17	19	17	13	7
Didesnės kaip 15 x 30 m	4	1	1	4	1	1
24 x 12 m - 15 x 30 m	11	12	9	11	8	4
Kitos	16	4	9	2	4	2
Šaudyklos	2	0	0	0	0	0
Atviros	1	0	0	0	0	0
Uždaros	1	0	0	0	0	0

Šaltinis: Lietuvos sporto centras

Tolygiai kaip ir kituose rajonuose

	Telšių r. sav.	Tauragės r. sav.	Utenos r. sav.	Mažeikių r. sav.	Plungės r. sav.	Rietavo sav.
Stadionai	14	11	17	2	11	0
Su 3000 ir daugiau vietų tribūnomis	0	1	1	0	0	0
Kiti	13	10	16	2	11	0
Krepšinio aikštelės	28	20	37	28	26	12
Motokroso trasos	1	0	1	0	0	0

Šaltinis: Lietuvos sporto centras

Tiek pat kaip ir kituose rajonuose

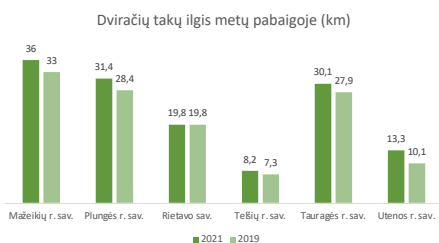
	Telšių r. sav.	Tauragės r. sav.	Utenos r. sav.	Mažeikių r. sav.	Plungės r. sav.	Rietavo sav.
Universalios sporto arenos	1	0	0	0	0	1
Baseinai 25 m	1	0	1	1	0	1
Aerodromai	1	0	0	1	0	0
Automobilių kroso trasos	1	1	0	0	1	0

Šaltinis: Lietuvos sporto centras

Mažiau nei kituose rajonuose

	Telšių r. sav.	Tauragės r. sav.	Utenos r. sav.	Mažeikių r. sav.	Plungės r. sav.	Rietavo sav.
Tinklinio aikštelės	8	8	24	16	11	9
Futbolo aikštės	5	4	2	24	3	5
Universalios dirbtinės dangos sporto aikštelės	3	0	13	3	10	1
Dviračių takai (km)	18	0	0	36	47,8	0

Šaltinis: Lietuvos sporto centras

Šaltinis: Statistikos departamentas

Nėra Telšių rajone, tačiau yra apskrityje

	Telšių r. sav.	Tauragės r. sav.	Utenos r. sav.	Mažeikių r. sav.	Plungės r. sav.	Rietavo sav.
Sporto kompleksai	0	1	1	3	0	0
Irklavimo sporto bazės	0	0	0	0	1	0
Žirgų sporto maniežai	0	0	0	0	0	1
Ledo arenos	0	0	0	1	0	0
Uždaros ir atviros kalnų slidinėjimo trasos	0	0	0	0	1	0

Nėra Telšių rajone ir nėra apskrityje

	Telšių r. sav.	Tauragės r. sav.	Utenos r. sav.	Mažeikių r. sav.	Plungės r. sav.	Rietavo sav.
Kartodromai	0	0	0	0	0	0
Golfo aikštynai	0	0	0	0	0	0
Slidžių ir riedučių trasos	0	0	0	0	0	0
Dviračių trekai	0	0	0	0	0	0
Buriavimo sporto bazės	0	0	0	0	0	0
Lengvosios atletikos maniežai	0	0	0	0	0	0
Futbolo maniežai	0	0	0	0	0	0
Baseinai 50 m	0	0	0	0	0	0
Baseinai Kiti (12,5-25 m)	0	1	0	0	0	0
Rankinio aikštelės	0	2	0	0	0	0
BMX dviračių trasos	0	0	1	0	0	0
Beisbolo aikštės	0	0	1	0	0	0
Hipodromai	0	0	1	0	0	0

4 Priedas.

Gyventojų apklausos rezultatai

Apklauso metodologija

Apklauso populiacija: 39536 Telšių r. gyventojai.

Apklauso imtis: 381.

Imties sudarymas: netikimybinis.

Imties sudarymo metodas: kvotinė atranka.

Apklauso metodas: internetinė apklausa, naudojant Google forms.

Apklauso įgyvendinimo laikotarpis: 2022 m. 10 19 – 11 17.

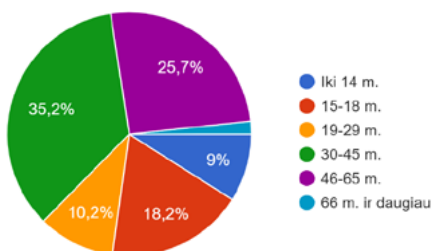
Apklauso dalyviai

* Daugiau nei pusė (60,9 proc.) apklausoje dalyvavusių respondentų buvo 30-65 m. amžiaus.

* Apklausoje dalyvavo iš viso 7 asmenys, turintys 66 m. ir daugiau.

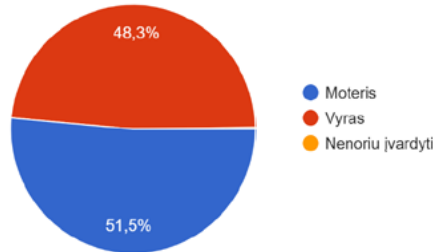
* Amžiaus grupėje iki 29 m. aktyviausi buvo 15-18 m. gyventojai (18,2 proc.).

Jūsų amžius
412 atsakymų

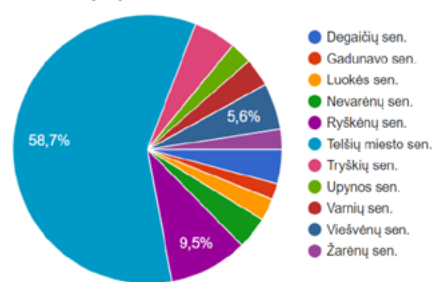
* Moterų ir vyrų pasiskirstymas tarp apklauso dalyvių buvo tolygus.

Jūsų lytis
412 atsakymų

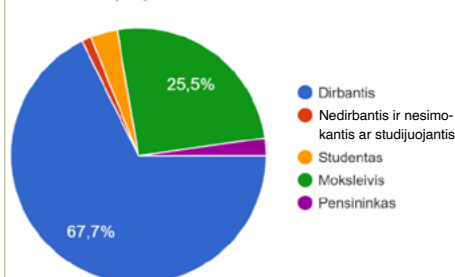
* Iš dalyvavusių gyventojų apklausoje daugiausiai buvo Telšių m. gyventojų (58,7 proc.), mažiausiai - Gadunavo seniūnijos gyventojų (1,7 proc.).

Gyvenamoji vieta
412 atsakymų

* Pagal užimtumo statusą, didžioji dalis respondentų yra dirbantys, o ketvirtadalis - moksleiviai (25,5 proc.).

Jūsų užimtumo statusas
412 atsakymų

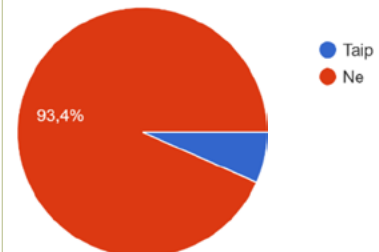

* Didžioji dauguma apklauso respondentų - tai nuolatiniai Telšių r. gyventojai, neturintys specialiųjų judėjimo poreikių.

Jūsų gyvenimo Telšių rajone statusas
412 atsakymų

Ar turite specialiųjų judėjimo poreikių?
412 atsakymų

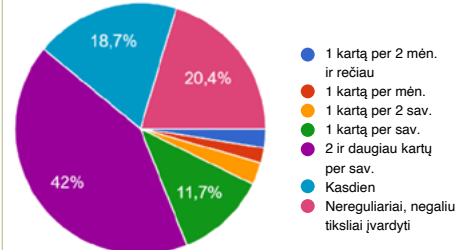
Dažnumas

* 18,7 proc. apklaustųjų teigia, kad užsiima fizinio aktyvumo ir (ar) sporto veikla kasdien.

* 53,7 proc. apklauso dalyvių teigia, kad užsiima fizinio aktyvumo ir (ar) sporto veikla 1 kartą per savaitę - rečiau nei rekomenduojama.

* 20,4 proc. respondentų pažymi, kad fizinio aktyvumo ir (ar) sporto veikla užsiima nereguliariai, negali tiksliai įvardyti.

Kaip dažnai užsiimate fizinio aktyvumo ir (ar) sporto veikla?
412 atsakymų

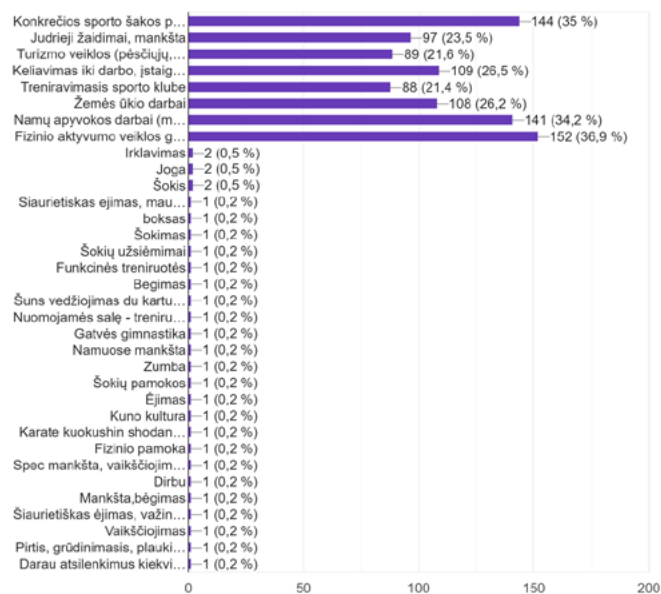

Populiariausios fizinio aktyvumo ir (ar) sporto veiklos

Populiariausios gyventojų fizinio aktyvumo veiklos:

- * Fizinio aktyvumo veiklos gamtoje (36,9 proc.)
- * Konkrečios sporto šakos praktikavimas (35,0 proc.)
- * Namų apyvokos darbai (34,2 proc.)
- * Keliavimas iki darbo įstaigų pėsčiomis arba dviračiu (26,5 proc.)

Kokia fizinio aktyvumo ir (ar) sporto veikla užsiimate? Pasirinkite vieną ir (ar) daugiau teisingų atsakymų variantų.
412 atsakymų

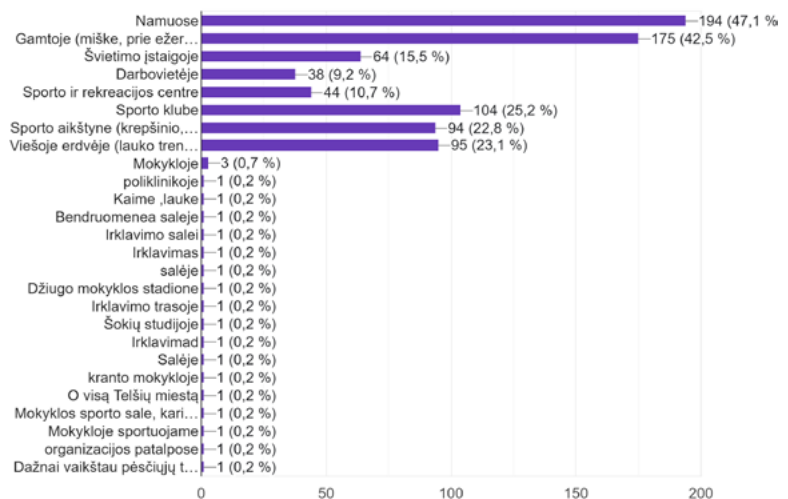

Populiariausios fizinio aktyvumo ir (ar) sporto vietos

Dažniausiai fizinio aktyvumo ir (ar) sporto veikla užsiimama:

- * Namuose (47,1 proc.)
- * Sporto klube (25,2 proc.)
- * Gamtoje (42,5 proc.)
- * Sporto aikštynuose (22,8 proc.)
- * Viešosiose erdvėse (23,1 proc.)

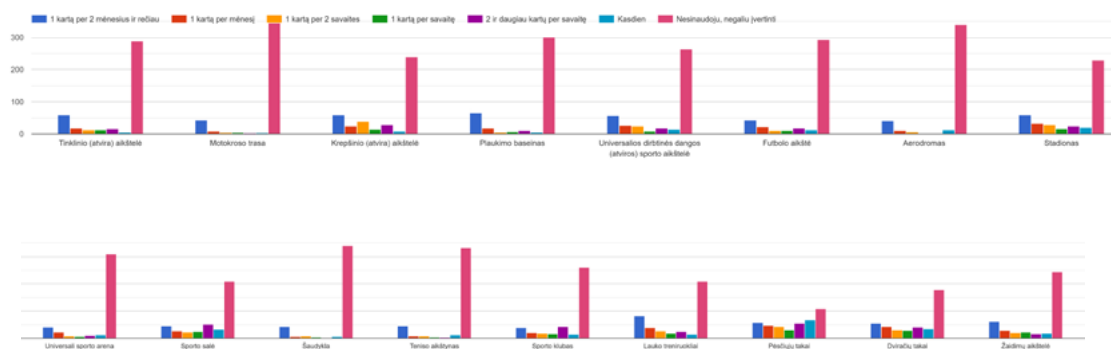
Kur dažniausiai užsiimate fizinio aktyvumo ir (ar) sporto veikla? Pasirinkite vieną ir (ar) daugiau teisingų atsakymų variantų.
412 atsakymų

Populiariausi fizinio aktyvumo ir (ar) sporto erdvės, įrengimai

Pėsčiųjų, dviračių takai, sporto salė, stadionas, krepšinio aikštelė, lauko treniruokliai, žaidimų aikštelė, universali-os dirbtinės dangos aikštelė

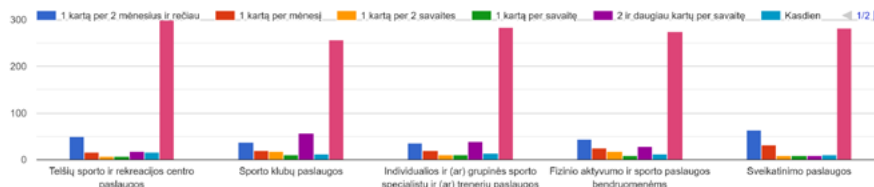
Kaip dažnai naudojantės išvadytomis fiziniam aktyvumui ir (ar) sportui skirtomis erdvėmis, įrengimais Telšių rajone?

Populiariausios fizinio aktyvumo ir (ar) sporto paslaugos

- * Besinaudojantys Telšių sporto ir rekreacijos centro paslaugomis, dažniausiai tai daro 1 kartą per 2 mėn. ir rečiau.
- * Besinaudojantys sporto klubų paslaugomis, dažniausiai tai daro 2 ir daugiau kartų per savaitę.
- * Besinaudojantys sveikatingumo paslaugomis, dažniausiai tai daro 1 kartą per 2 mėn. ir rečiau.

Kaip dažnai naudojate žemiau išvardytomis fizinio aktyvumo ir (ar) sporto paslaugomis Telšiuose?

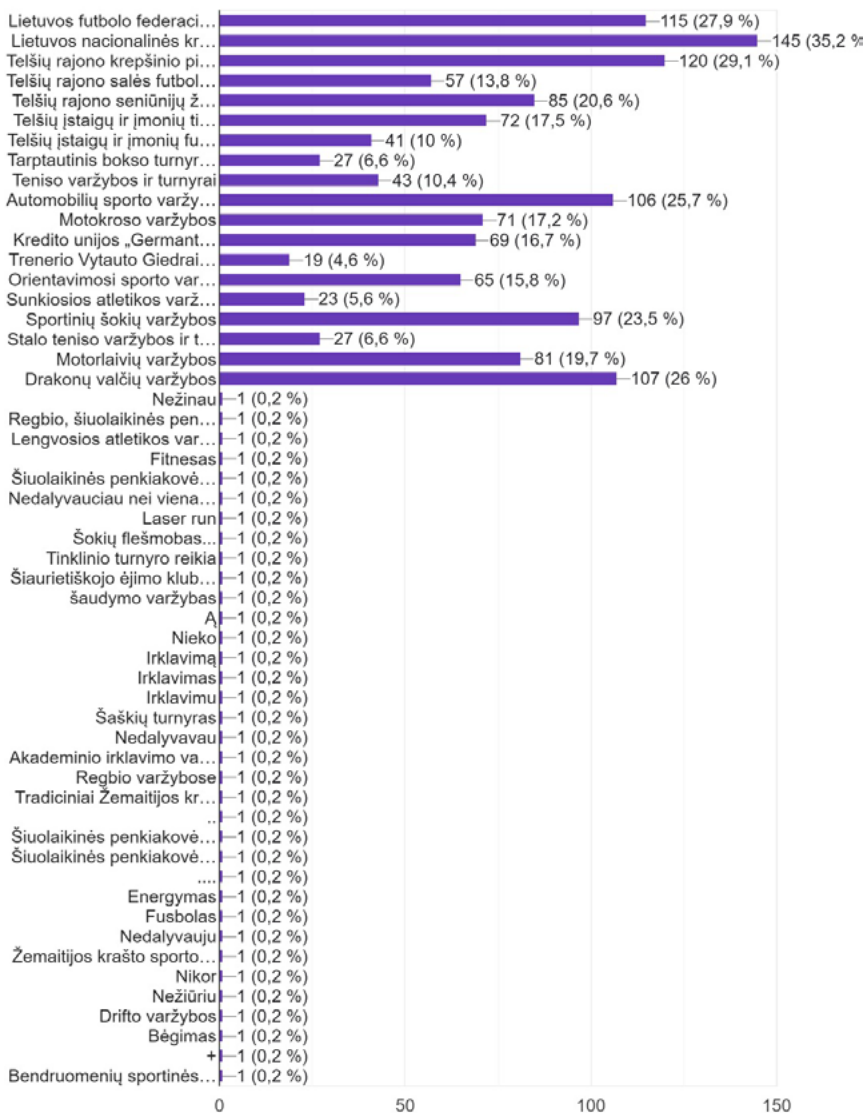
Populiariausi renginiai

Dart (kaip žiūrovai) dalyvautų ir rekomenduotų kitiems šiuose renginiuose:

- * Lietuvos nacionalinės krepšinio lygos čempionate (35,2 proc.)
- * Telšių rajono krepšinio pirmenybėse (29,1 proc.)
- * Lietuvos futbolo federacijos Optibet A lygos čempionate (27,9 proc.)
- * Drakonų valčių varžybose (26 proc.)
- * Automobilių sporto ir drakonų valčių varžybose (25,7 proc.)
- * Sportinių šokių varžybose (23,5 proc.)
- * Telšių rajono seniūnijų žaidynėse (20,6 proc.)

Kuriame iš žemiau išvardytų fizinio aktyvumo ir (ar) sporto renginių dalyvautumėte (kaip žiūrovai) daryt ir rekomenduotumėte kitiems?

412 atsakymų

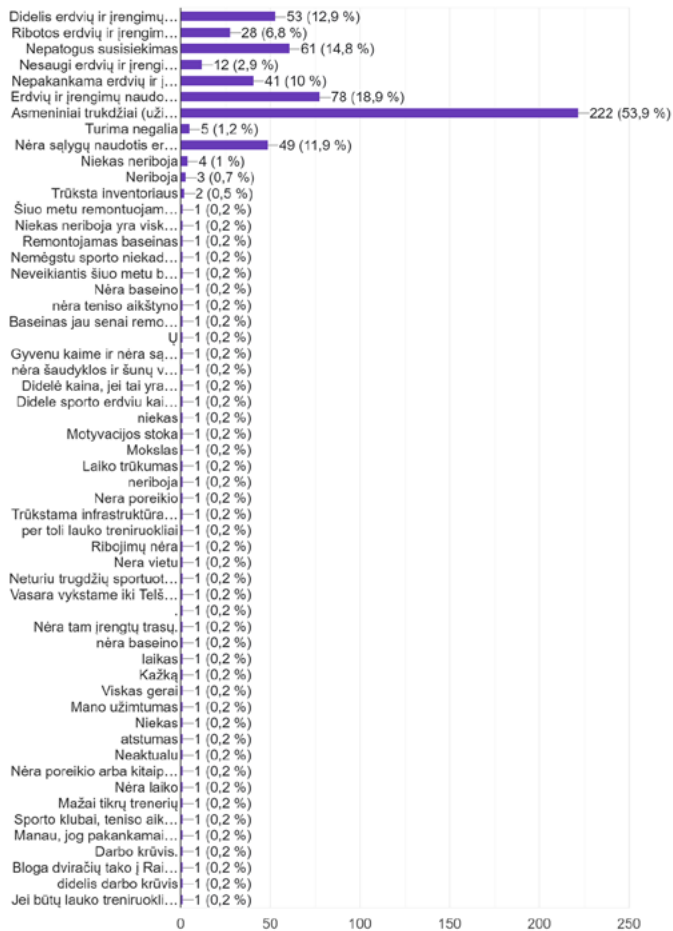

Ribojantys veiksniai

Labiausiai fizinio aktyvumo ir (ar) sporto erdvėmis, paslaugomis naudotis ir renginiuose dalyvauti riboja asmeniniai trukdžiai (užimtumas, žema motyvacija ir pan.) (daugiau nei 50 proc.)

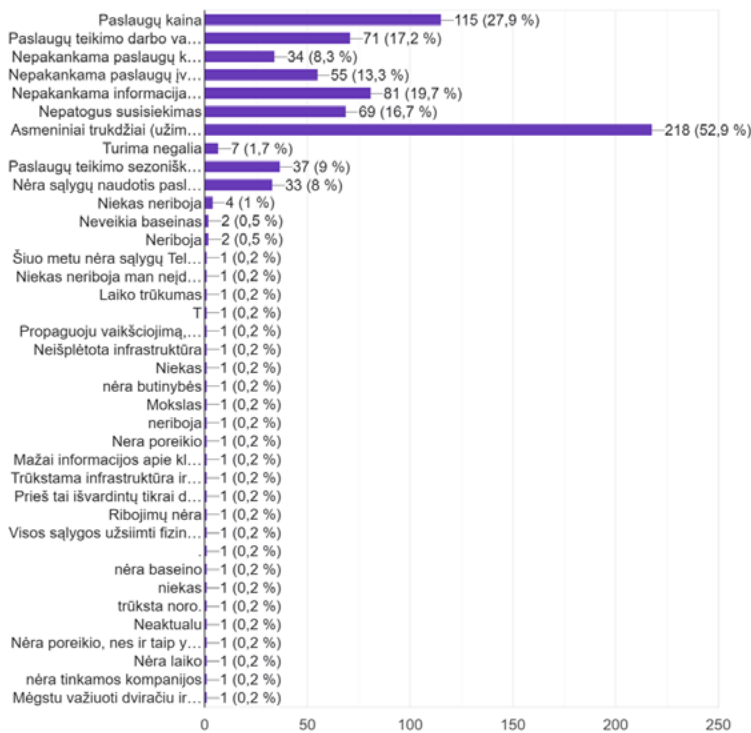
Kas riboja Jus naudotis fizinio aktyvumo ir (ar) sporto erdvėmis bei įrengimais Telšių rajone? Pasirinkite vieną ir (ar) daugiau teisingų atsakymų variantų.

412 atsakymų

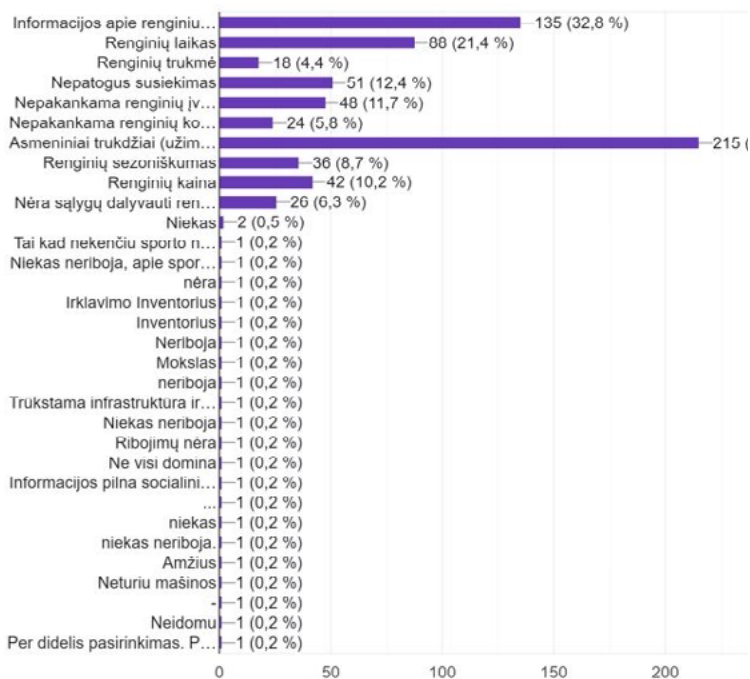
Kas riboja Jus naudotis fizinio aktyvumo ir (ar) sporto paslaugomis Telšių rajone? Pasirinkite vieną ir (ar) daugiau teisingų atsakymų variantų.

412 atsakymų

Kas riboja Jus dalyvauti fizinio aktyvumo ir (ar) sporto renginiuose Telšių rajone? Pasirinkite vieną ir (ar) daugiau teisingų atsakymų variantų.

412 atsakymų

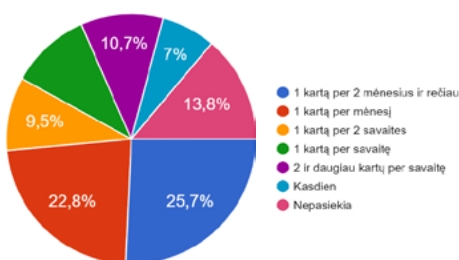
Informavimas

13,8 proc. respondentų teigia, jo informacija apie Telšių r. vykstančias fizinio aktyvumo ir (ar) sporto veiklas jų nepasiekia.

Ketvirtadalis apklaustųjų teigia, kad informacija apie fizinio aktyvumo ir (ar) sporto veiklas juos pasiekia 1 kartą per 2 mėn. ir rečiau, o dar 22,8 proc. apklaustųjų informacija pasiekia 1 kartą per mėnesį.

Kaip dažnai Jus pasiekia informacija apie Telšių rajone vykstančias fizinio aktyvumo ir (ar) sporto veiklas?

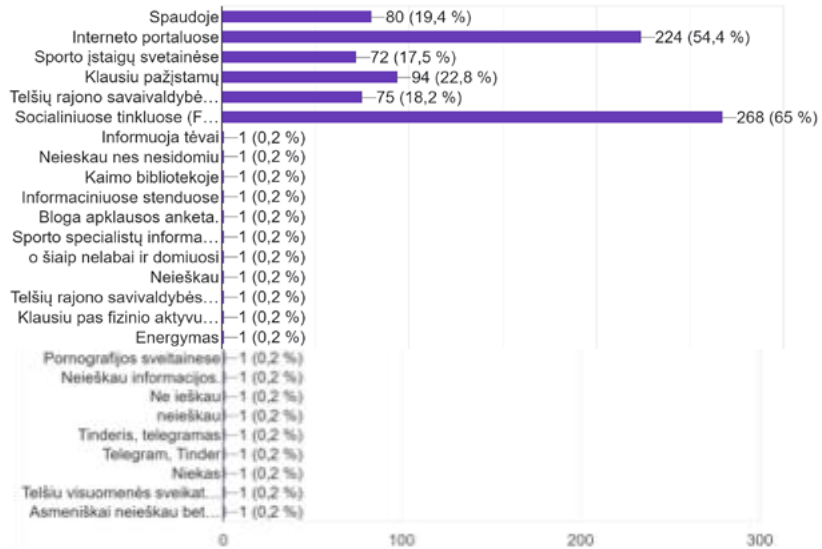
412 atsakymų

Populiariausi gyventojų naudojami informacijos paieškos kanalai – socialiniai tinklai ir interneto portalai.

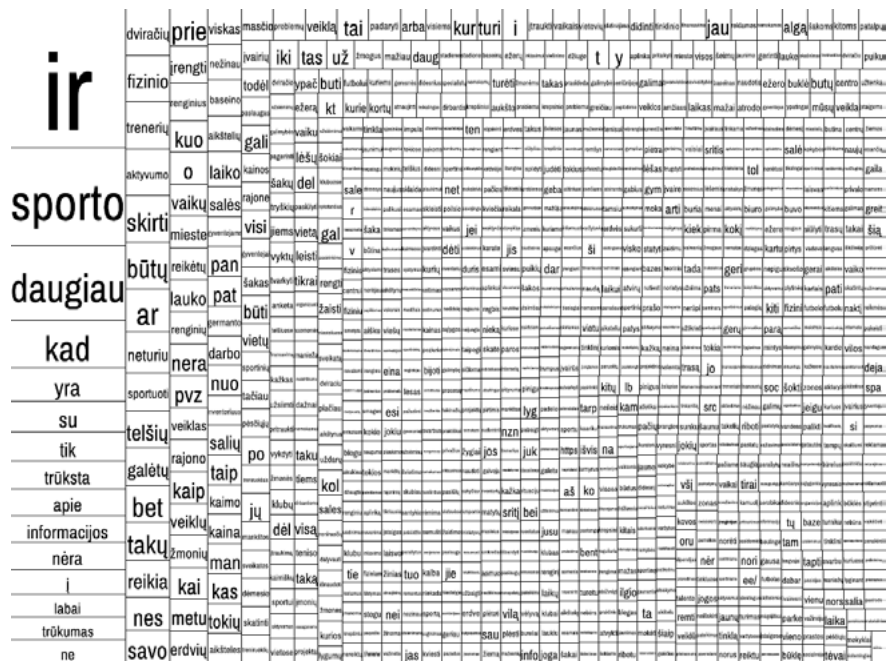
Kur ieškote informacijos apie Telšių rajono fizinio aktyvumo ir (ar) sporto veiklas? Pasirinkite vieną ir (ar) daugiau teisingų atsakymų variantų.

412 atsakymų

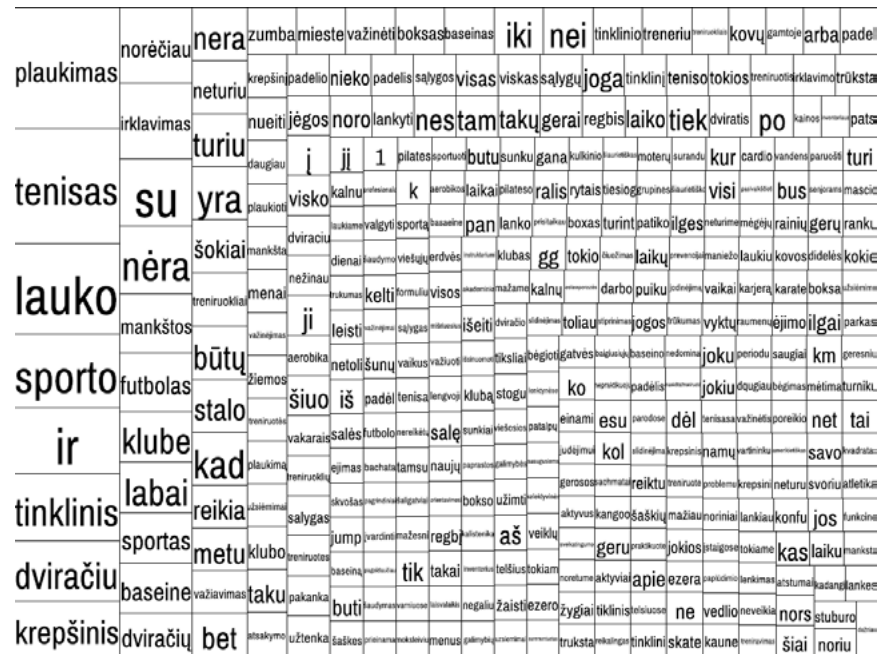
Problemos iš gyventojų perspektyvos

Vizualinis atviro klausimo *Ivardinkite problemas, į kurias siūlytumėte atkreipti dėmesį siekiant gerinti fizinio aktyvumo ir sporto situaciją Telšių rajono savivaldybėje dažniausiai pasikartojančių atsakymų reikšmių atvaizdavimas*

Fizinio aktyvumo ir (ar) sporto veiklos, kurias norėtų praktikuoti gyventojai, tačiau neturi tam sąlygų

Vizualinis atviro klausimo *Ivardykite, kokias fizinio aktyvumo ir (ar) sporto erdves, įrengimus ar paslaugas rekomenduotumėte Telšių rajono svečiams dažniausiai pasikartojančių atsakymų reikšmių atvaizdavimas*

Fizinio aktyvumo ir sporto situacijos pokyčiai iš gyventojų perspektyvos

Vizualinis atviro klausimo *Apibūdinkite, ką, Jūsų manymu, apie Telšių rajono fizinio aktyvumo ir sporto situacijos pokyčius 2030-aisiais metais turėtų rašyti Lietuvos ar užsienio spauda?* Telšių rajono savivaldybėje dažniausiai pasikartojančių atsakymų reikšmių atvaizdavimas

ir kad sporto apie nežinau telšių telšiai neturiu taip gerai yra labai telšiuose	lietuvis	amžiaus	gyventojų	žmonių	asmeninių	įvyko	nežinau	sportuoto	pasiekimų	veikla	sportas	bus	nieko	gal	centras	grupių	pasaky	tai	veiklas	perka					
	rajono	miestas	stadione	klubas	dėliuotas	lygos	ka	pėsčiųjų	vairius	iš	plėtojama	musų	vandens	aktyviai	vyžyb	darba	mažiau	atirado	erdvių	Atsirad	Donoro				
	i	vairių	saibas	2022	padidėjo	dabar	gali	barspas	metam	kaulų	gūna	gėda	abim	gum	pats	šalies	paik	perim	kuo	ter	arba				
	lietuvių	ar	tikrai	naujai	pagrind	tris	karčių	aktivi	šveit	ingop	šultra	šunų	rengi	pletau	kuo	turbolo	fizine	kito	inurim	trauk	veiksm	paš	atv	atit	v
	su	turėtų	ar	klavinio	ežere	nyksta	fizinis	patys	apimti	60%	linkas	geru	šalies	pasiek	šalies	sporto	mažiau	žemė	tarša	perim	mažiau	miest	kuriam	veiklas	atv
	viskas	jog	vairais	toks	takai	židnių	mieste	atvyn	rajonu	vykdyti	šlym	soc	plėtojama	gūna	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies
	rajone	daug	engus	reiki	vygoc	vand	šlym	šlym	šlym	šlym	šlym	šlym	šlym	šlym	šlym	šlym	šlym	šlym	šlym	šlym	šlym	šlym	šlym	šlym	šlym
	daugiau	gera	a	dais	šalies	palei	mažiau	šlym	šlym	šlym	šlym	šlym	šlym	šlym	šlym	šlym	šlym	šlym	šlym	šlym	šlym	šlym	šlym	šlym	šlym
	masčio	vyksta	kur	m	klubu	rajonas	šaku	rajonas	šaku	rajonas	šaku	rajonas	šaku	rajonas	šaku	rajonas	šaku	rajonas	šaku	rajonas	šaku	rajonas	šaku	rajonas	šaku
	telšių	o	nuomonė	visi	nes	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies
telšiai	gyventojams	fizinio	bei	savo	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	
neturiu	tik	t	bet	ne	dar	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	
taip	sportuoja	pat	arenoje	šalies	ežera	7	patį	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	
gerai	negaliu	tapo	pan	kas	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	
labai	žmonės	spauda	situacija	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	
telšiuose	sportininkų	manau	kaip	ant	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	šalies	

Strategijos rengimo laikotarpiu buvo įgyvendinta Telšių rajone veikiančių sporto organizacijų: klubų, viešųjų ir biudžetinių įstaigų apklausa raštu, išsiunčiant žemiau pateiktą anketos formą. Iš viso į anketos klausimus atsakė 15 organizacijų.

Apklausų rezultatų apibendrinimas, grupuojant atsakymus pagal bendradarbiavimo, valdymo, infrastruktūros, žmogiškųjų išteklių, tapatybės, produktų ir paslaugų aspektus

Sporto organizacijų bendradarbiavimas

Bendradarbiaujama su

švietimo įstaigomis;

bendruomenėmis;

verslo subjektais;

savivaldos administracija;

nacionalinio ar regioninio lygmens sporto šakos federacijomis, asociacijomis.

Dalis organizacijų yra sporto šakos asociacijų, sąjungų nariais.

Dalis turi pasirašę bendradarbiavimo sutartis.

Sporto įstaigų, organizacijų, klubų, asociacijų ateities planai

Valdymas (bendradarbiavimas):

palaikyti draugiškus ryšius su kitų klubų šaškininkais (šaškių klubas), bus formuojamos plaukimo sporto šakos grupės, bei sudarytos galimybės šiuolaikinės penkiakovės sporto šakai vykdyti plaukimo treniruotes (sporto ir rekreacijos centras)

Infrastruktūra: Norime įkurti modernias teniso aikštes su grunto danga po atviru dangumi (klubas Smešas), Telšių miesto centre įsigyti patalpas skirtas bendruomenės susibūrimui, įvairių

Anketa sporto įstaigoms, organizacijoms, klubams, asociacijoms (2020-2022)

Subjekto pavadinimas

Subjekto veiklos pradžios metai

Subjekto steigėjas (-ai) ir atskaitingumas kitiems subjektams

Pagrindiniai subjekto finansavimo šaltiniai

Pagrindinės subjekto vykdomos veiklos (glaustai apibūdinant teikiamas paslaugas, organizuojamus renginius ir pan.)

Subjekto darbuotojų, narių, dalyvių / lankytojų skaičius

Pagrindiniai subjekto pasiekimai, įvertinimai

Subjekto bendradarbiavimas su kitais vietos, regioninio ar nacionalinio lygmens subjektais (įvardijant, kokiomis formomis ir koku reguliarumu bendradarbiavimas vyksta, ar pasirašytas bendradarbiavimo ar kitos formos susitarimas)

Subjekto ateities planai (įvardijant apie planuojamas veiklas, pokyčius infrastruktūros, žmogiškųjų išteklių srityse)

Subjekto lūkesčiai ir siūlymai rengiami Telšių rajono 2023-2030 m. sporto strategijai (ne daugiau nei 3)

sportinių ir popamokinio užimtumo veiklų vykdymui, įsigyti 9–ių vietų automobilį vykimui į treniruotes, varžybas, medicinos įstaigas (klubas Atletas), centrinio stadiono apšvietimo įrengimas (sporto ir rekreacijos centras), tikslas – gauti patalpas, kad esant nepalankioms oro sąlygoms persikelti sportuoti į salę (Sportas miške Telšiai), siekis miestelyje įrengti sporto salę su įvairaus tipo svarmenimis (Žarėnai), reikalingos patalpos, kur sportuojantys vaikai galėtų persirengti treniruočių metu, laikyti inventorių (orientavimosi klubas), susitvarkyti savo lėšomis papildomą natūralios vejos senąjį stadioną treniruočių poreikiams (Telšių futbolo ateitis)

Žmogiškieji ištekliai: Sudaryti sąlygas didinti trenerių ir padėjėjų kvalifikacijas seminaruose ir mokymuose (klubas Atletas), įsidarbinti trūkstamus specialistus: fiz. rengimo, kineziterapeutą, vartininkų trenerių ir kt. (Telšių futbolo ateitis)

Produktai, paslaugos (veiklos): suorganizuoti mūsų trasoje Lietuvos čempionato etapą (motokroso klubas), dviejų nacionalinių išstvermės varžybų organizavimas (klubas Topolis), aktyviai dalyvauti Telšių rajone rengiamose sporto

varžybose (Upynos klubas), dalyvavimas Lietuvos, Baltijos, Europos autosporto čempionatuose (Žemsporas), tęsti grupines treniruotes lauke (Sportas miške Telšiai), Lietuvos vaikų iki 14 m. išstvermės jodimo čempionatas, išvyka į tarptautines išstvermės jodimo varžybas (klubas Topolis), Lietuvos, Latvijos, Baltijos šalių čempionatai (EMsport) sportinės mokinių klasės mokyklose (Telšių futbolo ateitis)

Produktai, paslaugos (tikslinių auditorijų plėtra): sudominti ir pritraukti įvairaus amžiaus entuziastų, dalyvauti (šaškių klubas), padidinti aukšto meistriškumo sportininkų skaičių iki 5 (klubas Atletas), sportinės mokinių klasės mokyklose (Telšių futbolo ateitis)

Tapatybė (pasiekimai): Laimėti NKL čempionatą ir sportiniu principu laimėjus vietą ateityje žaisti aukščiausioje LKL lygoje (Krepšinio centras), Lietuvos čempionate klubas top 3 (motokroso klubas), aukšti vaikų sporto rezultatai vietinėse, nacionalinėse ir/ar tarptautinėse varžybose (orientavimosi klubas), Tapti Žemaitijos futbolo centru, užsitikrinti lyderystę, siekti išlaikyti A lygoje, atnaujinti komandą (Telšių futbolo ateitis)

Sporto įstaigų, organizacijų, klubų, asociacijų lūkesčiai strategijai

Valdymas, finansai: skirti didesnę finansinę paramą (Sporto centras), toliau būtų užtikrinamos komunalinės išlaidos (Upynos sporto klubas), sportininkų duomenų bazės registras (Telšių sporto ir rekreacijos centras), didinti finansavimą ir plėsti lėšų panaudojimo galimybes (klubas „Žarėnai“)

Infrastruktūra: Patalpos kur galėtų praversti varžybas (šaškių klubas), patalpas neterminuotam laikui (VšĮ Sportas miške Telšiai), įrengti stacionarią orientavimosi sporto trasą, kalnų dviračių (MTB) nužymėtą trasą ištisus metus, įrengti-prižiūrėti slidinėjimo trasą (Orientavimosi klubas), sklypo suformavimo, lauko teniso aikštėms po atviru dangumi įrengti (Klubas Smešas), Getautės trasos atnaujinimas čempionatams, techninių sporto šakų kompleksas (Klubas EMsport), naujų sporto bazių statyba: teniso, irklavimo, lengvosios atletikos ir šiuolaikinės penkiakovės sporto šakoms (Telšių sporto ir rekreacijos centras), uždaro futbolo stadiono (maniežo) įrengimas (Telšių futbolo ateitis)

Žmogiškieji ištekliai: Jaunų trenerių pritraukimas į rajoną (Telšių sporto ir rekreacijos centras), finansavimas trenerių edukavimui, kursams ir ugdymo kokybei gerinti, skirti papildomas finansavimą trūkstantoms, bet labai svarbios sporto specialybėms steigti/išlaikyti – kineziterapeutams, fizinio rengimo treneriams, sporto medikams (Telšių futbolo ateitis)

Paslaugos, produktai: Itraukti kuo daugiau jaunimo sportuoti (Motokroso klubas), skatinti vaikų bei jaunimo fizinį aktyvumą bei įsitraukimą į sporto būrelius (klubas Topolis), remiamas neformalus vaikų švietimas (klubas Viesulas), vaikų kroso akademija (Klubas EMsport)

Tapatybė: Telšiuose gyvuojančių sporto klubų sąskrydis (Upynos sporto klubas)